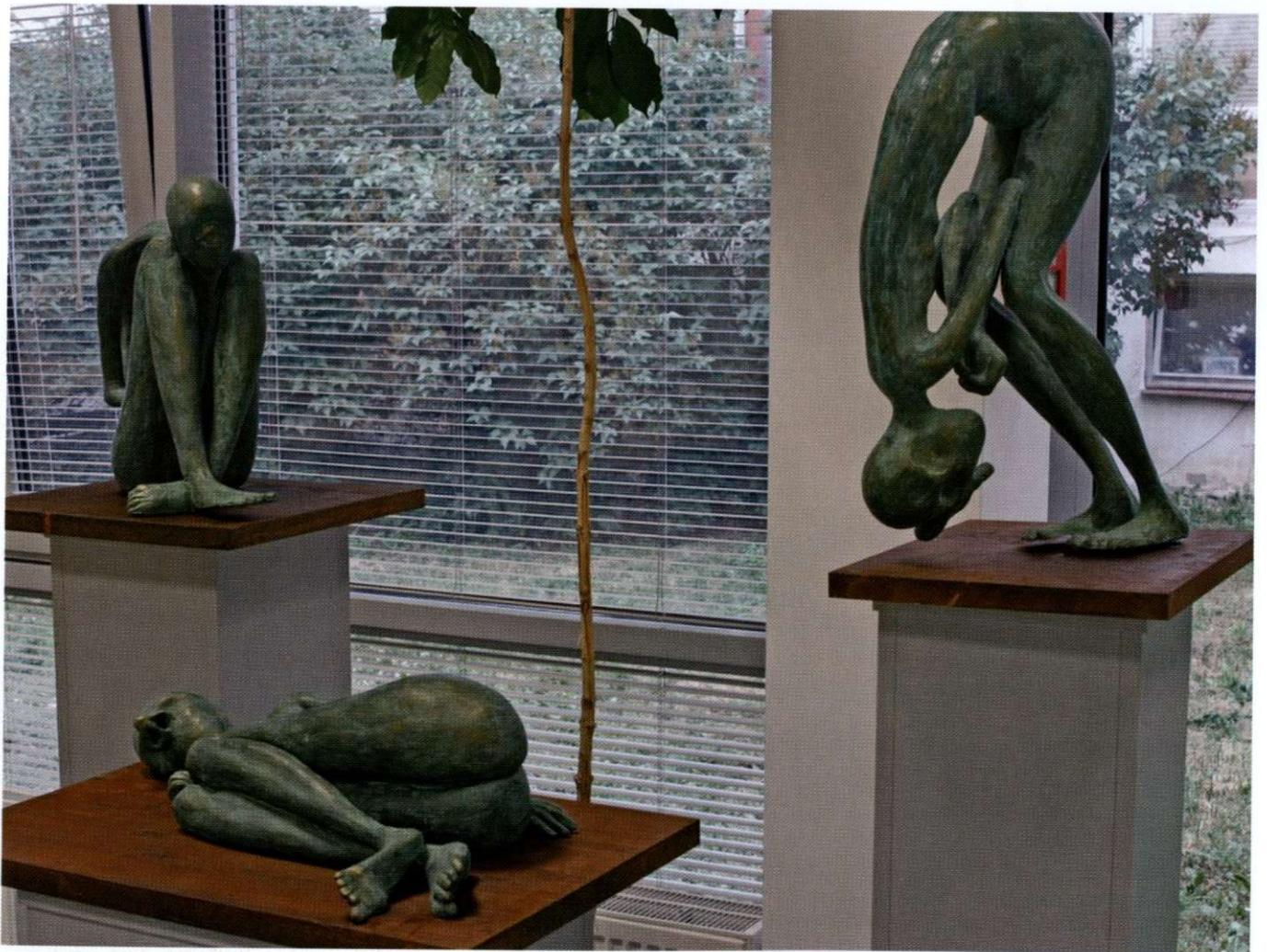
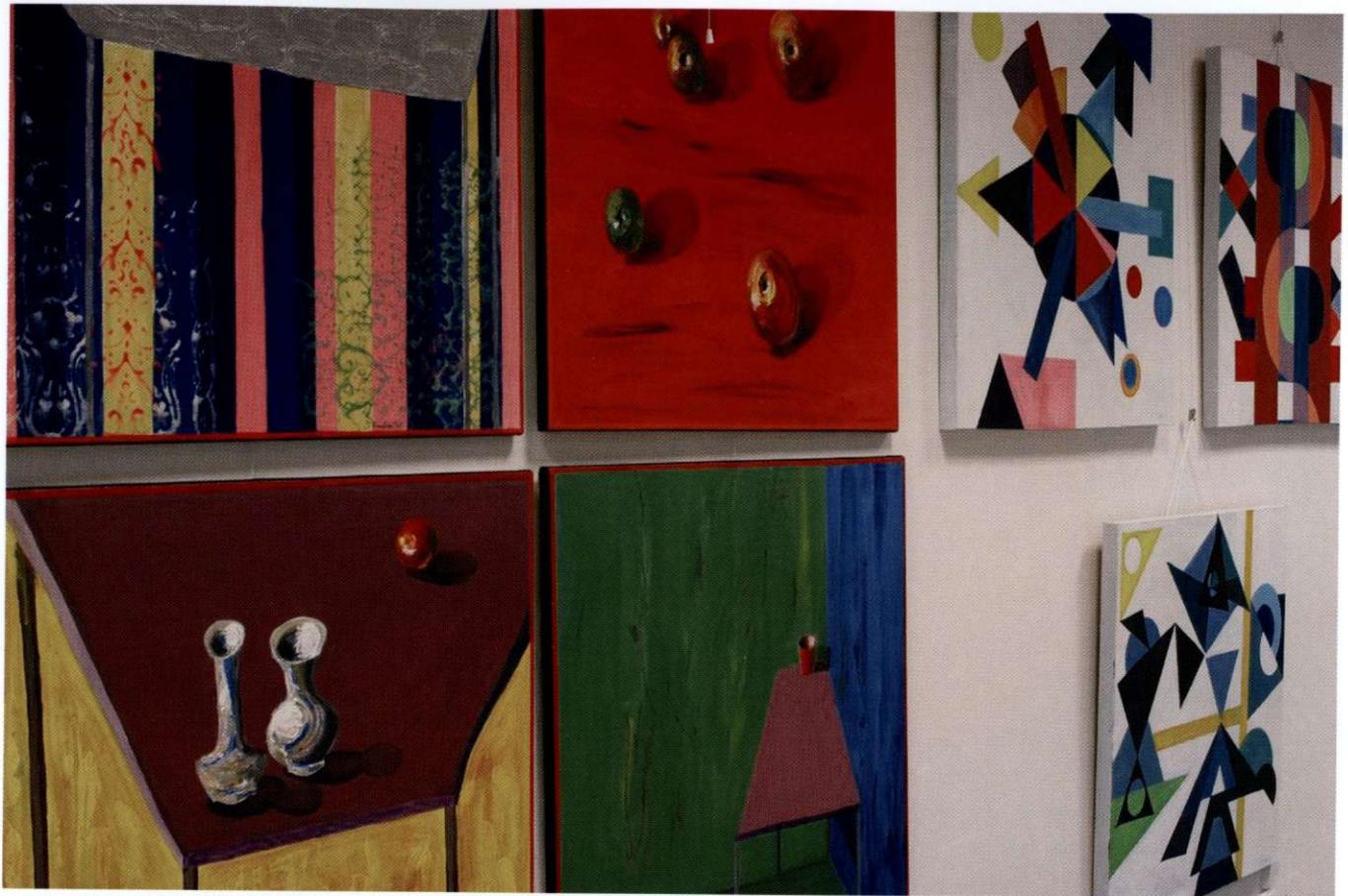

na PULze

časopis prešovskej univerzity

ročník II., číslo 3, október 2009

Ukážky praktických diplomových prác študentov Katedry výtvarnej výchovy a umenia FHPV PU v Prešove, prezentované v Univerzitnej knižnici PU v mesiacoch jún – júl 2009.
Foto: Jaro Ondo

Milí kolegovia,

univerzitný časopis Na PULze funguje v novej obsahovej a formálnej podobe jeden akademický rok. Tento rok bol pre nás rokom hľadania – hľadania jeho obsahového „tvaru“, ako aj optimálnej vizuálnej „tváre“. Bol to však aj rok nachádzania – nachádzania a spoznávania ľudí a ich pedagogických príbehov, zaujímavých aktivít vo sfére vedy či inšpiratívnej práce študentov. Pokúšali sme sa univerzitný časopis otvoriť aj navonok – smerom k jeho úspešným absolventom, k dianiu v meste či zaujímavým miestam regiónu, ktorého je Prešovská univerzita súčasťou.

Do nového akademického roka vstupujeme s niekoľkými zmenami. Predovšetkým synchronizujeme vydávanie elektronickej a printovej verzie časopisu, ktoré budú vychádzať pravidelne dvakrát za semester. Od nového kalendárneho roka má časopis pridelené vlastné ISSN. V oboch verziach zavádzame novú rubriku – Na pulze športu, ktorá by mala mapovať aktivity späť so športovými činnosťami na univerzite, prednostne na Fakulte športu. V printovej verzii sme zaviedli rubriku aktualne.pu, v ktorej uverejňujeme príspevky reagujúce na aktuálne problémy univerzity. Zároveň sa usilujeme profilovať printovú podobu na základe selekcie jednotlivých článkov a ich rozsahu z elektronickej verzie. Na tento účel sme pripravili materiál spresňujúci požadovaný rozsah článkov v jednotlivých rubrikách, ktorý bude zverejnený na webovej stránke časopisu.

Existencia časopisu na univerzite s odlišne výskumne i pedagogicky zameranými fakultami nevyhnutne na svoje fungovanie potrebuje spoluprácu všetkých zúčastnených. V tomto kontexte je participácia celej akademickej obce nutnou podmienkou kvalitnej a vyváženej podoby časopisu. Univerzitný časopis by mal byť zároveň platformou, v rámci ktorej by jednotlivé príspevky autorov mali presiahnuť informačno-propagačný rámec smerom ku kultivovanej diskusii, kritickej reflexii, k zaujímaniu postojov a formulovaniu názorov na problémy výskumného a vzdelávacieho procesu, jednoducho, k neťahostajnosti a nerezignácii na to, čo sa okolo nás deje.

Povrchná aktuálna rétorická figúra prisudzuje novinám a časopism životnosť jedného dňa. Platí to, pokiaľ je informácia neuvedená do kontextu, pokiaľ je fakt zbavený zážitkovosti a fascinácie z objavovania a tvorenia, pokiaľ je jazyku odňatá jedinečnosť autorského vkladu. V hebrejskom jazyku existuje jeden zaujímavý výraz – hanišar, ktorý v preklade znamená „to, čo zostało, pretrvalo“.

Nech je teda to, čo v priestore univerzitného časopisu spoločne tvoríme, hanišar.

redakcia

Obsah

Milí kolegovia / 1

Prihovor rektora PU v Prešove pri príležitosti otvorenia akademického roka 2009 - 2010 / 2 - 6

Kalendárium Prešovskej univerzity / 6 - 9

aktuálne.pu / 10 - 13

Akreditácia...

Akreditácia a status univerzity

Stravovanie v novom šýle

téma čísla / 14 - 15

Quo vadis, arte humanitas?

náš človek / 16 - 19

Filozofovanie sa začína búraním sveta samozrejmostí...

akcie a projekty / 20 - 31

Slávnostný prihovor rektora PU pri príležitosti 50. výročia ustanovenia Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove

Päťdesiatnička

Podpora zdravia

Prešovská univerzita rezonuje na medzinárodnej úrovni

Pohľad do dejín etického myslenia na Slovensku I. (16. - 17. st.)

15 rokov služieb v oblasti ľudských práv

Dni zdravia aj na internáte

Projekt Žime zdravo

Kant v Ázii

Fakulta manažmentu PU získala 1. miesto na Súťaži o cenu Dexia banky

Fakulta manažmentu PU v Prešove,

SR verus Spojený ústavu jadrového výskumu v Dubne, Ruská federácia

Druhý ročník Prešovskej detskej univerzity

Solidarita nielen pred Vianocami

Slávnostné otvorenie akademického roka na GTF PU v Prešove

Prešovská univerzita je členom

EuReSIS NET

V Prešove sa skončila

medzinárodná konferencia

Sacruma príroda

univerzitná knižnica / 32 - 33

zoči-voči / 34 - 36

Centrum excelentnosti ekológie živočíchov a človeka na PU

Lingvokulturologické a prekladateľsko-tlmočnícke centrum excelentnosti na PU

Publikácie / 37

mojich sedem divov / 38 - 39

Ľudská reč sa rodí a rozvíja v dialógu

šport / 40

XV. ročník plážovej hádzanej a XI.

Majstrovstiev SR

Diagnostika v športe

fórum / 41

Rezonovali otázky volieb do Európskeho parlamentu

Katedra gréckeho jazyka a kultúry - Skúšobné centrum gréckeho jazyka

absolvent / 42 - 43

Absolventi manažmentu - úspešní biznismeni

literatúra / 44

Prednášky o austrálskej a americkej literatúre na FHPV PU

hudba / 45 - 47

Dvojité jubileum významnej opernej speváčky Idy Kirilovej

Súťaženie má svoje zvláštne čaro...

Rozhovor s Janou Krajčiovou

Rozhovor s Petrom Sklenkom

Významné ocenenie muzikologickej práce Doc. Mgr. Art Karola Medňanského, PhD.

genius loci / 48

Komu sa nelení, tomu sa zelení

Príhovor rektora PU v Prešove pri príležitosti

VÁŠE EXCELENCE, SPEC-TABILES, HONORABILES, CIVES ACADEMICI CARISIMI, VZÁCNI HOSTIA, DÁMY A PÁNI, MILÉ ŠTUDENTKY A ŠTUDENTI, som mimoriadne potešený, že Vás môžem pozdraviť a privítať pri dnešnej slávnej príležitosti otvorenia akademického roka 2009 – 2010 na Prešovskej univerzite v Prešove. Osobitne vítam dnešných vzácných hostí – reprezentantov zahraničných krajín, poslancov a ďalších predstaviteľov štátnej a verejnej správy na celoštátnej, regionálnej i mestskej úrovni, reprezentantov cirkví a náboženských spoločností, zástupcov podnikateľského prostredia a mimovládneho sektora – a veľmi si cením a som im v mene celej akademickej obce povďačný, že svojou prítomnosťou prejavili uznanie našej alma mater a zvýraznili slávny charakter tejto chvíle, čo nás povzbudzuje do ďalšej práce. Výnimočný charakter má dnešný deň pre nových členov našej akademickej obce. Srdečne vítam nových adeptov bakalárskeho, magisterského i doktorandského štúdia, pre ktorých sa začína veľmi zaujímavá etapa života.

MILÍ NAŠI NOVÍ KOLEGOVIA, prajem Vám, aby ste sa rýchlo adaptovali v nových podmienkach a využili čas strávený na Prešovskej univerzite tak, aby ste sa pripravili na náročné požiadavky meniaceho sa trhu práce. Skúsenejší členovia našej akademickej komunity sú pripravení podať Vám pomocnú ruku a vytvoriť podmienky na Váš osobný rozvoj. *Magis quam eruditio..., teda viac ako vzdelenie, znie slogan Prešovskej univerzity, ktorý vzišiel zo súťaže študentských návrhov.* A práve aktívna participácia, každodenná zúčastnenosť na akademickom živote univerzity a širšom spoločenskom dianí v meste, regióne, štáte či európskom vzdelávacom priestore, to

Vám môžem vrele odporúčať. Zaručí Vám, že využijete sľubný potenciál, o ktorom sa slogan zmieňuje, a popri vedomostach si z Prešova odnesiete nové priateľstvá, zážitky a skúsenosti. Máme totiž na pamäti, že *experientia est optima rerum magistra vitae* – teda skúsenosť je naozaj najlepšou učiteľkou života.

VÁŽENÉ SLÁVNOSTNÉ ZHROMAŽDENIE, nový akademický rok 2009 – 2010 je pre Prešovskú univerzitu trinástym v poradí. V tomto roku si pripomíname významné výročia, ktoré sa vzťahujú na niektoré naše fakulty a tradície univerzitného vzdelávania. Pred polstoročím, 12. augusta 1959, bolo vydané vládne nariadenie o založení druhej novodobej univerzity na Slovensku s dvomi zakladajúcimi fakultami – Filozofickou fakultou v Prešove a Lekárskou fakultou v Košiciach. Na základe ďalšieho vládneho nariadenia z 24. novembra 1959 získala nová univerzita názov Univerzita P. J. Šafárika, čím sa zavŕšil proces jej konštituovania. Na mape Slovenska sa, popri dovtedy osamotenej Bratislave, objavili ďalšie dve novodobé univerzitné mestá – Košice a Prešov. Ustanovenie druhej univerzitnej filozofickej fakulty na Slovensku práve v Prešove logicky a plynulo nadviazalo na predchádzajúci inštitucionálny vývoj prešovských akademických pracovísk zameraných na studia humanitatis, ktorých tradícia má už 342 rokov a odvija sa od vzniku Evanjelického kolégia. Súčasťou tejto tradície je i naša Pedagogická fakulta, ktorá si tohto roku pripomína 60. výročie vzniku. Prešovská univerzita napĺňa ambíciu dôstojne nadvázovať na túto skvelú tradíciu prešovského vysokoškolského vzdelávania a bádania. V rámci nedávno ukončenej komplexnej akreditácie získala právo uskutočňovať 163 študijných programov, z toho 75 bakalárskych, 62 magisterských

a 26 doktorandských. Je veľmi po-tešiťné, že oproti doterajšiemu obdobiu sa zvýšil počet odborov, v ktorých má univerzita navrhnutú spôsobilosť uskutočňovať habilitácie docentov a vymenúvacie konania profesorov. Celkovým počtom 21 odborov sa zaradila na šieste miesto medzi slovenskými univerzitami, čo možno označiť za významné posilnenie jej konkurencieschopnosti a reputácie.

KOLEGYNE, KOLEGOVIA, MILÍ HOSTIA. Vstup do nového akademického roka je obyčajne vhodnou príležitosťou na prezentáciu cielov na najbližšie obdobie v kontexte bilancie aktivít roka predchádzajúceho. Myslím si, že sa môžeme zhodnúť na tom, že uplynulý rok sa niesol v znamení komplexnej akreditácie. O prvom výstupe tohto procesu, a sice posúdeniu spôsobilosti našej univerzity uskutočňovať jednotlivé študijné programy, som sa už zmienil. Ďalším segmentom komplexnej akreditácie sú mnohé odporúčania, ktoré sa týkajú organizačnej štruktúry univerzity. Akreditačná komisia potvrdila mnohé návrhy, ktoré už predtým formulovala evalvačná komisia EUA. Ukazuje sa, že je nevyhnutné koncentrovať jednotlivé oblasti poznania na jednom pracovisku. Nebude možné pokračovať v doterajšej praxi paralelného fungovania pracovísk s rovnakým alebo podobným profilom na viacerých fakultách. Rozlúčiť sa budeme musieť s autarknými tendenciami fakúlt a začať viac dôverovať medzifakultnej spolupráci. Predpokladám, že vytvorenie novej organizačnej podoby univerzity je našou hlavnou úlohou pre najbližšie obdobie. Apelujem na všetkých členov akademickej obce, aby pri diskusiach zľavili zo svojich partikulárnych záujmov a svoju energiu sústredili na to, aby sa priaté zmeny podarilo čo najskôr uviesť do života. Nebude to ľahký proces, ale ak do neho vstúpime pozitívne naladení,

Svorenia akademického roka 2009 - 2010

verím, že nám prinesie v budúcnosti úžitok a pokojnú pracovnú atmosféru.

Kardinálnym výstupom komplexnej akreditácie je návrh akreditačnej komisie na zaradenie Prešovskej univerzity do kategórie vysokých škôl. Zatiaľ platí, že komisia odporúčala našu univerzitu začleniť do skupiny vysokých škôl, ktoré nie sú zaradené medzi univerzity ani medzi odborné vysoké školy. Tento proces však zdôleka nie je ukončený a v najbližšej záonnej lehote jedného roka sa na doterajšom postavení Prešovskej univerzity nič nemení. Akreditačná komisia postupovala podľa Kritérií začlenenia vysokej školy medzi univerzitné vysoké školy (KZU), ktoré schválilo Ministerstvo školstva SR dňa 12. decembra 2007 a účinnosť nadobudli 1. januára 2008. Hodnoteným obdobím boli roky 2002 – 2007, čo znamená, že konečná podoba kritérií bola známa až po uplynutí hodnoteného obdobia. Pri hodnotení bolo použitých 6 kritérií KZU-1 až KZU-6. Z uvedených kritérií sa dve týkali hodnotenia výstupov a môžeme ich jednoznačne považovať za priame indikátory kvality. Boli to kritérium KZU-1, hodnotiace kvalitu výskumnnej činnosti podľa jednotlivých oblastí poznania, a kritérium KZU-4, hodnotiace výsledky a výstupy doktorandov. Je veľmi potešiteľné, že naša univerzita tieto dve kritériá plnila bez problémov počas celého hodnoteného obdobia. Ďalšie štyri hodnotiace kritériá sa týkali vstupov. V tomto prípade si nemôžem odpustiť istú dávku skepticizmu. De omnibus dubitandum, teda o všetkom treba pochybovať. Tento latinský výraz esenciálne vyjadruje základné východisko Descartovej filozofie. V dnešnej dobe však do istej miery vyjadruje aj naše pocity vzťahujúce sa na reliabilitu a validitu týchto štyroch kritérií pri hodnotení kvality vzdelávania a výskumu. Vstupy totiž môžu, ale i nemusia mať ne-

vyhnutne priamy dopad na kvalitu uskutočňovaných činností a ich výpovedná hodnota je diskutabilná. Faktom je, že Prešovská univerzita v súčasnosti neplní už len jediné z uvedených kritérií, a sice kritérium KZU-6, určujúce maximálny počet 20 študentov v študijných programoch prvého a druhého stupňa pripadajúcich na prepočítaný evidenčný počet vysokoškolských učiteľov s ukončeným tretím stupňom štúdia. Je to dôsledok toho, že univerzita v predchádzajúcich obdobiach vyhovela verejnemu záujmu a vedomá si svojho postavenia a poslania jedinej verejnej vysokej školy pôsobiacej v Prešovskom samosprávnom kraji rozširovala ponuku študijných programov a zakladala nové pracoviská a fakulty s cieľom zvýšiť podiel vysokoškolských vzdelaných obyvateľov regiónu. Teraz sa musíme vyrovnáť s úlohou splniť uvedené kritérium v záonnej lehote jedného roka. Môžem Vás všetkých uistiť, že vedenie univerzity spolu s vedeniami jednotlivých fakúlt prijali príslušné opatrenia, čo znamená, že sme odhodlaní a schopní v priebehu nasledujúceho roka obhájiť pre našu alma mater štatút univerzity.

Potvrdzovanie vysokej úrovne kvality vzdelávania a výskumu je permanentný proces, vyžadujúci si každodenné úsilie nás všetkých. Je takmer isté, že náročnosť kritérií na zaradenie medzi univerzity sa bude v budúcnosti zvyšovať. Od každého z nás sa očakáva vklad primeraný pozícii v akademických štruktúrach. Najväčšiu zodpovednosť majú profesori, ktorí sú garantmi študijných programov. Každý profesor musí byť pedagógom, vedcom či umelcom a manažérom v jednej osobe. Musí požívať uznanie medzinárodnej odbornej komunity. Mať skúsenosť s vedením výskumných tímov a účasť na riešení medzinárodných projektov. Publikovať predovšetkým v medzinárodne renomovaných

vedeckých časopisoch. Musí sformovať vlastnú vedeckú školu, teda skupinu mladých výskumníkov, ktorí ďalej rozvíjajú jeho originálne poznatky. Profesor má viesť svoj tím a študentov k osvojeniu si vedeckej etiky, kritického myslenia, tvorivého a tímového riešenia problémov, v čom má ísť príkladom. Nemenej náročné požiadavky sú kladené i na docentov, odborných asistentov, asistentov, výskumníkov, lektorov a technicko-administratívnych pracovníkov. Študenti tvoria samozrejmú a veľmi podstatnú súčasť akademickej komunity, od aktivity ktorej vo veľkej mieri závisí, či vysoká škola bude mať charakter univerzity. Teda všetci, v každom momente, či sa už sa venujeme štúdiu, vede, umeniu, športu, dobrovoľníctvu, pastorácii, politike, rodine, zábave, oddychu, zároveň reprezentujeme univerzitu. Skúsme to teda robiť s akademicou noblesou a nezabúdajme, že našim poslaním je aj kultivovanie a určovanie vzorcov správania spoločnosti, ktorej sme súčasťou. Univerzita sa od bežnej vysokej školy či odbornej vysokej školy odlišuje najmä tým, že sa neobmedzuje len na pragmatickú prípravu odborníkov okamžite uplatnitelných na trhu práce, ale že pripravuje osvetenú, činorodú a morálne vyspelú inteligenciu. Túto elitotvornú funkciu univerzity spätú s udržiavaním nášho kultúrneho dedičstva, venovaním pozornosti fundamentálnym civilizačným výzvam a problémom a ochranou nadčasových univerzálnych hodnôt by sme nemali strácať zo zreteľa. Univerzita teda nevyhnutne musí pozorne sledovať a vyhodnocovať spoločenské dianie za svojimi múrmami a byť otvorená pre spoluprácu s praxou. Neznamená to však, že si prestane udržiavať primeraný odstup a nadhláďad a podľahne či prispôsobí sa každému módneemu trendu, ktorý sa za jej múrmi objaví. Spolupráca so spoločenskou, ekonomickou a politickou

praxou nemá vyústiť do straty autonómie a akademickej autenticity univerzity.

CTENÉ DÁMY, VÁŽENÍ PÁNI, vzdelávanie je hlavnou činnosťou univerzity. Na jej ôsmich fakultách v súčasnosti študuje 12 861 študentov, pričom z nich 6915 na bakalárskom stupni štúdia, 3041 magisterskom stupni, 1869 v programoch spájajúcich prvý a druhý stupeň vysokoškolského štúdia, 688 na doktorandskom štúdiu a 348 na rozširujúcom štúdiu. V uplynulom akademickom roku univerzitu opustilo 3936 úspešných absolventov. Po prvýkrát v histórii univerzity sa medzi nich zaradili magisterčekovia z Detskej univerzity a absolventi Univerzity tretieho veku. Pripravili sme viaceré vzdelávacie kurzy. Išlo o kurzy štatistiky a jazykov pre našich zamestnancov. Pre širokú verejnosť sme pripravili angličtinu pre seniorov, testovanie ECDL a ďalšie kurzy v rámci celoživotného vzdelávania. Ako partner sme sa zapojili do projektu Vzdelávanie učiteľov základných škôl v oblasti cudzích jazykov v súvislosti s Koncepciou vyučovania cudzích jazykov na základných a stredných školách a podali sme projekt Otvorenie vzdelávacieho priestoru PU vytvorením cudzojazyčnej ponuky študijných programov v e-learningu, ktorého cieľom je zvýšiť efektívnosť, názornosť a dostupnosť vzdelávania vytváraním nových modulov pre e-learningové a dištančné vzdelávanie a ktorý sa uchádza o podporu z OP Vzdelávanie. Výzvou na najbližšie roky v oblasti vzdelávania bude implementácia Európskeho kvalifikačného rámca a z neho vyplývajúcej národnej sústavy kvalifikácií. Cieľom je zlepšenie transparentnosti v oblasti uznávania a prenositeľnosti kvalifikácií a kompetencií a zlepšenie prepojenia medzi univerzitným vzdelávaním a zamestnaním. Európsky kvalifikačný rámc prináša po prvýkrát súbor referenčných úrovní založený na výstupoch vzdelávania. Takto definované referenčné úrovne prenášajú dôraz z tradičného prístupu, ktorý podčiarkuje vzde-

lávacie vstupy (dĺžku vzdelávania, typ inštitúcie) na dôraz na výstupy vzdelávania (čo by mal absolvent študijného programu vedieť). Bude si to vyžadovať od nás významné zmeny a dôkladnú revíziu a aktualizáciu ponuky študijných programov.

Prešovská univerzita sa teší veľkému záujmu o štúdium. Fakulta manažmentu je treťou najžiadanejšou fakultou na Slovensku. Sme radi, že sme mohli oceniť takmer 1500 študentov za ich prospech. Prijali sme nový štipendijný poriadok a prikročili k vyhodnocovaniu už za jednotlivé semestre. Na motivačné a prospechové štipendium sme prerozdelení viac ako 332-tisíc eur. Ocenení boli študenti za príkladnú reprezentáciu univerzity na Slovensku i v zahraničí. V radoch našich študentov sú autori kníh, hudobní interpreti, prekladatelia, mnoho dobrovoľníkov v charitatívnych a zdravotníckych zariadeniach, aktívnych športovcov či úspešných záchranárov.

V uplynulom roku sa podarilo dosiahnuť mnoho pozoruhodných výsledkov z hľadiska zvyšovania medzinárodnej pozície a reputácie univerzity. Prešovská univerzita bola po náročnej vstupnej procedúre prijatá do Európskej asociácie univerzít (EUA), čo je mimoriadne prestížna sieť európskych univerzít. Popri tom sme sa ako jediná vysoká škola zo Slovenska stali spoluzačladaťom Euromediteránnej univerzity v Portoroži, čím sa významným spôsobom zvýšili možnosti našej participácie na spoločných študijných programoch, letných školách, výskumných projektoch a ďalších aktivitách v rámci siete 149 univerzít z Európy, severnej Afriky a juhozápadnej Ázie. Veľkým prínosom sa stalo prijatie Prešovskej univerzity za člena Danube Rector's Conference. V uplynulých týždňoch sme sa stali jediným slovenským spoluzačladaťom Asociácie univerzít strednej a východnej Európy, orientujúcej sa prednostne na región západného Balkánu, ktorý predstavuje prioritnú oblasť zahraničnej politiky SR. Potešiteľný je markantný nárast záujmu

zahraničných študentov a akademických pracovníkov o pobyt na našej univerzite. V rámci programu ERASMUS sa počet prichádzajúcich študentov za uplynulé tri roky strojnásobil. V uplynulom roku u nás pôsobilo 90 zahraničných študentov a 41 pedagógov. K zvýšeniu atraktivity Prešovskej univerzity prispela ponuka 5 študijných modulov v anglickom jazyku a taktiež kurz slovenského jazyka pre zahraničných študentov, pripravený a realizovaný Oddelením medzinárodných programov a Ústavom jazykových kompetencií, na ktorom sa zúčastnili ERASMUS študenti z 9 krajín. Príspevkom k zviditeľneniu našej alma mater bolo podujatie International Days, na ktorom sa zúčastnilo 12 našich zahraničných partnerských univerzít. Potešiteľným trendom je rastúca úspešnosť a intenzita participácie našich študentov a pracovníkov na pridelených štipendijných miestach v rámci bilaterálnej spolupráce v oblasti vzdelávania. Z nedávno zverejnených výsledkov vplynulo, že Prešovská univerzita sa počtom 53 získaných štipendijných miest pre začínajúci akademický rok zaradila na tretie miesto na Slovensku. V oblasti medzinárodnej spolupráce univerzita podala a získala viaceré projekty – napr. projekt z nôrskeho finančného mechanizmu zameraný na profesijnú etiku, projekt IP Erasmus zameraný na manažment turizmu a ako partner univerzita vystupuje v projekte UNESCO orientovanom na rodovú rovnosť. Na Filozofickej fakulte sa podnikli prípravné kroky na zriadenie Katedry bioetiky UNESCO. Na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte bolo zriadené Skúšobné centrum gréckeho jazyka, jediné svojho druhu v Európe mimo Grécka. Tieto projekty umožnili získať finančné prostriedky na mobility našich študentov a tvorivých pracovníkov v zahraničí, prednáškové pobedy hosťujúcich profesorov na PU, vydávanie monografií, organizáciu medzinárodných vedeckých konferencií. Všetky tieto snahy vytvárajú priestor na kontakt našich pedagógov s partner-

mi v zahraničí za účelom budúcej intenzívnej spolupráce pri tvorbe projektov vedeckého výskumu.

VÁŽENÉ KOLEGYNE A KOLEGOVIA, zo širokého spektra rozličných aktivít, ktoré sme realizovali na úseku marketingu, vyberiem len tie najdôležitejšie. Strategickým cieľom je postupné budovanie značky Prešovskej univerzity. Zúčastnili sme sa na troch veľtrhoch vzdelávania a kníh - Pro educo, Bibliotéka a Academia & Vapac. Vydali sme publikáciu a informačnú sklaďačku o univerzite v anglickom jazyku, kalendár úspešných absolventov, filmový dokument o univerzite, organizujeme tlačové konferencie a spolupracujeme s TA SR, Slovenským syndikátom novinárov, rádiom Prešov, webnovinami Pis a iVýchod. Venujeme pozornosť rozvoju vlastných médií – časopisu Na pulze, televízii Mediálka a rádiu PaF. Rádio PaF na tohtoročnej Rádiorallye, teda súťaži organizovanej Slovenskou spoločnosťou elektronikov a Slovenským rozhlasom, zúročilo svoje 40-ročné pôsobenie na pôde IRŠ a získalo spolu dvanásť ocenení. V konkurencii ostatných rádií obsadilo štyri prvé, tri druhé a štyri tretie miesta, čím si vyslúžilo čestné uznanie za najúspešnejší prihlásený tím. Pripravili sme komplexný redizajn webovej prezentácie univerzity, ktorý sa spúšťa práve dnes. Prešovská univerzita sa usiluje o oslovenie klientely na ázijských trhoch. S týmto zámerom sme podpísali autorizačné dohody s agentúrami v Indii, Bangladéši a Číne, ktoré zastupujú našu univerzitu pri propagácii na zahraničných veľtrhoch a pri oslovovaní zájemcov o štúdium. Do rámca týchto snáh je možné zaradiť aj zriadenie Ústavu ázijských štúdií, ktorý pripravil kurz japonského jazyka. Veľmi prínosná je spolupráca s partnermi v Americkej obchodnej komore. Pokračovali sme v organizačných zmenách, ktorých cieľom je optimalizovať naše interné vzdelávacie a výskumné procesy a pružne reagovať na požiadavky externého prostredia. V súvislosti s opatreniami na

zvýšenie konkurenčieschopnosti PU, ktoré vyplynuli z odporúčaní medzinárodnej evalvácie EUA a akreditácie, sme uskutočnili audit pedagogických a vedeckovýskumných zamestnancov univerzity, ktorí nemajú ukončené vysokoškolské vzdelanie tretieho stupňa. Cieľom vedenia univerzity je dosiahnuť plnú kvalifikovanosť tvorivých zamestnancov univerzity získaním vysokoškolského vzdelania tretieho stupňa. Dosiahli sme podstatné zvýšenie dynamiky v tejto oblasti, čoho dôkazom je, že v priebehu predchádzajúceho akademického roka ukončilo vysokoškolské vzdelanie tretieho stupňa 38 našich pracovníkov. Za účelom zvyšovania výkonnosti a kvality administratívnych a riadiacich činností bol realizovaný aj personálny audit nepedagogických zamestnancov (administratívnych, odborných a prevádzkových) na všetkých súčastiach univerzity. Vyústil do schválenia novej organizačnej štruktúry rektorátu, ktorá povedie k optimalizácii využitia potenciálu ľudských zdrojov a systemizácie pracovných miest jednotlivých pracovísk univerzity so zohľadnením disponibilných finančných zdrojov. Finančné bezpečenie je samozrejme klíčovým predpokladom dosiahnutia uvedených cieľov. Z hľadiska hospodárenia univerzity je dôležité, že sme v minulom fiškálnom roku dosiahli kladný hospodársky výsledok.

VÁŽENÉ SLÁVNOSTNÉ ZHROMAŽDENIE, nevyhnutnosť orientácie na výskum je daná paradigmatickou zmenou, ktorú prežívame. Formovanie vedomostno-kreatívnej spoločnosti je veľkou výzvou pre našu alma mater. Európska únia prostredníctvom štrukturálnej politiky výrazne podporuje budovanie vzdelávacej a výskumnnej infraštruktúry. Prešovská univerzita sa úspešne zapojila do výziev z jednotlivých operačných programov. V uplynulom akademickom roku sme získali 9 projektov z OP Výskum a vývoj, čo predstavuje finančný objem viac ako 12,8 mil. eur, teda 390 mil. Sk. Z týchto prostried-

kov budujeme dve centrá excellentnosti – Lingvokulturologickej a prekladateľsko-tlmočnícke centrum a Centrum ekológie živočíchov a človeka. Pripravujeme ďalšie tri projekty na nové centrá. Vzhľadom na rastúci význam aplikovaného výskumu a urýchlenia transferu poznatkov do praxe sme projektovú činnosť zamerali aj na túto sféru. Získali sme 4 projekty. Ich výstupom bude vybudovanie Centra pre komercionalizáciu výstupov výskumu a manažmentu duševného vlastníctva PU, využitie výskumu a vývoja na vyšľachtenie nových kultivarov liečivých rastlín a ich odrodotvácia registrácia, vývoj teplomerov a magnetických senzorov na báze chalkogenidov pre praktické aplikácie a uplatnenie principov ergonomie práce vo zvyšovaní kvality života a spoločenskej praxi. Ako partner vystupujeme v podanom projekte zameranom na riešenie problematiky energetického využitia slnečnej energie, ktorého výstupom by malo byť vybudovanie fotovoltaickej elektrárne, meteorologickej stanice a výskumných laboratórií pre fyziku.

Moderná vzdelávacia a sociálna infraštruktúra je nevyhnutnou podmienkou zvyšovania prestíže univerzity. V minulom akademickom roku sme získali z OP Výskum a vývoj 5 mil. eur na jej skvalitnenie a modernizáciu. Stavebný ruch už môžete pozorovať a budeme sa s ním stretnať aj v nasledujúcom období. Z vlastných zdrojov sme rekonštruovali časť študentského domova na 12. nadzemnom podlaží, kde sme vytvorili ubytovacie kapacity splňajúce európsky standard pre zahraničných študentov. V tomto trende by sme radi pokračovali a vytvorili adekvátne podmienky pre všetkých ubytovaných študentov. Z ďalších investičných aktivít môžem spomenúť prestavbu šatní na Fakulte športu, komplexnú rekonštrukciu kuchyne v študentskej jedálni, prebiehajúcu výstavbu laboratórií centier excellentnosti, výmenu okien na študentských domovoch na Ul. 17. novembra 13 a Námestí mládeže, rekonštrukciu sociál-

nych zariadení a výmenu okien na prízemí VŠA. Na tieto práce nadviaže komplexná revitalizácia informačnej infraštruktúry a internetizácia všetkých priestorov univerzity. Mnoho ďalších investičných zámerov je v štádiu projektovej prípravy.

MILÉ KOLEGYNE A KOLEGOVIA, Prešovskej univerzite v Prešove sa postupne darí rozširovať svoje aktivity vo vzťahu k vonkajšiemu prostrediu. Vynikajúce výsledky dosahujú aj naše umelecké súbory. Sme veľmi radi, že sa darí pokračovať vo vyše 40-ročnej tradícii festivalu Akademický Prešov, ktorý v tomto roku výraznejšie oslovil verejnosť predstaveniami v exteriéroch a na netradičných miestach. Zahanbiť sa nedali ani naši športovci. Veľkú radosť nám urobili najmä basketbalistky BK 99 PU Prešov, ktoré obsadili v extralige pekné 6. miesto. Volejbalisti Slávie PU postúpili do extraligy. Tešíme sa, že sa darí rozširovať spoluprácu s mestom Prešov. Populárna je súťaž študentských vedeckých a umeleckých prác o cenu primátora mesta Prešov. V spolupráci s pánom primátorom sme realizovali výtvarnú súťaž o najlepší návrh na pamätník nežnej revolúcie, ktorej víťazom sa stal náš kolega Jaroslav Drotár. Veľký význam pripisujeme aj spolupráci s Prešovským samosprávnym krajom. Podielame sa na realizácii projektu Partnerstvá inovačného centra, ktoré bude významnou platformou na formovanie inovačných klastrov. Postupne sa nám darí previazať aj riešenie záverečných prác s tématami relevantnými pre mestskú a regionálnu samosprávu.

CIVES ACADEMICI, VZÁCNI HOSTIA! Do nového akademickej roka 2009 – 2010 vstupujeme s veľkými očakávaniami. Nestabilná realita, ktorá nás obklopuje, postavila pred nás mnoho výziev. Dôvodom na zamyslenie je hospodárska kríza, ktorej hĺbku donedávna takmer nikto nepredpokladal. Ako upozornil český ekonóm Tomáš Sedláček vo svojej zaujímavej knihe Eko-

nomie dobra a zla, práve počas krízy sa nám zjavuje pravda. Žili sme dlho na dlh a príliš sme dôverovali ekonometrickým modelom rastu. Tieto modely si však nevedia dobre poradiť so situáciou, ak veci prestávajú fungovať tak, ako fungovali v nedávnej minulosti. Spoločensko-ekonomický systém sa nespráva lineárne, preto aj nepatrná zmena môže mať d'alekosiahle následky pre celý systém. Starý poriadok teraz podlieha destrukcii, nastáva obdobie chaosu, z ktorého môže vzísť nový poriadok. V tom spočíva naša príležitosť byť pri vytváraní nového poriadku a dobre sa pripraviť na obdobie po kríze. Ku kríze nás doviedla absencia primeranosti. Musíme sa teda vrátiť k Aristotelovi, ktorý upozornil, že každá vlastnosť, ak je uvedená do extrému, stáva sa škodlivou. Musíme sa vrátiť k primeranosti vo všetkých smeroch, teda aj v túžbach a spotrebe. Každý z nás by mal svoje nároky primerane pripísobiť svojmu prínosu a nesnažiť sa o uspokojovanie svojich záujmov na úkor iných či na úkor budúcich generácií.

Trinásty akademický rok na Prešovskej univerzite v Prešove je otvorený. V mene vedenia ako aj v mene svojom Vám všetkým želám, aby Vaša vytrvalá práca bola počas neho korunovaná mnohými akademickými úspechmi v celom spektre vzdelávacích, výskumných, umeleckých, športových i organizačno-manažérskych oblastí. K tomu Vám prajem dostatok tvorivej energie, pevné zdravie, veľa šťastia, priaznivú atmosféru na pracoviskách a pojkné rodinné zázemie.

QUOD BONUM, FELIX, FAUSTUM FORTUNATUMQUE SIT!

V Prešove 22. septembra 2009

prof. RNDr. René Matlovič, PhD.

jún

22. 6. 2009 sa konalo zasadnutie Vedeckej rady Prešovskej univerzity v Prešove.

24. 6. 2009 sa uskutočnilo zasadnutie Rady pre vedu a techniku, ktoré sa venovalo hodnoteniu výkonov v kontexte návrhu metodiky rozpisu dotácií verejným vysokým školám, financovaniu a problematike štrukturálnych fondov.

30. 6. 2009 sa na Fakulte manažmentu PU v Prešove uskutočnilo habilitačné konanie Ing. Alžbety Suhányiovej, PhD., Ing. Juraja Rákoša, PhD., a Ing. Ivany Butoracovej Šindleryovej, na základe ktorého im bol 13. 7. 2009 rektorm PU v Prešove prof. RNDr. R. Matlovičom, PhD., udelený titul docent. Traja noví docenti tak rozšírili rady garantov FM, ktorá má v súčasnosti 14 docentov a 5 profesorov.

júl

2. 7. 2009 prvým 49 absolventom Univerzity tretieho veku PU odovzdal rektor PU osvedčenie o absolvovaní záujmového vzdelávania v odbore psychológia, anglický jazyk, etika a filozofia a ochrana zdravia.

10. 7. 2009 sa uskutočnilo zasadnutie Rady pre vedu a výskum PU, ktoré sa zaoberala výsledkami komplexnej akreditácie PU, doktorandským štúdiom v akademickom roku 2009/2010 a problematikou edičnej činnosti.

10. 7. 2009 sa konalo zasadnutie Edičnej rady, na ktorom sa prerokúvalo doplnenie edičného plánu na rok 2009 a návrhy na nové vedecké časopisy.

Kalendárium Prešovskej univerzity

jún

25. 6. 2009 sa konalo vyhodnotenie Súťaže o najlepšiu študentskú vedeckú prácu o cenu primátora mesta Prešov. Komisia v zložení JUDr. P. Hagyari (čestný predseda), prof. PhDr. P. Kónya, PhD. (predseda), Ing. Arch. V. Ligus, Mgr. K. Mikuláková, prof. RNDr. R. Ištok, PhD., doc. PhDr. E. Lukáč, PhD., a doc. D. Srivátkova, akademický maliar, udelili: 1. miesto: Mgr. M. Hlavkovej s diplomovou prácou Komparatívna analýza sídlisk v Prešove so zameraním na Sídlisko III. a Sekčov; 2. miesto: Bc. A. Ferdinandovej s bakalárskou prácou Slobodné kráľovské mesto Prešov na Šopronskom sneme v roku 1681; 3. miesto: Mgr. J. Nehilovej, Mgr. J. Bodnárovej, Mgr. M. Salancimu, Bc. D. Pacákovej a Bc. M. Timčákovi. Prvé miesto bolo ocenené finančnou odmenou vo výške 400 €, druhé miesto sumou 270 € a tretie miesto sumou 170 €.

Na celoslovenskej súťaži neprofesionálnych filmov Cineama 2009, ktorá sa konala v dňoch 5. – 7. 6. 2009 v Banskej Bystrici, v kategórii dokument získal film Jara Onda (KVvaU) a Mareka Sokola s názvom Reakcie pre život čestné uznanie. Film približuje prácu lekárov a sestier prešovského KAIM (Klinika anesteziológie a intenzívnej medicíny).

júl

V júli 2009 sa na základe projektu 5.1 Modernizácia IKT a infraštruktúry PU v celkovej sume 5 173 421,34 € (155 854 491,25 SK) začali realizovať stavebné práce (výmena okien na ŠD, výmena okien – vestibul VŠA, elektroinštalácie, siete, servery, zlepšenie podmienok na vzdelávací proces, modernizácia priestorov).

V júli 2009 sa 10 študentov (Bc., Mgr., PhD.) a 5 pedagógov z PF, FHPV a Ústavu jazykových kompetencií zúčastnilo na dvojtýždennej medzinárodnej letnej škole v tureckej Antalii. Projekt, v ktorom PU získala partnerstvo a finančné prostriedky, bol zameraný na didaktiku vyučovania slovenského, poľského a tureckého jazyka pre cudzincov. Študenti a pedagógovia budú v budúcnosti participovať pri výučbe slovenského jazyka pre zahraničných študentov.

7. – 8. 7. 2009 Fakulta športu v rámci prebiehajúcej Prešovskej detskej univerzity pripravila Olympijský festival. Zúčastnilo sa na ňom 45 detí v rámci stupňa bakalárček a 45 detí v rámci stupňa magisterček. Teoretickou a praktickou formou sa im sprostredkovali základné poznatky o olympijskom hnutí. V teoretickej časti to boli základné informácie o starovekých a novovekých OH, zakladateľovi OH, olympijskej myšlienke a symboloch formou videoprojekcie. V praktickej časti sa formou športových súťaží zrealizoval Olympijský festival, ktorým sme nasledovali myšlienku SOV v realizácii Olympijských festivalov detí a mládeže Slovenska.

Na 19. ročníku Letného filmového festivalu HAH 2009 v Dolnej Strehovej (24. – 26. 7. 2009) získal film Jara Onda (KVvaU) a jeho brata Vlada s názvom Indiánska pravda cenu filmového klubu Urtica, spoluorganizátora tohto podujatia. Vo filme si zahral i kolega Jara Onda Andrej Baňas z KVvaU.

august

2. 8. 2009 bol v rámci OPVaV opatrenia 2.2 Podpora aplikovaného výskumu, vývoja a transferu technológií v oblasti energie a energetiky podaný projekt s FMI UK Bratislava, v ktorom sa PU realizuje ako partner. Pôjde o výskum v oblasti alternatívnych zdrojov energie, výstavbu fotovoltaickej elektrárne na PU a vybudovanie špičkových pracovísk na FHPV PU so zameraním na výskum alternatívnych zdrojov energie.

13. – 15. 8. 2009 sa rektor PU zúčastnil na II. európskom geografickom kongrese EUGEO 2009 v Bratislave. Kongres EUGEO sa stal najvýznamnejším podujatím, ktoré Slovenská geografická spoločnosť pri SAV organizovala od svojho vzniku v roku 1955. Tento úspech umocňuje fakt, že pri kandidatúre o jeho usporiadanie uspela v roku 2007 v konkurencii Royal Geographical Society v Londýne a Univerzity La Sapienza v Ríme. Na kongrese sa zúčastnilo 121 geografov z 25 krajín a 3 svetadielov a jeho rokovanie prebiehalo v 25 sekciách. Potešiteľné je, že medzi účastníkmi sa nestratili piati reprezentanti našej univerzity. Ústredná téma kongresu znala Challenges for the European Geography in the 21st Century. Rektor PU R. Matlovič viedol rokovanie sekcie teoretickej geografie a vystúpil s príspevkom k problematike regionálnych disparít na Slovensku.

17. – 19. 8. 2009 sa konalo Medzinárodné sympózium z geografie religií. Sympózium bolo sprievodným podujatím 2. európskeho geografického kongresu EUGEO 2009 v Bratislave, organizovaného Slovenskou geografickou spoločnosťou pri SAV. Sympózia geografov zaobrájúcich sa religiami sa konajú každoročne, vždy v inej krajine. V tomto roku sa v Prešove zišlo 15 účastníkov z USA, Holandska, Poľska, Česka a Slovenska, ktorých na úvod

september

14. 9. 2009 sa konalo zasadnutie Kolégia rektora PU.

21. 9. sa rektor PU R. Matlovič zúčastnil na slávnostnom zasadnutí akademickej obce UPJŠ v Košiciach pri príležitosti 50. výročia jej založenia. Rektorovi UPJŠ prof. MUDr. L. Mirossayovi, DrSc., odovzdal zlatú medailu Prešovskej univerzity.

V septembri 2009 boli v rámci OPVaV opatrenia 2.1 Podpora rozvoja výskumu a vývoja v centrách excelentnosti schválené 2 projekty, ktoré nadvádzajú na existujúce Centrá excelentnosti. Ide o ďalšie investície do budovania CE na PU ako špičkových pracovísk vedy a výskumu.

V septembri 2009 v rámci OPVaV opatrenia 2.2 Prenos poznatkov a technológií získaných výskumom a vývojom do praxe získala FHPV projekt Vývoj teplomerov a magnetických senzorov na báze chalkogenidov pre praktické aplikácie.

V septembri 2009 v rámci OPVaV opatrenia 2.2 Prenos poznatkov a technológií získaných výskumom a vývojom do praxe získala PU projekt Centrum pre komericalizáciu výstupov výskumu a manažment duševného vlastníctva Prešovskej univerzity.

V septembri 2009 v rámci OPVaV opatrenia 2.2 Prenos poznatkov a technológií získaných výskumom a vývojom do praxe získala FHPV PU projekt Využitie výskumu a vývoja na vyšľachtenie nových kultivarov (prototypov) liečivých rastlín a ich odrodová registrácia.

V septembri 2009 v rámci OPVaV opatrenia 2.2 Prenos poznatkov a technológií získaných výskumom a vývojom do praxe získala FZ PU projekt Ergonómia práce a jej vplyv na rast kvality života a spoločenskej praxe.

podujatia privítal rektor univerzity a prezident Slovenskej geografickej spoločnosti René Matlovič. Medzi referujúcimi nechýbal Hans Knippenberg z University of Amsterdam, Tomáš Havlíček a Martina Hupková z Karlovej univerzity v Prahe, Brett Chloupek z University of Kansas, Artúr Boháč z Ostravskej univerzity, Juraj Majo z Univerzity Komenského, Daniel Reeves z USA, Marek Battek a Joanna Battek-Szcze-pankiewicz z Poľska. Domácu univerzitu reprezentoval rektor René Matlovič s príspevkom o religióznej diverzite Slovenska.

24. 8. 2009 bol v rámci Operačného programu Vzdelávanie podaný projekt Modernizácia a zefektívnenie manažmentu univerzity.

24. 8. 2009 bol v rámci Operačného programu Vzdelávanie podaný projekt Otvorenie vzdelávacieho priestoru PU vytvorením cudzojazyčnej ponuky študijných programov v e-learningu so zapojením 4 fakúlt PU.

september

V septembri 2009 sa prorektorka PU I. Kovalčíková za finančnej podpory Národnej kancelárie SAAIC v rámci programu LLP zúčastnila na 5-dňovej stáži na rektorátnom oddelení University Linkoping, Švédsko. Cieľom stáže bolo získať informácie o efektívnom fungovaní univerzitného oddelenia medzinárodných programov i oddelenia propagácie. Súčasťou stáže boli stretnutia so zástupcami jednotlivých fakúlt za účelom budúcej projektovej spolupráce PU a University Linkoping.

10. – 12. 9. 2009 sa uskutočnil medzinárodný basketbalový turnaj žien Veľká cena Prešova za účasti 7 družstiev. V prvej, silnejšej skupine hrali „euroligové“ družstva DA Košice, SIKA Brno (Česko), CCC Polkowice (Poľsko) a SZEVÍP Szeged (Maďarsko). V druhej skupine hrali PU Prešov, SBŠ Ostrava (Česko), Wisla Krakow (Poľsko). Spolu sa odohralo 9 zápasov. Poradia v A skupine: 1. Brno, 2. Košice, 3. Szeged, 4. Polkowice, v B skupine: 1. PU Prešov, 2. Ostrava, 3. Krakow. Na organizáciu a financovaní turnaja sa podieľali: SAUŠ, mesto Prešov, PU Prešov, BK Dobrý anjeli KE, BK PU Prešov, firma BEMAKO a ďalší sponzori.

11. 9. 2009 rektor PU slávnostne otvoril priestory zrekonštruovaného 12. nadzemného podlažia Študentského domova na Uli. 17. novembra č. 13 v Prešove za účasti členov vedenia PU a zástupcov realizátora rekonštrukcie. Šestnásť dvojlôžkových izieb je vybavených novou laminátovou podlahou, novým nábytkom a vynovenými sociálnymi priestormi. Každá izba tiež disponuje prípojkou na internet. Tieto zrekonštruované priestory sú určené na ubytovanie zahraničných študentov študujúcich na PU. Celý komplex Študentského domova sa postupne premieňa na ubytovacie priestory spĺňajúce kritériá európskeho štandardu.

16. – 17. 9. 2009 Pedagogická fakulta PU v spolupráci s Metodicko-pedagogickým centrom RP v Prešove zorganizovala pri príležitosti osláv 60. výročia založenia PF PU v Prešove dvojdňovú vedeckú konferenciu s medzinárodnou účasťou pod názvom Príprava učiteľov v procese školských reforiem.

Fakulta športu PU v spolupráci so Slovenskou vedeckou spoločnosťou pre telesnú výchovu a šport usporiadala 17. – 19. 9. 2009 vedeckú konferenciu s medzinárodnou účasťou pod názvom ANTROPOMOTORIKA 2009. Bolo to v poradí 37. stretnutie antropomotorikov z Čiech a Slovenska, ktoré sa koná pravidelne každý rok

rotačným princípom v Českej a Slovenskej republike. Tohtoročná konferencia sa niesla v slávnostnejšej atmosfére vďaka životnému jubileu uznávaného dlhoročného prešovského vysokoškolského pedagóga a nášho bývalého kolegu prof. PhDr. Michala Beleja, CSc.

Štatút študenta PU v zimnom semestri akademické-

ho roka 2009/2010 získalo 24 študentov z 5 krajín Európy, ktorí prostredníctvom programu ERASMUS pokračujú vo svojom vzdelávaní na Slovensku. Deväť študentov z Českej republiky, dva študenti z Maďarska, štyria študenti z Poľska, priezem študentov z Turecka a jeden študent zo Švédska začali 21. 9. 2009 X. ročník ERASMU na PU.

22. 9. 2009 rektor PU R. Matlovič otvoril akademický rok 2009/2010 v priestoroch MSS Prešov. Na slávnostnom otvorení sa zúčastnili členovia prešovskej akademickej obce, predstavitelia partnerských vysokých škôl, zástupcovia cirkví a štátnych a samosprávnych orgánov.

22. 9. 2009 si počas otvorenia akademického roka 2009/2010 za významný prínos v oblasti publikačnej, vedeckovýskumnej a vzdelávacej činnosti prevzalo Cenu rektora sedem pedagógov. Rovnako boli ocenení 14 študenti za reprezentáciu školy v oblasti umenia a športu.

22. 9. 2009 6 študenti (PF, FF, FZ PU) vycestovali na semestrálny pobyt na partner- ské inštitúcie v Nórsku (Oslo a Trondheim) v rámci rektorátneho projektu úseku medzinárodných programov PU Professional Ethics of supporting professions. Náklady spojené s pobytom sú hradené z projektu NIL.

24. – 25. 9. 2009 sa prorektorka PU I. Kovalčíková zúčastnila na stretnutí zástupcov manažmentu spoluzakladateľov EMUNI. Účelom stretnutia bola analýza ďalšej etapy prípravy spoločných študijných programov za účasti najvyšších predstaviteľov European Commission (EC). Členovia EC predstavili nové stratégie EÚ v rámci vytvárania univerzitných sietí. Súčasťou stretnutia bol aj tréning zúčastnených v oblasti tvorby strategických plánov univerzít v najbližšom období.

V rámci výmenného pobytu pedagógov ERASMUS zavítal na pôdu Gréckokatolíckej teologickej fakulty ks. prof. dr hab. Maciej Ostrowski. V dňoch 24. – 26. 9. 2009 prednášal študentom o teológii rekreácie, kresťanských hodnotách voľného času, etických aspektoch voľného času a teologickej reflexii nad problémom odpočinku. Zúčastnil sa aj na konferencii Sacrum a príroda.

30. 9. 2009 sa v Dvorane Evanjelického kolégia v Prešove konala slávnostná akadémia pri príležitosti 60. výročia vzniku Pedagogickej fakulty v Prešove. Program príhovorom otvoril prof. RNDr. R. Matlovič, PhD., rektor PU, a po ňom vystúpil doc. PhDr. M. Portik, PhD., dekan PF. Program obohatil príhovor prof. Mirona Zelinu. Rektor PU odovzdal zlatú medailu dlhoročnému zamestnancovi PF, doc. PhDr. Michalovi Tokárovi, CSc.

október

8. – 9. 10. 2009 sa rektor PU R. Matlovič a prorektorka PU I. Kovalčíková zúčastnili na výročnej konferencii Európskej asociácie univerzít v nemeckom Giessene. Zástupcovia manažmentov univerzít združených v EUA rokovali o strategických zámeroch európskych univerzít, spoločných postupoch v oblasti internacionálizácie i hodnotenia kvality.

23. 9. 2009 sa pri príležitosti 60. výročia založenia Univerzity veterinárneho lekárstva rektor PU R. Matlovič zúčastnil na slávnostnom zasadnutí Vedeckej rady univerzity.

24. 9. 2009 pri príležitosti osláv 50. výročia založenia Filozofickej fakulty rektor PU R. Matlovič slávnostne otvoril konferenciu Idea humanizmu a tolerancie v kontexte etnokultúrnej identity.

25. 9. 2009 sa rektor PU R. Matlovič zúčastnil na slávnostnom otvorení medzinárodnej konferencie Sacrum a príroda na Gréckokatolíckej teologickej fakulte PU.

26. 9. 2009 sa rektor PU R. Matlovič zúčastnil na zasadnutí Vedeckej rady WWF UR v Rzeszove.

29. 9. 2009 rektor PU R. Matlovič rokoval s predsedom PSK o vzájomnej spolupráci v rámci medzinárodného projektu cesťovného ruchu.

25. 9. 2009 bola udelená Zlatá medaila Prešovskej univerzity v Prešove prof. PhDr. Edmundovi Hlebovi, CSc., a prof. PhDr. Andrejovi Červeňákovi, DrSc.

29. 9. 2009 rektor PU R. Matlovič udelil titul doctor honoris causa Prešovskej univerzity v Prešove z vedného odboru Pedagogika prof. PhDr. Mironovi Zelinovi, DrSc., profesorovi pedagogiky na Pedagogickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave.

október

6. – 8. 10. 2009 zástupcovia PU predstavili študijné programy univerzity tisíciam návštěvníkom nielen zo Slovenska, ale aj zo zahraničia. Záujem hostí veľtrhu bol orientovaný na všetky fakulty univerzity, na umelecké i športové aktivity, ako aj na aktivity univerzitných médií, v ktorých pracujú práve študenti PU.

Akreditácia...

Pán rektor, mohli by ste krátko zhodnotiť výsledky akreditácie vo vzťahu k Prešovskej univerzite?

Výsledky komplexnej akreditácie je možné vnímať v dvoch rovinách.

Prvá rovina sa týka posúdenia spôsobilosti univerzity a jej fakúlt uskutočňovať študijné programy, habilitačné konania a konania na vymenúvanie profesorov. Prešovská univerzita bola v tomto smerе veľmi úspešná a získala akreditáciu na uskutočňovanie 163 študijných programov, z toho 75 bakalárskych, 62 magisterských a 26 doktorandských. Zvýšil sa počet odborov, v ktorých bude mať Prešovská univerzita právo uskutočňovať habilitačné konania a konania na vymenovanie profesorov. Kým doteraz to mohla realizovať v 16 odboroch, v ďalšom období tento počet stúpol na 21 odborov, čím sa zaradila na šieste miesto na Slovensku.

Druhá rovina sa týka zaradenia Prešovskej univerzity do kategorizácie vysokých škôl. Akreditačná komisia navrhla začleniť Prešovskú univerzitu medzi vysoké školy, ktoré nie sú začlenené medzi univerzitné vysoké školy ani medzi odborné vysoké školy. Na tomto mieste je potrebné zdôrazniť, že procedúra ešte pokračuje. Ministerstvo školstva SR by malo v zmysle zákona poskytnúť našej univerzite ročnú lehotu na odstránenie nedostatkov a následne požiadať Akreditačnú komisiu, aby preverila, či sme dosiahli nápravu. Až potom by sa malo celé konanie uzavrieť.

V médiach sa prezentovala informácia, že Prešovská univerzita nesplnila 3 zo šiestich kritérií (KZU-2, KZU-5 a KZU-6), v rozhovoroch, ktoré ste poskytli, zaznelo, že Prešovská univerzita momentálne nespĺňa len 1 kritérium (KZU-6). Mohli by ste tieto informácie spresniť? Na aké časové obdobie sa vzťahuje splnenie a nesplnenie daných kritérií?

Celé hodnotenie sa realizovalo prostredníctvom hodnotenia 6 kritérií KZU-1 až KZU-6, pričom sa sledovalo ich plnenie v rokoch 2002 – 2007. Z uvedených kritérií sa dve týkali hodnotenia výstupov a môžeme ich jednoznačne považovať za priame indikátory kvality. Boli to kritérium KZU-1, hodnotiace kvalitu výskumnnej činnosti podľa jednotlivých oblastí poznania, a kritérium KZU-4, hodnotiace výsledky a výstupy doktorandov. Je veľmi potešiteľné, že naša univerzita tieto dve kritériá plnila bez problémov počas celého hodnoteného obdobia. Ďalšie štyri hodnotiace kritériá sa týkali vstupov, ktoré môžu, ale aj nemusia mať priamy vplyv na kvalitu realizovaných činností. Z uvedených kritérií plnila PU počas celého obdobia kritérium KZU-3. Ďalšie dve kritériá neplnila na začiatku sledovaného obdobia. Konkrétnie kritérium KZU-2 neplnila v rokoch 2003 a 2004 (rok 2002 sa v prípade tohto kritéria nehodnotil) a kritérium KZU-5 neplnila v roku 2003 (rok 2002 sa nehodnotil). Jediné kritérium, ktoré PU neplnila počas celého obdobia, a teda neplní ho ani

v súčasnosti, je kritérium KZU-6 (počet študentov v študijných programoch prvého a druhého stupňa na prepočítaný evidenčný počet vysokoškolských učiteľov).

V médiach sa objavili správy o tom, ktoré univerzity dostali ročný odklad na splnenie kritérií, odstránenie nedostatkov a následné potvrdenie statusu univerzity. Prešovská univerzita sa v zozname týchto 5 univerzít neobjavila. Viete vysvetliť prečo?

Tieto medializované informácie sú pomerne nepresné. Zo zákona vyplýva, že každá univerzita, v prípade, ak má o to záujem, má nárok na ročnú lehotu na odstránenie nedostatkov. Môžem uistiť všetkých členov našej akademickej obce, že Prešovská univerzita využije túto zákonnú možnosť a realizáciou priatých opatrení splní v priebehu zákonnej lehoty kritérium KZU-6, čo znamená, že nadálej bude pôsobiť ako univerzita.

Zo strany generálneho prokurátora zaznelo isté spochybnenie legislatívneho rámca akreditácie, najmä pokial ide o retroaktivitu komplexných kritérií, ako aj spôsob členenia vysokých škôl do jednotlivých kategórií. Minister školstva tieto výhrady spochybňuje a konštatuje, že protestujú „len neúspešné univerzity“. Ako v tomto kontexte vnímate fakt, že v pripravovanej novele vysokoškolského zákona sa právomoc začleniť verejnú vysokú

školu do príslušnej kategórie na základe komplexnej akreditácie prenáša z parlamentu na vládu? Vláda protest generálneho prokurátora zamietla. Naša univerzita nebola iniciátorom tohto protestu a ani v tom nevidím zmysel, pretože status univerzity a reputáciu je možné získať len systematickou kvalitnou prácou, a nie súdnou cestou. Faktom je, že kritériá začlenenia vysokej školy medzi univerzitné vysoké školy (KZU) schválilo Ministerstvo školstva SR dňa 12. decembra 2007 a účinnosť nadobudli 1. januára 2008, čo znamená, že kritériá boli známe až po uplynutí hodnoteného obdobia. Ak by nám požadované parametre boli známe v primeiranom časovom predstihu, som presvedčený, že Prešovská univerzita by nemala dnes problém ich splniť. Pokiaľ ide o navrhovanú novelu zákona, vnímam určité signály, že nemá stopercentnú politickú podporu medzi poslancami vládnej koalície. Nám nezostáva nič iné ako rešpektovať platnú legislatívnu. Osobne si však

myslím, že ak bola univerzita zriadená zákonom, tak aj zmena jej pozície by mala byť riešená obdobným spôsobom.

Mohli by ste skúsiť vysvetliť, aké dôsledky by prinieslo zaradenie Prešovskej univerzity medzi druhú kategóriu, kategóriu vysokých škôl? Ako by sa to dotklo študentov, pedagógov, vyučovacieho a vedeckovýskumného procesu, prípadne rozvojových aktivít univerzity?

Som presvedčený, že k tejto situácii nedôjde, a preto nepovažujem za produktívne špekulovať o dôsledkoch. Prešov sa na mape univerzitných miest Slovenska ocitol spolu s Košicami pred polstoročím, keď vznikla druhá slovenská univerzita modernej éry. Mala dve zakladajúce fakulty – lekársku vo Košiciach a filozofickú v Prešove. Z hľadiska celkového historického kontextu je Prešov štvrtým najstarším centrom vysokoškolského vzdelávania na našom území (po Bratislave, Trnave a Košiciach) s 342-ročnou

tradíciou, odvájajúcou sa od vzniku evanjelického kolégia. Tieto fakty nás zaväzujú maximalizovať naše úsilie a zabrániť takému regresu.

Aké opatrenia Prešovská univerzita a vedenia fakúlt pripravujú, aby po roku Prešovská univerzita získala potvrdenie statusu univerzity?

Kritérium KZU-6 je možné splniť kombináciou dvoch opatrení. Prvým je zvýšenie počtu pracovníkov s ukončeným tretím stupňom štúdia. Tu sa obraciam na všetkých, ktorých sa to týka, aby zmobilizovali svoj potenciál. Na druhej strane budeme musieť korigovať počet prijímaných študentov, aby sme v budúcom roku nepresiahli magickú hranicu 20 študentov pripadajúcich na prepočítaný evidenčný počet učiteľov s PhD. Máme vypracované modely, ako to dosiahnuť. V tomto smere som optimista, lebo vidím veľké odhadlanie tak u členov vedenia univerzity, ako aj u dekanov fakúlt.

Zhovárala sa Martina Ivanová.

Akreditácia a status univerzity

Napriek viacerým pozitívnym výsledkom komplexnej akreditácie najväčší záujem, pozornosť a nemalé obavy vyvolalo odporúčanie Akreditačnej komisie nezaradiť Prešovskú univerzitu medzi univerzitné vysoké školy. S prosbou o bližšie objasnenie celej problematiky sme osloвили prorektora pre vedu, výskum, doktorandské štúdium a akreditáciu PU prof. PhDr. Petra Kónya, PhD. Pán prorektor, na základe čoho teda padol tento verdikt akreditačnej komisie?

Akreditačná komisia ako súčasť komplexnej akreditácie preverila u všetkých hodnotených škôl plnenie Kritérií pre začlenenie vysokej školy medzi univerzitné vysoké školy, resp. vysoké školy ďalších dvoch kategórií v období, za ktoré sa uskutočňovala akreditácia. Na základe ich plnenia, resp. neplnenia navrhla potom zaradenie vysokej školy do jednej z troch kategórií.

Môžete nám bližšie objasniť, čo tieto kritériá obsahujú?

Kritériá vydalo Ministerstvo školstva SR dňa 12. decembra 2007 a platnými sa stali od 1. januára 2008. Celkovovo je ich šesť a skúmajú tri atribúty pôsobenia školy: výsledky v oblasti výskumu, výsledky pri uskutočňovaní študijných programov tretieho stupňa a podmienky vysokej školy pri uskutočňovaní študijných programov prvého a druhého stupňa a ich personálnom zabezpečení. Keďže sú ako oficiálny dokument voľne prístupné na internete, obmedzím sa na ich stručný prehľad. Podľa kritéria KZU-1 musí najmenej 60% fakult vysokej školy v nadpolovičnej väčšine oblastí výskumu (zodpovedajúcich uskutočňovaným študijným programom druhého alebo tretieho stupňa) dosahovať celkové hodnotenia výskumu najmenej B-. Kritérium KZU-2 stanovuje, že objem financií, získaný za výskumné projekty (granty), prepočítaný na evidenčný počet tvorivých pracovníkov v oblasti vedy musí byť minimálne 60 000. Podľa kritéria KZU-3 musí najmenej 60% fakult v nadpolovičnej väčšine oblastí výskumu, zodpovedajúcich uskutočňovaným

študijným programom tretieho stupňa dosahovať ročný priemer absolventov doktorandského štúdia na obsadené funkčné miesto profesora a docenta najmenej 1/3. Kritérium KZU-4 vyžaduje, aby najmenej 60% fakult vysokej školy v nadpolovičnej väčšine oblastí výskumu (zodpovedajúcich uskutočňovaným študijným programom tretieho stupňa) dosahovalo v 25 výstupoch publikácej činnosti doktorandov (v dennej forme štúdia a v externe forme ak sú zamestnancami vysokej školy) celkové hodnotenie výskumu najmenej C+. Podľa kritéria KZU-5 musí byť počet doktorandov v dennej forme štúdia alebo v externej fome, ak sú zamestnancami vysokej školy, na prepočítaný evidenčný počet funkčných profesorov a docentov najmenej 1. Posledné kritérium KZU-6 určuje počet študentov v študijných programoch prvého a druhého stupňa, resp. spojených študijných programoch na prepočítaný evidenčný počet profesorov, docentov a odborných asistentov s vedecko-akademickým titulom PhD. (CSc.) maximálne na 20.

Ktoré z týchto kritérií naša univerzita nespĺňa?

Chcel by som najprv zdôrazniť, že tieto kritériá boli vyhodnocované v každom zo šiestich rokov hodnoteného obdobia, teda v rokoch 2002 - 2007. V prvých dvoch rokoch sme mali problémy s kritériami KZU-2, KZU-3 a KZU-6, no v posledných štyroch rokoch hodnoteného obdobia sme nespĺňali iba posledné z kritérií. Chcem vyzdvihnuť najmä skutočnosť, že naša univerzita v každom roku splnila najnáročnejšie kritérium, KZU-1, ktoré najlepšie vysvetľuje o vysokej úrovni vedy a výskumu.

V súvislosti so zverejnením výsledkov komplexnej akreditácie boli tieto kritériá medializované a na viacerých úrovniach, vrátane generálnej prokuratúry aj spochybnené. Aký je Váš názor?

Nechcem ani nemôžem kritériá spochybňovať. Každopádne argumenty, ktoré v tejto súvislosti odzneli, vrátane kritiky retroaktivity hodno-

tenia, sú veľmi závažné. Rozhodne si však myslím, že sú aj iné ukazovatele, ktoré by mohli byť určujúcimi tak pri klasifikácii vysokých škôl podľa kvality, ako aj pri ich možnom zaradení do jednotlivých kategórií. Uvádzané kritériá si totiž dali za cieľ zároveň vytvoriť istý rebríček vysokých škôl podľa ich kvality aj rozdeliť ich do troch kategórií, čo je mimoriadne náročná úloha. Skutočnosť, že v prvej kategórii sa ocitlo šesť škôl, v tretej iba jedna a v druhej (vysoké školy, nezačlenené medzi univerzitné školy, ani odborné vysoké školy) trinásť poukazuje na rozpačitý výsledok celého hodnotenia. Predovšetkým sú aj iné ukazovatele, vypovedajúce o kvalite vysokej školy, ako napr. počet akreditovaných študijných programov tretieho stupňa a odborov s priznanými právami habilitačného a vymenúvacieho konania. Jednotlivé kategórie škôl však nemusia kopírovať poradie vysokých škôl podľa kvality. Univerzity nie sú všade vo svete len tie najlepšie školy, sú špičkové aj priemerné univerzity. Zároveň existuje celý rad škôl, ktoré už charakterom vzdelávania a typom odborníkov, ktorých pripravujú, zákonite musia byť vysokými odbornými školami. Univerzity od stredoveku prinášali širokú paletu vzdelávania (pôvodne päť fakult, v novoveku k nim pribúdali ďalšie) a tento charakter si udržali aj v nasledujúcich storochačiach, na rozdiel od lyceí, akadémii či polytechník, ktoré takisto poskytovali vysokoškolské vzdelanie. Aj v súčasnosti by mal byť pre univerzity (poskytujúce predovšetkým vzdelávanie v študijných programoch druhého a tretieho stupňa) dôležitý počet pestovaných oblastí poznania a ich skladba, príp. aj počet študentov. Pritom rozdelenie škôl podľa poradia je veľmi dobre možné aj vnútri kategórií, ako je to napr. v krajinách, kde majú tzv. výskumné univerzity.

Na záver ešte jedna otázka. Naša univerzita je často spomínaná medzi tzv. novými univerzitami. Dve z jej fakúlt však v súčasnosti oslavujú 50 a dokonca 60. výročie vzniku. Odkedy je teda v Prešove

Stravovanie v novom štýle

univerzita a boli pokusy o jej zria-denie aj skôr?

Prešovská univerzita v Prešove exis-tuje od roku 1997. Kontinuita uni-verzitného vzdelávania v Prešove je však oveľa dlhšia, od roku 1959, keď vznikla Univerzita Pavla Jozefa Šafárika so sídlom v Košiciach, ktorej zakladajúcou fakultou bola aj naša filozofická fakulta. Spolu s pedagogickou fakultou existovali potom v Prešove dve z piatich fakúlt „starej“ UPJŠ, ku ktorým v posled-ných rokoch jej pôsobenia pribud- li ešte pravoslávna bohoslovecká fakulta a gréckokatolícka bohoslo-vecká fakulta. História vysokoškol-ského vzdelávania v tomto meste je však podstatne staršia. Siahá do roku 1667, keď bolo otvorené Kolé-gium hornouhorských stavov, ako jediná vyššia škola evanjelikov vo vtedajšom Uhorsku. Okrem úplného stredného poskytovalo aj vyššie vzdelanie v teológii a práve. Práve s Kolégiom sú spojené snahy o zria-denie univerzity v Prešove. Po prvý raz toto úsilie vyvíjal jeho rektor a inšpektor ešte pred rokom 1670, narazili však na odpor panovníka, ktorý nebol ochotný podporovať protestantskú školu (o rok ju potom nariadil skonfiškovať) a bez jeho súhlasu vytvorenie univerzity nebolo možné. Po druhý raz sa sna-žilo vedenie a správa Kolégia o jeho transformáciu na univerzitu na konci štyridsiatych rokov 19. storo-čia, ich úsilie však prekazili udalosti revolúcie roku 1848/49 a následné obdobie neoabsolutizmu. Posledný raz iniciovali funkcionári a dozor-covia Kolégia (združujúceho vtedy okrem gymnázia a učiteľského ústa-vu aj dve fakulty, teologickú a práv-nickú) jeho pretvorenie na neúplnú univerzitu (bez lekárskej fakulty) na začiatku 20. storočia, ich snahu však opäť prekazili celospoločenské uda-losti, tentoraz prvá svetová vojna. Úsilie o vytvorenie univerzity v Pre-šove je tak staré viac ako tri storočia a verme, že to, o čo sa usilovali naši predchodcovia sa nám podarí a po uplynutí jedného roka obhájime sta-tus univerzitnej vysokej školy.

Zhovárala sa Dana Strculová

Po návrate z letných prázd-nin späť do školských lavíc Prešovskej univerzity sa štu-denti potešili hneď niekoľkým zmenám. Tých, ktorí bývajú v internáte na Ulici 17. novembra a na Námestí mládeže, prekv-apili nové okná. Ostatných čakal priamo v hlavnej budove Vysokoškolského areálu kompletne zrekonštruovaný bufet.

Ludia jedia očami

Nie nadarmo sa hovorí, že najlep-šou ingredienciou každého pokrmu je vhodná vizuálna úprava. Preto mnho pravidelných návštevníkov školského bufetu potešilo, že aj oby-čajnú tresku či jeden obložený chle-bík dostanú pekne naservírovaný na porcelánovom tanieri. Odporcovia fastfoodov zas oceňujú zmenu sortimentu. Balené bagety vystriedalo čerstvé pečivo obložené čerstvou šunkou, syrom či zeleninou. Kávič-kári si nevedia vynachváliť pressovar a pôžitkári čapované nealkoholické nápoje. „Pri výmene zariadenia a rozširovaní ponuky sme sa riadili najmä požiadavkami študentov. Ja dúfam, že sme sa dali správnym smerom a bufet bude dobre slúžiť pre všetkých. Či už poslucháčom, alebo zamestnancom univerzity,“ vysvetľuje Balenčin.

Stravné lístky budú platiť aj v bufete

Ďalším krokom k dokonalosti slu-žieb je aj zavedenie platieb školskými stravnými lístkami. Zákon je však nekompromisný a túto možnosť môžu študenti využívať len pri kúpe teplej stravy. „Pre-to nie je vylúčené, že aj v bufete v hlavnej budove vysokoškolského areálu pribudnú nejaké rýchle tep-lej jedlá. Nechcem však predbiehať. Túto možnosť zvažujeme a budeme sa snažiť nájsť ideálne riešenie.“

Objednávanie jedla opäť elektro-nicky

Prvé týždne nového akademického roka robil študentom problém nie-len návrat do školy, ale aj návrat ku klasickým stravným lístkom. Dobíjanie obedov na ISIC karty

a pohodlné objednávanie si hlavné-ho jedla dňa aj týždeň dopredu od-razu v jedálni chýbali. „Od októbra môžu študenti opäť využívať služ-by elektronických stravných lístkov. Starý systém mal vraj problém so spracovávaním objednávok pri ta-kom veľkom počte študentov. Ďal-ší kameňom úrazu bolo prepoje-nie troch rôznych softvérów od troch rôznych firiem, ktoré si jednoducho nedokázali odovzdávať informácie o príjme, objednávkach a výdajoch stravy. „S novým systémom to budú mať jednoduchšie nielen študenti, ale aj kuchárky. Je prehľadnejší, do-konalejší, od jednej firmy a najmä funguje tak, ako by fungoval mal.“ A fungovať zrejme bude aj v bu-fete na starom internáte. To je ale ešte otázka niekoľkých mesiacov.

Nová kuchyňa za 3 milióny korún

Takmer 100 tisíc eur (3 milióny slovenských korún) stala výmena rozvodov elektriny a vody, výme-na kanálov, nové dlažby či obkla-dy v kuchyni školskej jedálne. Tie sa majiteľovi Andrejovi Balenči-novi podarilo získať v rámci pro-jektu, na ktorom spolupracoval s rektorátom Prešovskej univerzity. „Kompletná rekonštrukcia kuchyne bola nevyhnutná. Ani sám ne-viem, kedy sa tu naposledy niečo menilo. Vybavenie bolo zastarané a hygienicky nevyhovujúce. Dnes už môžem otvorené povedať, že splňame aj tie najprísnejšie normy Európskej únie.“

Hovoriť o zvyšovaní úrovne stravovania na PU je zbytočné. Míľové kroky, ktoré školská jedáleň urobila iba za jedený rok, určite postrehli všetci stravníci. Chutnejšie jedlo, široký výber, večere pre ubytovaných študentov. To všetko prispelo k tomu, že stravné lístky si kupuje stále viac a viac ľudí. Len v minu-lom semestri sa počas niektorých mesiacov zvýšil počet stravujúcich sa študentov i zamestnancov o ce-lých 100 percent oproti minulos-ti. A toto číslo určite ešte porastie. Školskej jedálne sa konečne ujal človek, ktorý sa nespolieha na to, že ľudia sa tu budú stravovať tak či onak. Prvoradá je spokojnosť. A spokojnému lepšie chuti.

Quo vadis, arte humanitas?

Akademický i verejný priestor momentálne zamestnáva spoločenský diskurz týkajúci sa problematiky výsledkov akreditácie slovenských vysokých škôl. Média i reakcie dotknutých vysokých škôl sa zameriavajú na otázku adekvátnosti kritérií a možnosti týkajúce sa ich aktuálneho či perspektívneho plnenia. V tejto nesporne vážnej a pre vysoké školy existenčnej debate zaniká jeden dôležitý fakt - medzi vysokými školami akreditovanými v prvej kategórii tzv. univerzít nie je s výnimkou najstaršej univerzity, Univerzity Komenského, ani jedna vysoká škola s preferenciou humanitných odborov. Zatiaľ čo napríklad v Českej republike sa o problematike humanitných vied intenzívne diskutuje už dlhší čas (pozri napr. zborníky *K čemu dnes humanitní vědy?*, *Humanitní vědy dnes a zítra*), na Slovensku táto otázka vo verejnom priestore rezonuje v minimálnej mieri.

V AKTUÁLNEJ SITUÁCII sa v niektorých momentoch zdá, akoby sa medzi vedcami a výskumníkmi z prírodných a humanitných vied tiahla „demarkačná línia“. C. Höschl dokonca hovorí o tom, že medzi humanitnými a prírodnými odbormi sa otvára prieťa. História ani súčasnosť však tento nepriateľský pomer nepotvrdzujú. V diele T. Kuhna Štruktúra vedeckých revolúcií sa poukazuje na to, že protiklad medzi humanitnými a prírodnými vedami nie je nezmieriteľný a apeluje sa na ich spoluprácu, nehovoriac o hraničnom statuse takých odborov, akými sú napr. sociológia, psychológia alebo ekonómia.

Napriek spomínaným dôvodom však rozdiel medzi prírodnými a humanitnými vedami poprieť nemožno. Využijúc pomery v aktuálnej spoločenskej situácii by sme s istou mierou hyperbolizácie mohli ich vzťah prirovnáť k vzťahu Maďarov a Slovákov: koexistujú v jednom priestore, majú spoločnú minulosť, ale hovoria odlišnými jazykmi (čo môže v závislosti od kontextu byť výhodou i zdrojom latentného napätia).

JEDNÝM Z KĽÚČOVÝCH ZAKLÍNADIEL tohto vzťahu je tradične otázka financovania. Pri takom modeli financovania vysokej školy, kde rozhodujúcim faktó-

rom zostáva počet študentov, do hry vstupuje finančná náročnosť konkrétneho studijného programu, tzv. koeficient nákladovosti (aktuálne je KN pre lekárske odbory 4,96, prírodovedné odbory 2,33, humanitné a sociálne odbory 1,58, pre učiteľstvo - prírodné vedy 2,27, učiteľstvo - humanitné odbory 1,73 atď.).

Je zrejmé, že v tejto hre ťahajú humanitné odbory za kratší koniec, lebo, ako ironicky poznamenáva P. A. Bílek, „medici potrebujú mŕtvoly udržiavané v liehu, stomatológovia cvičné vŕtačky, budúci učitelia hudobnej výchovy klavír v triede, no študenti filozofických a teologických fakúlt iba čistú myseľ“.

Tento stav by bol do istej miery logický, keby so sebou neprinášal aj dôsledky v organizačnej štruktúre akademického prostredia. Objem finančných prostriedkov, ktoré vysoká škola dostáva ako normatív na študenta, sa totiž využíva aj na prevádzkové účely: predovšetkým na mzdy a materiálové vybavenie univerzitných pracovísk. A tu sa už univerzita s preferenciou humanitných odborov dostáva do začarovaného kruhu: mzdy a časť materiálových nákladov (od nákupu odbornej literatúry a počítačového vybavenia až po nákup tonerov alebo papiera) sú bez ohľadu na povahu študijného odboru porovnatelné, humanitne pro-

filovaná univerzita je teda v záujme prežitia nútená priať viac študentov, viac študentov však znamená nielen sťaženie plnenia kritérií pri akreditačnom procese, ale aj neúnosné preťaženie vyučujúcich, pokial ide o klasifikáciu študentov, skúšanie, vedenie bakalárskych a diplomových prác či vysoký počet študentov na seminároch a cvičeniach, ktorý je vlastne popretím zmyslu seminárnej výučby.

V takto nastavenom systéme sa vytráca možnosť individuálneho prístupu k študentom, ktorý je pri mnohých humanitných disciplínoch základom a zmyslom štúdia. Povahe humanitných vied totiž nevyhovuje aktuálne preferovaný „masový“ model univerzity, ale skôr anglosaský model univerzity - kampus, kde vyučujúci a menší počet študentov vytvára duchovné spoločenstvo (K. P. Liessmann).

Riešením nie je ani redukcia počtu kontaktných hodín, jeden zo súčasných „hlasných“ trendov vo vysokoškolskom vzdelávaní. Najvýraznejšou slabinou je adekvátnosť jeho uplatnenia pri všetkých humanitných odboroch, pars pro toto možno spomenúť výučbu jazykov, estetiky, filozofie či literatúry. Jeho aplikácia totiž znemožňuje či aspoň redukuje priestor na slovnú prezentáciu názoru pred kolektívom (nielen pred učiteľom, ale i pred spolu-

žiakmi), na rozvoj argumentačných schopností a formulovanie protiargumentu hoc loco a v neposlednom rade aj priestor na rozvíjanie sociálnych zručností. Ani ideálny (a zatiaľ virtuálny) model samoštúdia – načítanie sekundárnej odbornej literatúry v perfektne publikačne vybavenej knižnici a jej invenčná interpretácia v referáte odkonzultovanom s vyučujúcim – nemôže tieto nevýhody dostatočne kompenzovať. Akoby sme pri ideáli vzdelanosti vyšli zo slepej uličky memorovania dát a vošli pritom do ďalšej slepej uličky: vzdelanie sa najnovšie redukuje na schopnosť odfiltrovať z množstva informácií tie podstatné. Informácia, ako to prezrádza etymológia tohto slova, je však niečo, čo nás má „formovať vo vnútri“.

V krajnom prípade znižovanie počtu kontaktných hodín vedie k posilňovaniu znakov virtuálnej univerzity, ktorá čoraz intenzívnejšie funguje nie ako spoločenstvo (učiteľov a študentov), ale len o niečo viac ako inštitút na vydávanie diplomov.

S financovaním humanitných odborov súvisí aj financovanie grantov. Tu, zdá sa, humanitné vedy doplatili na to, že môžu pracovať aj bez vysokých finančných nákladov. Platí sice, že nižší objem grantových prostriedkov, ktorý viažu humanitné vedy oproti prírodným vedám, by bol spravidlivý a logický, keby sa ako jedno z kritérií pri akreditačnom procese nestanovoval objem grantových prostriedkov na docenta a profesora.

AKO SYSTÉMOVÝ MECHANIZMUS hodnotenia kvality publikačných výstupov funguje v medzinárodnom meradle medzinárodná databáza vedeckých impaktovaných časopisov. Tým časopisom, ktoré sú do nej zaradené, je priradený tzv. impact factor (v preklade faktor vplyvu): stanovenie tohto faktora sa odvíja od priemerného počtu citácií článkov uverejnených v časopise v období dvoch rokov. Na rozdiel od amerického prostredia európska obdoba tohto systému, databáza ERIH, súpis relevantných

časopisov z oblasti „humanities“ neobsahuje. Už zakladateľ myšlienky scientometrie Eugen Garfield upozorňoval na to, že systém je nastavený tak, že sa v ňom preferujú prírodovedné odbory. Výrazným nedostatkom je tiež znevýhodnenie domácich odborov, napr. národných jazykov, literatúr, histórie, etnografie a pod. C. Höschl vtipne označuje, že vyšší citačný index budú mať pravdepodobne skôr chemici ako experti na chodské nárečie. V tejto súvislosti K. P. Liessmann poloironicky konštatuje, že keby sa podľa dnešného systému evaluovala univerzita v Kráľovci, musel by sa I. Kant zodpovedať z nedostatočnej usilovnosti a neefektívnej výskumnej práce. Prinajmenšom by bol zaradený do inovatívneho a interdisciplinárne poňatého výskumného projektu.

TO, ŽE EVALUAČNÉ KRITERIÁ aplikovateľné na prírodné vedy nie je možné automaticky preniesť do systému humanitných vied, je dané samotnou povahou humanitných vied, v ktorých, ako hovorí H. G. Gadamer, „prináležitosť interpreta k súvislosti zmyslu, ktorý sa usiluje pochopiť, núti uvažovať o zmysle objektivity inak, než tomu je v prírodných vedách“. Objektivnosť v humanitných vedách má teda inú povahu ako objektivnosť napríklad prírodných alebo fyzikálnych zákonov. Druhým dôležitým momentom je fakt, že na rozdiel od prírodných vied humanitné vedy neprodukujú pragmaticky utilitárne materiálne rezultáty bezprostredne využiteľné spoločnosťou, ale ich význam sa zhodnocuje v dlhšom časovom horizonte.

Dôvody periferizácie humanitných vied sú teda dvojaké: na jednej strane to je z pohľadu prírodných vied skutočnosť, že humanitné vedy neprodukujú popperovsky falzifikovateľné tvrdenia, na druhej strane z pohľadu verejnosti fakt, že často je ich jediným hmatateľným rezultátom iba popísaný list papiera. Avšak zatiaľ čo vedecká obec dokáže aspoň v niektorých momentoch a v prípade niekoľkých

jednotlivcov smerovať k názorovému konsenzu, pokiaľ ide o spoločenskú a kultúrnú význam humanitných vied, široká verejnosť sa o zmysluplnosti výskumu recepcie poézie Ivana Laučíka či predložkového systému v slovenčine a bieloruskej presvedča ľažšie. Na marge tohto faktu J. Furdík výstižne konštatuje, že vnímanie verejnosti je často nastavené tak, že humanitní vedci „robia čosi samoúčelné, hodné nanajvýš ak za súkromného koníčka – ale horrible dictu, oni to robia za štátne peniaze, teda sú vlastne jedným z mnohých okien, ktorými sa tieto vzácné spoločenské prostriedky vyhadzujú“.

Na druhej strane treba priznať, že zástupcovia humanitných vied sú často bez ambície na tomto stave niečo meniť. V slovenskom kontexte jednak cítele ne chýba výraznejšia popularizácia vedeckých poznatkov, jednak sa ako problém v humanitnej komunite ukazuje úroveň kritickej diskusie, ktorá by, biblicky povedané, oddelila „zrno od pliev“. Nestor slovenskej literatúry a jazykovedy, profesor F. Miko, v tejto súvislosti označuje, že „prírodné vedy vďaka svojej účasti na ekonomickej prosperite... nanutili humanistickým vedám metodológiu objektivistickej observancie“. Treba azda len dodať, že neraz ide o dobrovoľný, nie nanútený akt, ktorým sa v konkrétnych prípadoch maskuje malá miera tvorivého, objavného a zážitkovo dotovaného vniknutia do skúmaného predmetu, pričom objektivistická observancia zabezpečujúca akýsi punc vedeckosti plní funkciu efektného lezenia postaveného okolo vyprázdneného priestoru. Dôsledkom je nielen to, že v médiach a verejnem diskurze sa problém vysokoškolského vzdelávania často redukuje na jedinú otázku (Na akom mieste v rebríčku sme?), ale aj stav, že pri súčasnej inflácii pojmov, hektickom publikovaní a predkladaní projektov sa tiež akosi vytráca humanistický ideál vzdelania ako kultivovania osobnosti človeka a práce na sebe samom v zmysle antického gnóthi seauton.

Martina Ivanová

Filozovanie sa začína búraním sveta samozrejmostí...

Vo svojej práci sa zameriavať predovšetkým na oblasť gréckej filozofie. Martin C. Putna, parafrázujúc Goetheho, hovorí, že sa nad nami rozprestiera grécke nebo – nebo gréckych mien a pojmov, príbehov a tvarov. Napriek tomu, že sa zvykneme hlásiť ku gréckej kultúre ako k jednému zo základov našej civilizácie, nezdá sa ti, že nás vzťah knej je viac vonkajškový, ornamentálny? Ako tento vzťah vnímaš?

Možno začнем zo široka. Vzťah moderny k antike je komplikovaný, ale zároveň je poznačený určitým romantickým gestom. Gestom obdivu ku gréckej vzdelanosti, ktorú povyšujeme na ideál. Predohrou tohto gesta je renesančný „návrat k antike“ a vyvrcholením je myslenie dejín 19. st., keď vznikajú najplyvnejšie výklady „starovekého ducha“. Historiografia 20. st. sa pokúsa o prekonanie tohto vplyvu. Nie je to však jednoduché, lebo s aktom prekonávania sa deštruuje zároveň to, čo umožňuje myslieť historiu. Takto nejako to vnímam... Skúsim to povedať inak: Ak chceme čítať antiku dnes, nevystačíme si s diferenciiami typu „vonkajškové – vnútorné“ alebo „správny výklad – dezinterpretácia“. Všetko, čo v antike vidíme, sa nedá oddeliť od toho, čo sme schopní v nej vidieť. Či dokonca, čo v nej chceme vidieť... Naše očakávania vkladáme do našich

výkladov bez toho, aby sme ich tematizovali. Práve to je počiatocným bodom fenomenológie a hermeneutiky, dvoch prúdov, ktoré poznačili myslenie 20. st.: Ako myslieť to, čo ostáva v našom myslení nemyslené? Ked' prenesieme túto otázku do historických výkladov, musíme sa pýtať, čo umožňuje myslieť historiu ako historiu, t. j. očistenú od prítomnosti. Sme schopní čítať antický text bez toho, aby sme na jeho čítanie používali moderné prostriedky? Ak sme ich použili a vieme to, čítame ešte antický text? Atď., atď. Pokiaľ budeme v našom pýtaní dôslední, zistíme, že nemáme v rukách nič, čo by nám dovoľovalo chápať historiu ako vedu na spôsob prírodných vied, ale skôr ako fíkciu, ako literatúru, ktorá síce používa špecifické nástroje narácie, ale v konečnom dôsledku má oveľa bližšie k písaniu románu než k teórii relativity. Nad nami sa rozprestiera grécke nebo, ale vyzdvihli sme ho tam my, nie Gréci. A v príbehu 20. st. sa značne premenilo, takže to, čo sme na jeho začiatku považovali za typické grécke, na jeho konci už za také nemusíme považovať... Aby som mohol odpovedať na tvoju otázku, pokúsil som sa o širší náčrt miesta, z ktorého hovorím: Nás vzťah ku gréckej kultúre je vždy zároveň vzťahom k našej prítomnosti. A ako taký môže a nemusí byť „vonkajškový“, ak mám použiť tento výraz.

Ale radšej by som hovoril o tom, čo sa z nášho čítania gréckej kultúry dokážeme naučiť. Je to skúsenosť dejinnej rozdielnosti, ktorá je taká dôležitá pre pochopenie našej prítomnosti. Najmä prítomnosti...

V európskej kultúre existovali obdobia (renesancia, klasizmus), ktoré považovali za inšpiratívne grécku kultúru nanovo objavovať, reinterpretovať. Čo na gréckom príbehu fascinuje teba?

Fascinuje ma to, že ide o pohanskú kultúru. Asi to znie divne, ale pokúsim sa o vysvetlenie. Grécka kultúra až do 1. st. po Kr. nepoznala kresťanstvo, t. j. spôsob života a neskôr aj spôsob myslenia a hodnotenia, ktorý je ešte v našej sekularizovanej dobe všadeprítomný. Fascinuje ma najmä to, ako si Gréci vytvárali vzťah k sebe samým: ako jedinečnú a neprenosnú cestu k dobre prežitému životu, z ktorého môžu mať radosť a potešenie. Tento vzťah sa začal meniť s nástupom kresťanstva a v rôznych, často neviditeľných podobách ovplyvňuje ešte naše moderné postoje k sebe aj iným. Aby som to spresnil, grécke chápanie vzťahu k sebe samému sa z kresťanskej Európy úplne nevytratilo, ale pod vplyvom kresťanstva sa zásadne premenilo, takže sa stalo niečím novým a do značnej miery negréckym. Tému „kultúry seba

Študoval v Prešove, Bratislave i Prahe, od skončenia vysokej školy pôsobí na Katedre filozofie FF PU, kde prednáša dejiny filozofie od antiky po stredovek. Vo svojom výskume sa venuje problematike gréckej filozofie. Fascinuje ho grécky projekt etiky, predchodca Platóna Anisthenes, kynici, ale s rovnakým intelektuálnym pôžitkom sa venuje aj detektívkam Agathy Christie.

Vladislav Suvák.

samého" objavil Michel Foucault v 80. rokoch 20. st. a ja som vďaka nej pochopil viacero pre mňa dôležitých vecí, napr. to, že moderné pokusy o uchopenie individuality sú poznačené univerzalistickými nárokmi etiky a politiky, ktoré vychádzajú z pôvodne kresťanských predstáv o mieste človeka vo svete. Gréci dokázali myslieť etiku ako jedinečnú cestu každého človeka k naplneniu dobrého života. Cestu, ktorú nemôžeme vnútiť nikomu inému, iba sebe. Nemyslím si, že grécka skúsenosť sa dá zopakovať v modernej dobe, ale som presvedčený, že môže byť veľkým poučením pre každého, kto hľadá spôsoby, ako sa brániť vplyvom modernej moci (od rodiny a školy až po náboženstvo a politiku), ktoré nám vnucujú určité typy identity, hoci nám neustále nahovárajú, že každý z nás je „individualita“. Ale aby som odpovedal na tvoju otázku: Na gréckom príbehu ma priťahuje to, že mi umožňuje pochopiť určité diferencie medzi starými a novými svetmi, vďaka čomu lepšie rozumiem vlastnej situácie. Myslím si, že každá skúsenosť diferencií pomáha človeku oponovať tomu, čo je mu odmalička vnucované ako „prirodzené“, „spoločensky prijateľné“, „nevyhnutné“...

Prostredníctvom oblasti filozofie, ktorej sa venuješ, akoby si realizovali Sloterdijkovu definí-

ciu filozofie ako umenia čerpania zo vzdialených vecí. Podľa Sokrata je najdôležitejšou úlohou filozofie naučiť sa žiť. Ako by si úlohu a zmysel filozofie definoval ty?

Toto je otázka, ktorou som začal svoju „kariéru učiteľa“. (Tým sebajronickým tónom chcem povedať, že neviem, či môžem sám seba považovať za učiteľa, hoci dostávam učiteľský plat.) Vtedy sme sa pokúšali o jej vyjasnenie so skupinou skvelých študentov – čítali a prekladali sme odpovede slávnych mysliteľov 20. st.

Nakoniec sme došli k záveru, že sa nedá pozitívne vymedziť. Šli sme na to systematicky... Dnes sa na to dívam trošku inak. Každý si môže zodpovedať po svojom, čo je zmyslom filozofie, ale v momente, keď si to sám pre seba vysvetlí, stráca potrebu spredmetňovať svoju „odpoved“. Aspoň taký mám pocit z ľudí, ktorých som osobne poznal a považoval za hodných odpovede na túto otázku. Samozrejme, že sokratovský postoj mi je blízky, lebo sokratika patrí k mojím srdcovým tématam, ale aj v ňom je oveľa viac ako sa na prvý pohľad zdá. Napr. umenie šťastného života je v sokratovskej literatúre neoddeliteľné od umenia šťastného umierania. A keď k životu postavíme smrť, ukážu sa nám ďalšie a ďalšie súvislosti... Ak by som musel začínať najúcemu študentovi vysvetliť, načo je dobré študovať filozofiu, asi by som ho nasmeroval k tomu, že filozofia ho môže naučiť lepšie chápať to, ako on/ona sám/sama chápe, myslí. Pokiaľ to vďaka štúdiu pochopí, môže sa stať napr. tolerantnejším človekom, alebo sa stane zapáleným obhajcom pravdy (bŕff), alebo dobrým žurnalistom či kritikom. Vyber si. Mám pocit, že mladí ľudia na celom svete študujú filozofiu hlavne preto, aby lepšie pochopili vlastné schopnosti a možnosti. Ak sa mám vrátiť k Sloterdijkovej metafore, cez filozofiu (a jej zdanli-

vo vzdialené veci) dokážu lepšie porozumieť sebe samým.

Svojho času si publikoval úvahu o jednom malom nenápadnom „s“ v termínoch filozofia – filosofia. Čím je tento rozdiel pri chápaní filozofie dôležitý?

Vtedy som sa snažil vyprovokovať nejakú či lepšie povedané akúkoľvek diskusiu. Bola to doba určitého prázdnia a hľadania. Veľa ľudí sa po páde socialistického školstva nevedelo zorientovať. Pamäťa sa, ako sa vrhali na módne témy ako ekológia či etika, ale nevedeli sa zbaviť zideologizovaného marxisticko-leninského slovníka. Boli to často tragikomické situácie, voči ktorým som nemohol zaujať ironický odstup z jednoduchého dôvodu: po štúdiach som sa stal súčasťou tejto komunity. Cez diskusiu som chcel poukázať na to, že filozofia je predovšetkým kritické a sebkritické myslenie, ktoré môže začať aj pri niečom takom banálnom, ako je jej vlastné meno. Diskusiou som chcel preskúsať vlastné presvedčenie o tom, že filosofovanie sa začína búraním sveta samozrejmostí. Nešlo mi o to, aby som zmenil jazykovú normu, ale aby som ukázal, že aj za ňou sa skrýva určité myslenie (a nemyslenie).

Nedávno som pri posudzovaní grantu mala vyplniť aj kolónku spoločenský prínos. Ak si ako filozof podávaš grant napríklad na tému Sokratova filozofia, čo si vlastne pod spoločenským prínosom treba predstaviť?

To mi pripomína jazyk úradníkov socializmu, ktorý bol však oveľa hrozivejší: Ak sa neprekáže spoločenský prínos vašej činnosti, hrozí vám obvinenie z nepríateľstva proti štátu... Projekt grantu, na ktorom práve teraz pracujeme s väčšinou slovenských historikov anticej filozofie, sa venuje sokratovským školám, medzi ktorými má ústredné miesto hnutie kynikov. Kynici boli známi tým, že zavrhovali všetky konvencie a robili to tak dôsledne, že k ich asketickým praktikám patrili aj rôzne spoločensky neprijateľné spôsoby správania. Kynik nepo-

rušoval zvykovú morálku alebo príkaz vladára preto, aby niekoho provokoval, ale preto, aby sám seba cvičil v indiferentnom postoji voči zákonom, ktoré sú ustavené zvonka. Aby som to skrátil, do kolónky „spoločenský prínos“ by som pri takomto projekte mohol pokojne vpisať, že nám pôjde o „skúmanie historických podôb individuálnych praktík kritiky zákonov spoločnosti, ktoré sú prekážkou skutočnej slobody človeka“, a potom by som mohol v zátvorke vymenovať niektoré praktiky kynickej autonómie („verejná masturbácia, incest, kanibalizmus“). Tým by som pomerne presne pomenoval oblasť, ktorou sa budeme zaoberať. Oblasť, ktorá je doteraz v celosvetovom meradle málo preskúmaná, resp. schematicky interpretovaná, takže by mohla byť prínosom nielen pre slovenských historikov vedenia. Navyše, hnutie kynikov – a to neradi pripúšťame – patriilo k najvplyvnejším etickým hnutiam antiky. Ako by posudzoval takýto projekt ministerský úradník bez patričného vzdelania...? A nemusel by to byť iba úradník, ale hoci aj úradníkom poverený odborník z oblasti filozofie, ktorý by nemal dobrý prehľad o historických podobách interpretovania sokratovských škôl. Preto si myslím, že verejné diskusie by mohli demaskovať rôzne nedomyšlené a priehľadné požiadavky ministerstva („spoločenský prínos“), ako aj formálne dobre vypracované, pritom však úplne vyprázdené projekty ľudí, ktorí vedia, čo od projektu očakávajú úradníci, aby prešiel s vysokým počtom bodov.

Akej téme sa momentálne venuješ a čo z nej by podľa teba mohlo byť inšpiratívne i pre študentov iných odborov?

Už rok pracujem na komentári k prekladu Giannantoniho zbierky zlomkov Antisthena, najvernejšieho Sokratovho žiaka, ktorý bol vo svojej dobe možno vplyvnejším mysliteľom ako Platón, ale z našich interpretácií antiky sa úplne vytratil. Je to nesmierne náročná práca, lebo musím prečítať všetky staroveké správy

a súčasné výklady Antisthena. Popri štandardných antických a moderných jazykoch filozofie je to napr. aj niekoľko prác v taliančine (učím sa po taliansky) a po mnohých rokoch som sa dostal dokonca k ruštine. Antisthenés písal podobne ako jeho súčasníci o rôznych oblastiach vedenia, takže by ho mohli študovať nielen tí, ktorí sa zaoberajú etikou a filozofiou, ale aj jazykom alebo logikou. Najrozšiahlejšie zachované texty Antisthena sú interpretácie Homéra, ktoré by mohli zaujať literárneho kritika i religionistu. Antisthenés pritom dokázal všetky skúmané témy prepojiť s etikou. Práca potrvá možno niekoľko mesiacov alebo rokov – neviem to odhadnúť. Dosť ma unavila, preto som si v lete doprial odých od interpretačných textov a dostal som sa k čítaniu kníh, ktoré som dlho odkladal. Opäť

„Gréci dokázali myslieť etiku ako jedinečnú cestu každého človeka k naplneniu dobrého života.“

som si prečítal Čechovove poviedky (pohladenie a potešenie). Nie veľmi šťastne som sa rozhadol pre Turgenevove Lovcove zápisky (plné ruského sentimentu). Prečítal som Lužinovu obranu od Nabokova (chladné, no presvedčivé) a Golovlevské panstvo Saltykova-Šedrina (miestami naivná, ale trefná satira). S obrovským pôžitkom až rozkošou som sa vrátil ku Kunderovej Nesmrteľnosti (fascinujúca hra s románom) a k trom siahodlhým Stendhalovým knihám, ktoré som čítal ešte v puberte (majstrovstvo románu). Po prvýkrát, ale s veľkým potešením som siahol po detektívke od Agathy Christie Vraždy podľa abecedy (vdľaka Poirotovi sa stal zločin intelektuálnou zábavou!). Prečítal som Hvoreckého Eskortu (veľké sklamanie), Pirandella (Nebožtík Mattia Pascal), Gogolla (Revízor), Prousta (Swannova láska) a niekoľko hier Moliera a gréckych komických básnikov

(nesklamú nikdy). Teraz sa môžem vrátiť k Antisthenovi s vyčistenou hlavou...

Ako vnímaš súčasnú situáciu vo vysokošolskom vzdelávaní a vo vede? Nezdá sa ti, že sa od sokratovského dialógu čoraz viac posúvame k tomu, čo Krohn a Küpfers nazvali nie ako science, ale sciencing – akcentovanie inštitucionálnej prevádzky, výkonov, štatistik?

To, že sa stále viac vzdáľujeme tradičným aj moderným predstavám o vzdelanosti, je zrejme skúsenosť každého učiteľa, ktorý pôsobí na slovenských univerzitách. Vzdelávací proces meraný formálnymi výkonomi sa môže stať a zrejme sa už stáva prevádzkou, smutnou karikatúrou seba samého. Ak sme pochopili, aké kritériá na nás kladú úradníci hodnotiaci naše výkony, môžeme prestať pracovať, prestať učiť, prestať myslieť a nikomu to nebude prekážať. Stačí, keď neprestaneme prijímať čo najviac študentov bez ohľadu na ich talent. Stačí, keď neprestaneme publikovať potrebný počet článkov bez ohľadu na ich kvalitu a intelektuálnu hodnotu (myslím hlavne na schopnosť vstúpiť do európskych a svetových diskusií). Stačí, keď sa začleníme do medzinárodných projektov bez ohľadu na to, či im ide o niečo viac ako preinvestovanie pridelených prostriedkov. Viem, že nastaviť kritériá hodnotenia univerzitného učiteľa nie je ľahké (sám by som to nedokázal, preto nepracujem na ministerstve). Ale viem aj to, že súčasné kritériá nastavené ministerstvom školstva umožňujú prežívať na univerzitách ľudom, za ktorými neostáva odborná práca, len dostatočné množstvo výkonov... Mal som možnosť študovať a pracovať na vynikajúcich svetových univerzitách a musím povedať, že to bol pre mňa vždy kultúrny šok, pretože som sa dostal medzi ľudí, ktorým záležalo na ich práci. Na Slovensku mám takýto pocit veľmi zriedkavo. A niekedy ho nemám ani sám zo seba...

**Zhovárali sa
Martina Ivanová a Soňa Pariláková**

Unikátny nález – archeológovia objavili sídlo kráľa Vandalov

Archeológovia sa môžu pochybiť unikátnym nálezom pravdepodobne rímskej stavby v obci Ražňany na východnom Slovensku. Viac ako 1600 rokov starý objekt bol zrejme súčasťou sídla kráľa Vandalov.

Už v minulosti objavili pri orbe práve v tejto obci viaceré pamiatky z rôznych období praveku, ktoré dávali archeológom indície, že pravobrežná terasa nad Torysou môže ukrývať naozajstný poklad. Veľký prelom znamenal až nález úlomkov starej strešnej krytiny, na ktorú ich upozornil registrovaný zberateľ Lorenc Oliver zo Šarišských Michaliam.

Výskumu sa ujal uznávaný archeológ Marián Vizdal z Inštitútu histórie, ktorý už od roku 1987 učí na Filozofickej fakulte Prešovskej univerzity. Obec Ražňany ukrývala množstvo kvalitných masívnych škridiel, z ktorých najväčšie kusy dosahovali rozmeru až 30 x 50 x 2 centimetre, čo dokazuje, že mohli byť použité len na stavbe s kamennou stenou.

Aj keď je známe, že germánsky kmeň Vandalov, ktorý práve v mladšej dobe rímskej (1. – 3. stor. n. l.) obýval toto územie, nebol zdatný v kamennej architektúre,

fundovaní odborníci striktne odmietajú spájať nález s prienikom Rimanov na Slovensko. Do úvahy pripadá skôr snaha rímskeho impéria dohliadať na obchodné transakcie na území Vandalov. Práve v okolí Ražňian sa totiž kedysi krízili všetky obchodné rasy z juhovýchodu i severu vedúce smerom na Balt.

„Môžeme predpokladať, že po prednému členovi Rimania postavili minimálne jednu kamennú stavbu, ktorá sa výrazne odlišovala od všetkých ostatných stavieb v okolí,“ vysvetľuje M. Vizdal.

O existencii tzv. kráľa Vandalov nie je pochýb. Už na prelome 18. a 19. storočia boli v nedalekých Ostrovanoch objavené dva kniežacie hroby. V jednom z nich je

s najväčšou pravdepodobnosťou pochovaný práve majiteľ stavby. Zaujímavosťou je, že strešnú krytinu objavili približne 250 metrov od miesta, kde malo niekdajšie sídlo kráľa Vandalov stáť. Po opustení stavby boli totiž masívne škridly využité na spevnenie pecí, v ktorých sa tavila železná ruda alebo vypalovala keramika. „Bolo problematické lokalizovať presné umiestnenie rezidencie. Podarilo sa nám to len vďaka spolupráci s poľskou firmou Protonarcho, ktorá robí geofyzický prieskum pomocou elektroodporovej metódy.“

Niekdajšie sídlo kráľa Vandalov je ešte stále pod zemou. Pomocou sondy musia odborníci najprv určiť pôvod použitého kameňa a malty, s odkrývaním stavby začnú v júni budúceho roku. Podľa M. Vizdala je potrebné postupovať veľmi opatrne a s nálezom zaobchádzať ako s kultúrnou pamiatkou. Kedy budú práce definitívne ukončené a či si práve tieto ruiny získajú prílastok najsevernejšie položenej rímskej stavby v celej Strednej Európe, stále nie je známe. „Záleží na tom, či máme dočinenie s jednou budovou alebo celým areálom. Ak by išlo o väčší komplex, výskum sa jednoznačne predĺži.“

Dana Strculová

Slávnostný príhovor rektora PU pri príležitosti 50. výročia ustanovenia Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove dňa 25. septembra 2009

SPECTABILES, HONORABILES, CIVES ACADEMICI CARISIMI, vzácní hostia, dámy a páni, milé študentky a študenti, s veľkou radosťou a vďakou som prijal pozvanie pána dekana na túto akademickú slávnosť venovanú 50. výročiu ustanovenia filozofickej fakulty v Prešove. Nihil est annis velocius (= nič nie je rýchlejšie ako roky). Skutočne, uplynulo už polstoročie od vydania vládneho nariadenia č. 58 z 12. augusta 1959 o založení druhej univerzity na Slovensku, ktorej zakladajúcou fakultou sa popri lekárskej fakulte v Košiciach stala filozofická fakulta v Prešove. Na základe ďalšieho vládneho nariadenia č. 69 z 24. novembra 1959 bol stanovený názov univerzity na „Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach“. Ustanovenie druhej univerzitnej filozofickej fakulty na Slovensku práve v Prešove plynulo nadviazalo na predchádzajúci inštitucionálny vývoj akademických pracovísk zameraných na studia humanitatis. Už v 16. storočí sa na mestskom humanistickom gymnáziu sformovala prešovská filozofická škola. Pred 342 rokmi začalo v našom meste pôsobiť Evanjelické kolégium. Priamym inštitucionálnym predchodom prešovskej filozofickej fakulty bola Filologická fakulta Vysokej školy pedagogickej v Bratislave, pôsobiaca v r. 1953 - 1959, ktorá v tomto období úzko kooperovala s Vyššou pedagogickou školou v Prešove. Tieto skutočnosti potvrdzujú, že výber Prešova ako sídla pre novú fakultu bol premyslený a rešpektujúci humanistické vzdelávacie a bádateľské tradície tvoriace integrálnu súčasť genia loci. Je tiež nesporným faktom, že práve prešovské slovakistické pracovisko novoustanovenej fakulty vyvinulo úspešné úsilie, aby druhá slovenská univerzita získala názov po vynikajúcim slavistovi, etnografovi, historikovi, jazykovedcovi, historikovi a literárnom vedcovi Pavlovi Jozefovi Šafárikovi. Filozofická fakulta si počas svojej existencie získala rešpekt v slovenskom i medzinárodnom akademickom prostredí. Je nepochybne, že táto skutočnosť zohrala kľúčovú úlohu ako jeden z podmieňujúcich faktorov konštituovania samostatnej Prešovskej univerzity v r. 1997. Filozofická fakulta je aj v súčasnosti najväčšou spomedzi ôsmich fakúlt Prešovskej univerzity. Má najširšiu ponuku študijných programov všetkých troch stupňov a najvyšší počet pracovísk disponujúcich oprávnením konáť habilitácie a vymenúvacie konania za profesorov. Na tomto mieste je potrebné vyjadriť podčakovanie všetkým generáciám akademických pracovníkov filozofickej fakulty, tým predchádzajúcim ako aj súčasnej, za ich plodné úsilie, ktoré preukázali a preukazujú.

VÁŽENÉ SLÁVNOSTNÉ ZHROMAŽDENIE, Dnešná slávnosť je zároveň príležitosťou na reflexiu súčasnej pozície inštitúcií zameraných na studia humanitatis v kontexte aktuálneho vývoja európskeho vzdelávacieho a výskumného prostredia. Myslím si, že nebudem veľmi preháňať, ak skonštatujem, že studia humanitatis prežívajú krušné časy. Dvojnásobne to platí pre našu postkomunistickú realitu. Studia humanitatis sa ešte poriadne nedokázali spamaťať z obdobia, v ktorom bol ich slobodný rozvoj znemožnený prísnym ideologickým dozorom a propagandou, v dôsledku čoho sa dodnes nepodarilo úplne eliminovať dešpekt voči nim u časti akademickej verejnosti, najmä medicínskej, prírodrovednej a technickej proveniencie. Na druhej strane humanitným vedám nepraje ani aktuálny vývoj

v euroatlantickom civilizačnom priestore, v ktorom sme svedkami trivializácii spoločenského diskurzu, podmienenej najmä vplyvom komerčných médií. Výrazne to oslabuje schopnosti sebareflexie, diferencovania medzi dobrom a zlom, či medzi kvalitou od nekvalitou. V akademickom prostredí sú zase ostatné decénia vo všeobecnosti spojené s trendom preferovania „science“ na úkor „humanities“, ktorého sprivedným znakom je snaha podriadiť filozofiu a humanitné vedy kritériám hodnotenia platným pre prírodné vedy. Je prirodzené, že najmä v prípade humanitných odborov tesne naviazaných na národný jazyk a kultúru, je veľmi komplikované vyhovieť scientometrickým kritériám merajúcim vedeckú produktivitu a efektivitu prostredníctvom sumy získaných finančných prostriedkov zo zahraničných grantov, na základe počtu výstupov a citácií v medzinárodných karentovaných časopisoch s pokiaľ možno čo najvyšším impakтом faktorom, či na základe počtu zaregistrovaných patentov. Tieto ekonomizujúce a formalizované pohľady na hodnotenie vedeckej činnosti ju redukujú v podstate len na produkciu merateľných faktov. Fakty však sami osebe nemajú vypovedaciu schopnosť. Musia sa stať predmetom interpretácie, teda byť vyložené jazykom. Poslaním humanitných vied je syntetizácia poznatkov, formulácia morálnych úsudkov a objavovanie hodnôt. Tieto výsledky nie je možné ponúknut' podnikateľskej sfére na okamžité využitie, ale je ich potrebné uviesť do spoločenského života. To sa však nedá dosiahnuť publikovaním v impaktovaných časopisoch. Omnoho dôležitejšiu úlohu v tomto smere zohráva napríklad populárno-vedecká esejistika, ktorá je však scientometricky veľmi podceňovaná. Humanitné vedy by nemali rezignovať a dovoliť svoju marginalizáciu na aréne rivalizácie jednotlivých vedných disciplín o limitované finančné zdroje. Úlohu humanitných vied zvýraznila aj súčasná hospodárska kríza, ktorá je v podstate krízou morálky. Súčasná fluidná realita si naliehavo žiada zvýšenú schopnosť uvažovať o problémoch komplexne, teda v rozličných súvislostiach. Zachovanie globálnej stability, tolerancie a mierovej koexistencie etnických, kultúrnych, ekonomických a civilizačne diverzifikovaného ľudského spoločenstva nebude možné bez dôkladných filozofických, politologických, ekonomických, sociologických, psychologických, historiografických, kulturologických, lingvistických, religionistických štúdií. Humanitné vedy potrebujeme, aby sme porozumeli civilizačným vývojovým tendenciám, teda aby sme jednak dokázali zachovať vlastnú kultúrnu identitu v globalizujúcim sa svete a na druhej strane empaticky pristupovali k odlišným kultúram, s ktorými budeme čoraz častejšie v kontakte. Kľúčové teda bude zachovanie medzigeneračného a intrageneračného diskurzu okolo tém integrujúcich spoločnosť.

CIVES ACADEMICI CARISIMI,

Tieto spomínané civilizačné výzvy stojace pred humanitnými vedami sú sľubné z aspektu zachovania ich heuristického potenciálu v budúcnosti. Preto Vám všetkým prajem nevyčerpateľnú bádateľskú vitalitu a filozofickej fakulte mnoho decénia naplnených akademickým entuziazmom a kreatívno-prajnou atmosférou.

VIVAT, CRESCAT, FLOREAT FACULTAS PHILOSOPHICA UNIVERSITATIS PRESOVIENSIS !

Päťdesiatnička

13 inštitútorov a pracovísk, 28 katedier, 21 profesorov, 32 docentov, 75 odborných asistentov s PhD., 19 odborných asistentov bez PhD., 7 asistentov, 9 lektorov, 2737 študentov. 50 rokov existencie. Jedna fakulta. O jej história, súčasnosti i perspektívach sme sa rozprávali s jej dekanom prof. PhDr. R. Dupkalom, CSc. Filozofická fakulta v Prešove.

Ako sa začal príbeh Filozofickej fakulty PU?

Tradície humanitného vzdelávania v Prešove sú veľmi bohaté a siahajú už do 17. storočia. Základy tejto tradície položilo Evanjelické kolégium hornouhorských stavov, v dejinách známe pod symbolickým označením prešovská škola. Už v druhej polovici 17. storočia sa vďaka nej v Prešove vyučovali také disciplíny ako metafyzika, etika, estetika a okrem filozofie v tom čase vysokú úroveň dosiahlo napríklad vyučovanie teologie. O význame a úrovni vtedajších vzdelávacích aktivít svedčí okrem iného skutočnosť, že už v 17. storočí si Prešov vyslúžil lichotivú prezývku Atény nad Torysou. Tieto tradície pokračovali aj v 18. a 19. storočí, keď sa prešovská škola transformovala a upevňovala svoj význam. Hoci vysoká škola v Prešove nikdy nebola, začiatkom 20. storočia a najmä po vzniku prvej Československej republiky

sa o možnosti založenia vysokej školy v Prešove intenzívne uvažovalo. Nakoniec sa to podarilo až v roku 1997 po vzniku Prešovskej univerzity. Tu však treba zdôrazniť najmä úlohu a zástoj Filozofickej, Pedagogickej, Grékokatolíckej a Pravoslávanej fakulty vo zväzku UPJŠ. Toto obdobie predstavuje veľmi významnú etapu v dejinách Filozofickej fakulty, lebo nebyť tejto skúsenosti, ani dnešné výsledky, ktorými sa Filozofická fakulta prezentuje, by pravdepodobne neboli také, aké sú. I pri tejto príležitosti chcem preto podakovať predchodkyni Prešovskej univerzity Univerzite Pavla Jozefa Šafárika za jej podiel na aktuálnej intelektuálnej tradícii a kondíciu Filozofickej fakulty v Prešove.

Aká je teda kondícia Filozofickej fakulty v súčasnosti?

Filozofická fakulta po vzniku Prešovskej univerzity prešla určitým vývojom. Prvé obdobie

tesne po založení univerzity by bolo možné označiť ako obdobie transformácie, resp. reprofilácie. Ďalšie obdobie možno nazvať obdobím stabilizácie, ktorá logicky nasledovala po predchádzajúcich zmenách. V súčasnosti sa fakulta nachádza v období, ktoré by bolo možné označiť ako obdobie prielomu do kvalitatívne novej podoby vlastnej akademickej existencie. Za jedno z najvýznamnejších rozhodnutí považujem rozhodnutie vedenia Filozofickej fakulty zásadným spôsobom modifikovať pôvodnú organizačnú štruktúru. Fakulta totiž dosiahla úroveň, keď mohla prejsť na model inštitútorov. Ja osobne to považujem na jednej strane za krok k odbornej špecializácii, na strane druhej k intenzívnejšej integrácii príbuzných študijných programov. Ako príklad možno uviesť Inštitút psychológie, Inštitút filozofie a etiky alebo Inštitút historie, kde z pôvodných osamotených katedier vznikli pracoviská,

kde mohla prebehnúť výraznejšia odborná špecializácia.

V dnešných dňoch vo verejnosti rezonuje najmä otázka akreditácií. Sú známe výsledky, ktoré boli prezentované v médiách. Ako vnímate výsledky akreditácie? Ako v akreditácii obstála Filozofická fakulta?

Odpoveď na tieto otázky má dve dimenzie. V prvom rade by som chcel vyjadriť znepokojenie nad spôsobom mediálnej prezentácie výsledkov akreditácie. Nezľahčujem dôsledky, ktoré vyplývajú z rozhodnutia Akreditačnej komisie, ani ich nespochybňujem, jednoducho ich beriem na vedomie, ale som znepokojený spôsobom, akým sa v médiach informácie o tomto výsledku prezentujú. Vo svojej každodennej praxi sa stretávam s neadekvátnymi interpretáciami typu „tak vám berú univerzitu“ alebo „univerzita v Prešove skončila“. V skutočnosti Akreditačná komisia len rozhodla, že v danej chvíli univerzita nespĺňa kritériá na zaradenie k najvyššiemu typu vysokých škôl – k univerzitám. Z tohto rozhodnutia ale zároveň pre Prešovskú univerzitu vyplýva možnosť, aby do jedného roka nesplnené kritériá splnila, aby nedostatky, ktoré boli počas akreditačného procesu zistené, odstránila, a po týchto zmenách ministrovi školstva nič nebude brániť v tom, aby Prešovskej univerzite v Prešove potvrdil zatiaľ nezobratý status univerzity. Pevne verím v silu Prešovskej univerzity ako celku, som presvedčený, že manažmenty fakúlt i manažment univerzity urobia všetko, čo bude v ich silách, aby sa status univerzity potvrdil.

Pokiaľ ide o hodnotenie Filozofickej fakulty, ako dekan vyjadrujem veľkú spokojnosť s celkovým počtom priznaných práv v prípade fakultou požadovaných bakalárskych, magisterských a doktorandských studijných programov i priznaných práv uskutočňovať habilitačné a inauguračné konanie. Je to paradox, keďže univerzita ako celok má isté problémy, s ktorými sa musí vyrovnáť, takže moja spokojnosť sa dotýka len výsledkov Filozofickej fakulty.

Ako argument uvediem čísla. Z celkového počtu 163 akreditovaných studijných programov na celej Prešovskej univerzite má Filozofická fakulta akreditovaných 75 studijných programov, pričom do tohto počtu nezarátavam spoľočné bakalárské a magisterské programy, ktoré bude pán rektor rozdeľovať na jednotlivé fakulty. Myslím, že i proporcionálne máme tieto práva veľmi dobre rozložené. Máme akreditovaných 33 studijných programov na bakalárskom stupni štúdia, 28 na magisterskom stupni, a čo je najdôležitejšie, a to je základ mojej spokojnosti, z celkového počtu 26 akreditovaných studijných programov doktoranského štúdia na celej univerzite, teda na ôsmich fakultách, naša fakulta na seba viaže 14 doktoranských studijných programov. Pri poslednej akreditácii ich bolo 12, takže v prípade Filozofickej fakulty ide v tomto smere o jednoznačný progres. V oblasti výskumu č. 2, humanitné vedy, bola naša fakulta Akreditačnou komisiou zaradená do kategórie A, čo je špičková slovenská kvalita s medzinárodnou akceptáciou. Platí teda, že tí, ktorí sa uchádzajú o štúdium na Filozofickej fakulte, uchádzajú sa o štúdium na špičkovom vysokoškolskom vedecovýskumnom a vzdelávacom pracovisku. V 14 prípadoch Filozofická fakulta vlastne umožňuje študentovi absolvovať všetky tri stupne vysokoškolského štúdia a skončiť s titulom PhD. Táto situácia v žiadnom prípade neznamená absolútну spokojnosť, lebo vysokoškolský pedagóg môže garantovať študijný program len na jednej vyskej škole a pre garanta platí vekové obmedzenie 65 rokov. Keďže aj my máme kolegov, ktorí napríklad v tomto roku dosiahnu spomínaný vek, potrebujeme okamžite kompenzovať túto stratu a ponúknuť nového garantu. Chcem však ubezpečiť študentov Filozofickej fakulty, že vedenie fakulty považuje za svoju prvoradú povinnosť udržať stav, ktorý študentovi garantuje nielen prijatie na daný stupeň štúdia, ale aj jeho ukončenie. V novodobej histórii zatiaľ nenastala situácia,

aby študent nemal možnosť získať diplom v študijnom odbore, ktorý začal na Filozofickej fakulte študovať. Za najvýznamnejší moment však považujem to, že máme priznané habilitačné a inauguračné práva, čo znamená, že máme možnosť získať profesorov a docentov aj z vlastných zdrojov na základe vlastnej iniciatívy, čo je veľká komparatívna výhoda našej Filozofickej fakulty oproti iným fakultám, ktoré nemajú tieto práva priznané v porovnateľnom rozsahu. Z uvedeného okrem iného vyplýva, že tak kvalifikačná štruktúra, ako aj garančný potenciál fakulty je v rukách učiteľov fakulty a tá si je vedomá svojej zodpovednosti nielen za zachovanie tradície, ktorá zavázuje, ale aj za tvorbu svojej budúcnosti, bez ktorej nemožno naplniť ani zmysel jej akademickej existencie v prítomnosti.

Zhovárala sa M. Ivanová

Osobne-neosobne

Ustanovenie Filozofickej fakulty v Prešove ma zastihlo v 3. ročníku môjho štúdia na Filologickej fakulte Vysokej školy pedagogickej, ktorá dožívala svoj život, no v ktorej i nadále fungoval ten istý pedagogický zbor ako na Filozofickej fakulte. Študoval som odbor slovenčina – ruština a na rozdiel od prvého ročníka, keď som prišiel do Prešova iba preto, že som sa v Bratislave nedostal na medicínu, ma začalo to, čo bolo pre mňa spočiatku náhradným riešením, bytostne zaujímať. Zásluhu na tom malo najmä čitateľské stretnutie s ruskou literatúrou 19. storočia i viacerí učitelia, z ktorých spomeniem aspoň profesora Františka Miku a takého osobitého, bohémsky založeného a zároveň kriticky vyhroteného partnera študentov, akým bol odborný asistent, básnik, prozaik a esejista František Andraščík. Tento enfant terrible prešovského literárneho sveta sa, žiaľ, v akademickom prostredí dlho neudržal a zvyšné desaťročia po svojom odchode z fakulty prežil až do svojej smrti v hlbokom osamotení.

Stanislav Rakús

Podpora zdravia

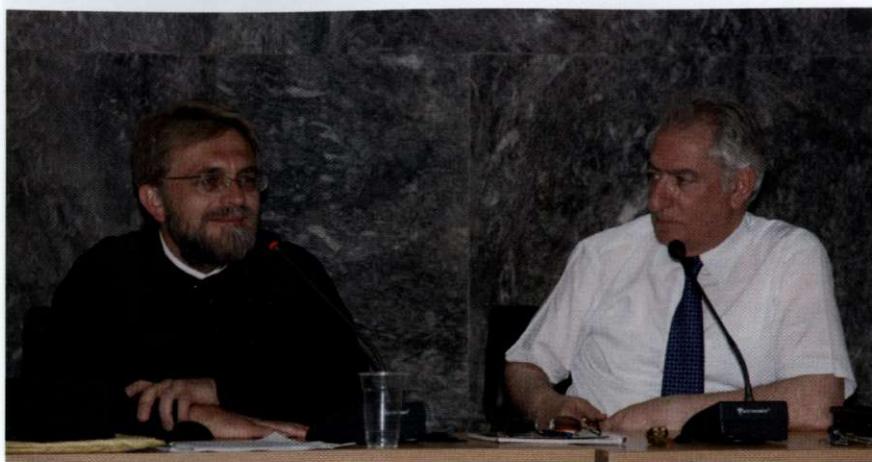
FAKULTA ZDRAVOTNÍCTVA PU spolupracuje už niekoľko rokov s Ligou proti rakovine a v rámci programu tejto inštitúcie sme vypracovali niekoľko projektov zameraných na podporu zdravia, resp. prevenciu onkologických ochorení. Jedným z týchto projektov je „Samovyšetrovanie semenníkov“.

Úlohou projektu je odborná výchova a poskytovanie informácií verejnosti v oblasti prevencie nádorov semenníkov so zameraním na cieľovú skupinu obyvateľstva. Cieľom tohto projektu je zvýšiť záujem a zodpovednosť za svoje zdravie a upozorniť najmä dospevajúcich chlapcov a mladých mužov na príznaky tohto závažného ochorenia a rizikové faktory vzniku nádorov semenníkov. Nádory semenníkov patria k ochoreniam, ktoré sú liečiteľné, ak sa zistia včas. Preto sa v súčasnosti kladie veľký dôraz na prevenciu.

Projekt je realizovaný prevažne na prešovských stredných školách a na fakultách PU. Manažérmi projektu sú odborné asistentky FZ, ktoré dohodnú miesto konania, termín, podmienky a potrebné technické vybavenie. Realizátormi – prednášateľmi sú študenti FZ PU odboru ošetrovateľstva – dvojice chlapcov, ktorých sme na tento projekt odborne pripravili a vyškolili. Projekt realizujeme už štvrtý akademický rok (od roku 2005/2006) a doteraz bol prezentovaný na siedmich prešovských stredných školách a na dvoch fakultách PU. Spolu bolo uskutočnených 32 prezentácií projektu – stretnutí so študentmi.

V nasledujúcom akademickom roku plánujeme rozšíriť realizáciu projektu aj na základné školy pre 8. a 9. ročník.

PhDr. Magdaléna Svatová,
PaedDr. Viera Cmorejová
Katedra ošetrovateľstva FZ PU

Prešovská univerzita rezonuje na medzinárodnej úrovni

VÝZVY KLADEMÉ NA DNEŠNÝ AKADEMIKÝ SVET sú výzvami, ktoré každým okamihom prekonávajú hranice. Veda nie je obmedzovaná priestorom a vzdelanie ma nesmrteľný charakter. Práve to sú dôvody, prečo je nevyhnutné neustále komunikovať o výsledkoch práce našej akademickej obce na medzinárodnej úrovni. Výmenné pobytu vysokoškolských učiteľov prispievajú ku skvalitňovaniu pedagogického a vedeckovýskumného procesu. Posledné obdobie ukazuje, že komunikácia s našou univerzitou je pre zahraničné inštitúcie atraktívna a prínosná. Je to nevyvrátiliteľným svedectvom toho, že vysoké školstvo na Slovensku sa čoraz viac otvára svetu. Na tomto mieste je nevyhnutné podotknúť, že takáto komunikácia v súčasnosti nie je jednosmerná. Nie len učitelia zahraničných univerzít majú u nás priestor na prezentáciu dosiahnutých výsledkov, ale čoraz častejšie sa stretávame s pozvaním prezentovať svoju alma mater na prestížnych univerzitách v zahraničí. Výnimočné je v tomto kontexte pozvanie, ktoré sa dostalo prof. ThDr. Jánovi Zozuľakovi, PhD., dekanovi Pravoslávnej bohosloveckej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove. Ako hostujúci profesor bol zaradený do doktoranského študijného programu a pozvaný na Teologickú fakultu Aristotelovej univerzity v Thessalonikách. Autorom tejto myšlienky bol súčasný dekan tejto fakulty profesor Christos K. Oikonomou, ktorý zároveň pôsobí ako vedúci Katedry biblistiky a svätootcovskej literatúry, pod ktorou je tento doktoranský študijný program realizovaný. Profesor J. Zozuľák sa prezentoval v sérii prednášok, ktoré sa uskutočnili v dňoch 27. – 29. 5. 2009. Spolu s ním v rámci tohto doktoranského študijného programu v akademickom roku 2008/2009 vystúpili vedci z najprestižnejších univerzít na svete, okrem iných aj z akademicky preslávených miest, ako je napríklad Cambridge (Anglicko), Štrasburg (Francúzsko), Essen, Mníchov (Nemecko) a iných. Téma prednášky, ktorá zarezonovala pod záštitou Prešovskej univerzity, bola Výklad Svätého Písma podľa Kapadockých Otcov. Profesor J. Zozuľák v nej predstavil svoj dlhodobý výskum. Táto analýza sa vyznačuje nesmiernou zložitosťou. Predstavená koncepcia nemá žiadnu verejne známu metodologickú príbuznosť, pretože hermeneutika biblickej exegézy sa orientuje na odlišnú sféru pravoslávnej teológie. Publikum zložené z viac ako päťdesiatich doktorandov a učiteľov fakulty túto skutočnosť patrične ocenilo. Čas venovaný diskusii bol v porovnaní so samotnou prednáškou dvojnásobný. V diskusii o nastolených otázkach, ako aj o ďalšej vzájomnej spolupráci sa pokračovalo aj po ukončení oficiálnej časti vstupu. Neostáva len konštatovať, že v takto započatej práci je nevyhnutné pokračovať. Vzájomné obohatenie oboch univerzít je motiváciou k neustálemu hľadaniu zahraničných partnerstiev.

Mgr. Bohuslav Kuzyšin, PhD.

15 rokov služieb v oblasti ľudských práv

SLOVENSKÉ NÁRODNÉ STREDISKO PRE ĽUDSKÉ PRÁVA bolo zriadené zákonom NR SR č. 308/1993 Z. z. s účinnosťou od 1. januára 1994. Jeho pôsobnosť prešla viacerými legislatívnymi modifikáciami, ktoré si osvojovali napr. aj študenti na PBF či FZ PU v rámci právnych disciplín. Stredisko ako nezávislá inštitúcia teda plní úlohy v oblasti ľudských práv a na tento účel najmä monitoruje a hodnotí dodržiavanie ľudských práv a dodržiavanie zásady rovnakého zaobchádzania. Stredisko tiež zhromažďuje a na požiadanie poskytuje informácie o rasizme, xenofóbií a antisemitizme v SR. Uskutočňuje aj výskum a prieskum na poskytovanie údajov v oblasti ľudských práv, zhromažďuje a šíri informácie v tejto oblasti. V neposlednom rade pripravuje aj vzdelávacie aktivity a podieľa sa na informačných kampaniach s cieľom zvyšovania tolerancie spoločnosti. Stredisko zabezpečuje právnu pomoc obetiam diskriminácie a prejavov intolerancie a vydáva na požiadanie fyzických alebo právnických osôb alebo z vlastnej iniciatívy odborné stanoviská vo veciach dodržiavania zásady rovnakého zaobchádzania. Okrem toho poskytuje knižničné služby a služby v oblasti ľudských práv, ktoré aj študenti spomínaných fakúlt využili pri písaní seminárnych, ročníkových, resp. záverečných práv v príslušných študijných odboroch. Stredisko tiež vykonáva nezávislé zisťovanie týkajúce sa diskriminácie, vypracúva a uverejňuje správy a odporúčania o otázkach súvisiacich s diskrimináciou, je oprávnené zastupovať účastníkov v konaní vo veciach súvisiacich s porušovaním zásady rovnakého zaobchádzania a pod. 15 rokov existencie Slovenského národného strediska pre ľudské práva nie je veľa, ale dosť na to, aby sme nie len poznali jeho pôsobnosť, ale podľa možnosti ju tiež využívali na ochranu základných práv a slobôd.

Pohľad do dejín etického myslenia na Slovensku I. (16. - 17. st.)

KATEDRA ETIKY IFaE FF PU V PREŠOVE zorganizovala dňa 9. 9. 2009 medzinárodnú vedeckú konferenciu pod názvom Dejiny etického myslenia na Slovensku I. (16. - 17. st.). Ciele konferencie, ktoré nadvážujú na riešenie grantovej úlohy, sa zakladajú na systematickom výskume, ktorý by mal komplexne mapovať vývin etického myslenia u nás. Riešitelia grantu a účastníci konferencie sa snažia systematicky preskúmať a analyzovať dostupnú pramennú a interpretačnú literatúru (vrátane náboženskej a cudzojazyčnej) z obdobia 16. - 18. storočia, zaoberajúcu sa etickými a morálnymi otázkami. Ďalším cieľom je komparácia a hodnotenie stavu a úrovne etického myslenia na území Slovenska, v kontexte dobových interpretácií, ale aj z pohľadu súčasného poznania a hodnotenia stavu a úrovne vývoja etického myslenia - či už v strednej Európe, alebo v Európe vôbec. Na konferencii sa zúčastnili vedeckí pracovníci nielen zo Slovenska, ale aj z Poľska, Ukrajiny a Argentíny. Úvodné slovo mala vedúca Katedry etiky doc. V. Bilasová, CSc., ktorá v rámci príspevku Étos na úsvite novoveku komplexne posúdila historický kontext v nadváznosti na hodnotové systémy a ich konfrontáciu. Riaditeľ IFaE prof. PhDr. V. Gluchman, CSc., vo svojom príspevku skúmal etické myslenie na Slovensku v 16. storočí a jeho európske kontexty, pričom sa primárne venoval názorom M. Rakovského a J. Koppaya a ich vnímaniu súdobej morálky, porovnávajúc ich s názormi s E. Rotterdamského, N. Machiavelliho či M. Luthera. Ďalšie príspevky mapovali sociálne, politické, kultúrne, intelektuálne či náboženské pomery nielen na území Slovenska v 16. - 17. storočí. Jednotliví vystupujúci sa na základe analýz snažili komparovať filozofické (a do istej miery aj teologické) myslenie na našom území, ktoré je priamym východiskom pre vznik a existenciu etického myslenia v jeho filozofickej, teologickej či dokonca literárnej podobe. Možno sa zdá, že minulosť je „mŕtva“ a nemá súčasníkom čo povedať, zvlášť, ak hovoríme o 16. - 17. storočí. Opak je však pravdou. V mnohých (ešte aj neobjavených a verejnosti neprístupných) textoch nájdeme myšlienky dokumentujúce stav etiky a morálky súčasnej doby. Za všetkých spomieniem len vystúpenie prof. ThDr. I. Kiša, ktorý sprostredkoval brillantnú informáciu o stave slovenskej spoločnosti na základe doposiaľ neznámeho rukopisu z roku 1600 (kázne evanjelického farára I. Abrahamidesa). Podávanie patrí prof. PhDr. V. Gluchmanovi, CSc., ktorý prišiel s myšlienkovou organizovať konferenciu na túto tému a podieľal sa na jej zabezpečení, doc. V. Bilasovej, CSc., za spoluorganizovanie konferencie, ako aj všetkým účastníkom. Už teraz sa tešíme na ďalšie stretnutie pri „etickom stole“.

PhDr. Gabriela Platková Olejárová, PhD., Katedra etiky FF PU

Doc. JUDr. Ján Roháč, CSc.

DNI ZDRAVIA aj na internáte

UPLYNULO IBA NIEKOĽKO TÝŽDŇOV a Katedra ošetrovateľstva FZ PU v Prešove mohla opäťovne participovať na podujatí DNI ZDRAVIA, ktoré sa konalo pod záštitou zdravotnej poistovne UNION a Reha centra v priestoroch vysokoškolského internátu PU v Prešove. Už samotný názov vystihuje zámer podujatia, ktorého cieľom bolo vzbudiť u vysokoškolákov záujem o svoje zdravie.

Študenti (a nielen oni) mali v týchto dňoch možnosť byť bezplatne informovaní o hodnotách svojho TK, vyšetrované boli aj hodnoty cholesterolu, tuku v tele, BMI a pečeňové testy. Prítomní účastníci okrem iného mohli aj relaxovať pri masáži a odnieť si z tejto akcie na pamiatku vcelku milé a praktické suveníry. Študentky Katedry ošetrovateľstva FZ PU sa pod pedagogickým vedením PhDr. S. Kapovej, PhDr. J. Cinovej a PhDr. M. Pavelkovej aktívne zúčastnili na tejto akcii. Prítomných klientov nielen informovali o výsledkoch vyšetrení, ale v mnohých prípadoch boli nápomocné aj v otázkach týkajúcich sa prevencie aj prostredníctvom posterov, ktoré si študentky pripravili a rozdávali plným priečinkám.

Uskutočnená akcia mala len a len pozitívne ohlasy. Zúčastnili sa na nej desiatky študentov a prebiehala v príjemnej, uvoľnenej a miestami až zábavnej atmosfére. A tak je viac-menej pravdepodobné, že sa podobné podujatia budú opakovať. Bolo by to potešujúce a hlavne veľmi prospešné pre zdravie študentov, ktoré je počas štúdia v mnohých situáciach „vážne“ ohrozené.

Sme radi, že naše študentky mohli napomôcť vedomosťami, ako aj praktickými zručnosťami k osvete, ktorá je taká dôležitá v prevencii civilizačných ochorení. A o to predsa ide!

PhDr. Jana Cinová,
PhDr. Matilda Pavelková
Katedra ošetrovateľstva FZ PU

Projekt Žime zdravo

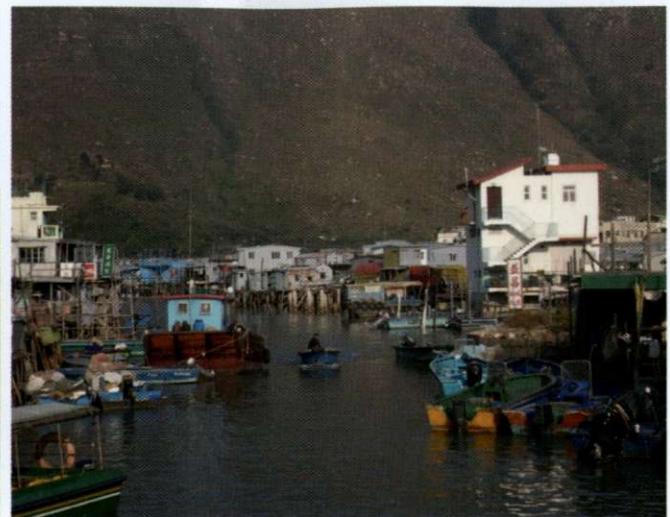
FAKULTA ZDRAVOTNÍCTVA PU dostala od novembra 2008 do mája 2009 príležitosť zúčastiť sa na projekte regionálneho charakteru s názvom „Žime zdravo“. Cieľom tohto projektu bola prezentácia zdravého životného štýlu a cieľovou skupinou boli žiaci 5. až 9. ročníkov základných škôl. Projekt organizoval Odbor školstva, kultúry a športu v Prešove a spoluorganizátormi sme sa stali my – Fakulta zdravotníctva PU, Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Prešove a firma Alfa bio.

Do projektu sa zapojilo 9 základných škôl mesta Prešov. Fakulta zdravotníctva PU sa podieľala na tomto projekte realizáciou prednášky o zdravej výžive. Študentky 2. ročníka bakalárskej formy štúdia v odbore ošetrovateľstvo si pod vedením odborných asistentov z Katedry ošetrovateľstva pripravili 45-minútovú powerpointovú prezentáciu o zdravej výžive spojenú s diskusiou. Obsahom prednášky bolo poukázať na výhody a nevýhody konzumácie jednotlivých potravín, porovnať 2 druhy rovnakých potravín a poukázať, čo je pre nás organizmus zdravšie. Zároveň mali žiaci možnosť ochutnávať jednotlivé druhy potravín, pracovať s etiketami a naučiť sa čítať zloženie danej potraviny na etiketách. Súčasťou prezentácie bolo poukázať aj na vplyv nesprávnej výživy na naše zdravie.

Môžeme konštatovať, že sme sa stretli len s pozitívnymi reakciami, či už zo strany žiakov, alebo učiteľov základných škôl. Na druhej strane účasť na tomto projekte umožnil študentkám Fakulty zdravotníctva PU overiť si teoretické vedomosti priamo v praxi a nadobudnúť praktické skúsenosti v oblasti výchovy k zdraviu, čo je jednou z oblastí pôsobenia komunitného ošetrovateľstva.

Veríme, že sme našou prezentáciou aspoň v malej miere prispeli k formovaniu správnych stravovacích návykov žiakov a že aj do budúcnosti budeme mať príležitosť participovať na podobných projektoch.

Mgr. Zuzana Šimová,
Mgr. Slávka Mrosková
Katedra ošetrovateľstva FZ PU

Kant v Ázii

Vdňoch 20. – 23. 5. 2009 sa uskutočnila medzinárodná konferencia *Kant in Asia: The Unity of Human Personhood*, ktorú organizovala Katedra filozofie na Hong Kong Baptist University. Zúčastnilo sa na nej vyše sto odborníkov z 28 krajín sveta.

Už pri prvom pohľade z paluby lietadla som mal Hongkong ako na dlani. K nezabudnuteľným patrili pohľady na hongkonský záliv so stovkami výškových budov priamo na pobreží, ktoré sa každému navždy vryjú do pamäti, pretože ostrov predstavuje pestrý mix moderných mrakodrapov, koloniálnych domov a tradičných chrámov, ktoré sú skĺbením britskej koloniálnej a čínskej kultúry. V súčasnosti sa Hongkong s počtom obyvateľov takmer 8 miliónov zaraďuje k mestám s najhustejsím osídlením na svete. Aj keď od 1. júla 1997 patrí pod správu Číny, je jednou z jej dvoch osobitných administratívnych oblastí, kde platí princíp: jedna krajina, dva systémy.

V prekrásnom prostredí účastníci konferencie na spoločných stretnutiach diskutovali o prepojení Kantovej filozofie s ázijskými filozofickými tradíciami vrátane širších filozofických kontextov týkajúcich sa Kantovej filozofie v súčasnosti.

V hlavnom referáte najväčšiu pozornosť venoval Chung-ying Cheng (USA) otázke týkajúcej sa metafyzických základov Kantovho morálneho systému. Prezentoval názor, že pojem konfuciánskej morálnej filozofie ren môže ponúknut' riešenie Kantovej antinómie praktického rozumu. Poukazoval na podobnosť medzi Kantovými povinnosťami viažúcimi sa na život a spoločnosť na jednej strane a princíp ren (dobročinnosť, resp. dobrodenie) vychádzajúci z vnútornej skúsenosti ľudskej osoby. Veľmi často zdôrazňoval, že konfuciánska morálna filozofia už dávno pred Kantom produktívne riešila otázky týkajúce sa napríklad povinnosti. Günter Wolfhart (Nemecko) sa vo svojom príspevku venoval základom Kantovej filozofie ľudskej osobnosti v Adornovej a Habermasovej interpretácii zo 60. rokov minulého storočia a vysvetľoval, prečo sa stal exkantovcom. Hlavným dôvodom pre jeho „konverziu“ bolo poznanie starovekého čínskeho filozofického myse-

nia. Vo svojom vystúpení sa usiloval predstaviť západným autorom „mrakodrapu Kantovej filozofie“ v inom svetle.

Rein Voss (Holandsko) sa vo svojom vystúpení zaobral inšpiráciami, ktoré získal Kant z čínskej filozofie. Upozornil, že Kant bol silne kritický voči čínskej filozofii. Vysvetľoval to tým, že Kant odmietal machiavellizmus v politike a podobný druh politickej filozofie, čím sa dá zdôvodniť aj jeho kriticizmus voči čínskej filozofii, ktorú považoval predovšetkým za filozofiu vládnucích vrstiev. K analýze Kantovej etiky kriticky pristúpil Predrag Cicovacki (USA), ktorý položil tri kritické otázky: prečo je u Kanta osobnosť len ideou rozumu, a nie niečim aktuálne existujúcim, ďalej prečo Kant nebral do úvahy emocionálne alebo dokonca aj iracionálne aspekty osobnosti a nakoniec, či osobnosť neobsahuje aj niečo úplne individuálne. Dospel k záveru, že treba podstatne rozšíriť Kantovu teóriu osoby a osobnosti.

Z množstva zaujímavých vystúpení možno spomenúť len niektoré. Napríklad David Cummiskey (USA) sa vo svojom príspevku zaobral porovnávaním Kantovej a budhistickej morálnej koncepcie seba (Self). Poukázal, že zatiaľ čo Kant zdôrazňuje odelenosť, rozdielnosť a autonómiu osôb, budhizmus práve naopak, prepojenosť a vzájomné spoločenstvo všetkých osôb a všetkých foriem života. Podľa jeho názoru budhistická koncepcia seba je nekompatibilná so súčasnými kantovskými prístupmi k etike. Monique Castillo (Francúzsko) sa sústredila na Kantovu ideu dokonalosti ľudskej bytosti ako antropologický základ svetoobčianstva. Zdôraznila rozdiel medzi súčasným chápaním kozmopolitizmu a Kantovým názorom na dokonalosť osobnosti, ktorý bol založený predovšetkým na antropologickej solidarite ľudstva. Podľa jej názoru len na takomto základe je možné budúce svetoobčianstvo. Vo svojom príspevku som na konferencii konštatoval, že Kantovo chápanie humánnosti ako cnosti je vo svojej podstate protiprírodné a antibiologické. Na rozdiel od Kanta zastávam názor, že každé ľudské konanie ochraňujúce život je morálou hodnotou, resp. cnotou. Prikláňam sa k chápaniu humánnosti v dvoch podobách: ako prí-

rodno-biologickej a morálnej vlastnosti.

Na základe toho možno vidieť, že šírka záberu tém, ktoré boli predmetom skúmania, resp. pozornosti na konferencii, bola obrovská, a to predovšetkým vďaka množstvu perspektív, z ktorých sa analyzovala, resp. posudzovala Kantova filozofia – počnajúc presvedčenými kantovcami až po kritikov Kanta. Práve to dodávalo rokovaniu konferencie vynikajúcu intelektuálnu atmosféru, lebo preovšetkým v kritickej diskusii a polemike vznikajú nové podnetné myšlienky. Medzinárodná konferencia v Hongkongu určite svojím dielom prispeala ku kritickému uvažovaniu a prehodnocovaniu Kanta, resp. jeho filozofie v súčasných kontextoch. Práve kritický a polemický duch konferencie by mohol byť vzorom pre naše odborné podujatia, pretože u nás veľmi často absentuje konštruktívna kritika a polemika, prípadne je chápaná veľmi osobne, ba až nepriateľsky.

Organizátori medzinárodnej konferencie ponúkli aj možnosť spoznať dnešný Hongkong rozdeľený do viacerých dištriktov, pod ktorý spadá viac ako 260 ostrovov: k najväčším z nich patrí ostrov Hongkong, polostrov Kowloon, ostrov Lantau, Nové Teritóriá a ďalšie ostrovy rozličných veľkostí. Dynamika rozvoja všetkých stránok života umožnila tak priradiť Hongkong k tzv. mladým tigrom Ázie. Podľa základných parametrov činnosti sa približuje k rozvinutým krajinám, ktoré majú vysokú životnú úroveň obyvateľstva. Celú historiu Hongkongu účastníci mohli spoznať v Hong Kong Museum of History, ktoré patrí k najnovším múzeám. Jeden z najstarších a najslávnejších čínskych chrámov ostrova Man Mo Temple je zasvätený bohovi literatúry (Man) a vojny (Mo). Po Lin Monastery patrí k najpopulárnejším budhistickým chrámom Hongkongu. Polostrov Kowloon je turistickou mekkou Hongkongu a je preplnený hostiami z celého sveta. Najvyšší mrakodrap Two International Finance Centre má 88 poschodí a je ďalším miestom poskytujúcim jedinečný pohľad na pulzujúcu metropolu. Kowloon Walled City Park – kedysi hranica oddelujúca Hongkong od Číny – je dnes prekrásnym parkom. Unikátnou turistickou atrakciou je Ngong Ping Cable Car. Táto lanová dráha dopraví návštevníkov po dráhe 5,7 km a ponúka nádherný panoramatický pohľad na ostrov Lantau, ktorý je známy najmä obrovskou sochou Budhu. So svojimi 202 tonami bronzu, vymodelovanými do výšky 26 m, sa pokladá za najväčšiu vonkajšiu podobizeň Budhu na svete. Budha však nie je jedinou atrakciou ostrova. Na Lantau môžete navštiviť i rybársku osadu Tai O, ktorej obyvatelia dodnes žijú v tradičných príbytkoch, umiestnených na podperách, vyrastajúcich z vody, územie ktorej bolo aj v minulosti niekoľkokrát predmetom sporov medzi dynastiou Ming a mandžuskou dynastiou Čching. Je známa aj ako „Benátky Východu“. Založili ju prví obyvatelia Hongkongu a v súčasnosti predstavuje výrazný kontrast s moderným veľkomestom.

prof. PhDr. V. Gluchman, CSc.

Fakulta manažmentu PU získala 1. miesto na Súťaži o cenu Dexia banky

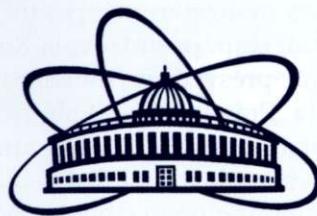
Do IV. ročníka súťaže o najlepšie diplomové práce Dexia banky sa mohli prihlásiť študenti slovenských vysokých škôl, ktorí v danom roku v končiacich ročníkoch pristúpili k štátniciam a úspešne obhájili svoje záverečné práce. Z celkového počtu 63 diplomových prác mohlo uspieť len 7 najlepších, teda tých, ktoré boli tematicky zamerané na oblasť rozvoja miest, obcí alebo regiónov Slovenska. Jednotlivé umiestnenia boli finančne odmenené v hodnotách od 100 do 1650 EUR. Okrem týchto 7 najlepších umiestnení sa mohli diplomanti uchádzať aj o mimoriadne ceny združenia Alternatívnej energie Slovenska a mimoriadnu cenu Regionálnej Agentúry Záhorie. Hodnotiacu komisiu tvorilo 11 členov z radov zástupcov univerzít, Dexie banky, Municípalie, a. s., Slovenskej agentúry životného prostredia, ZMOS-u atď. Po vyhodnocovacom zasadení 27. – 28. 8. 2009 odborná komisia udelila mimoriadnu 1. cenu Regionálnej agentúry Záhorie Mgr. Lenke Zelenej, absolventke Fakulty manažmentu, Katedry turizmu a hotelového manažmentu PU v Prešove. Okrem toho ocenenia diplomantka získala 5. miesto za diplomovú prácu s názvom „Poznávací turizmus a jeho význam na Slovensku“, kde sa zamerala na priemysel cestovného ruchu a uvádzala najnovšie a najpodstatnejšie poznatky v oblasti poznávacích zájazdov, ich poskytovania a súčasného stavu na Slovensku v porovnaní so zahraničím. Diplomantka po schválení dekanom fakulty prof. Ing. Dr. R. Štefkom, PhD., v riadnom termíne odoslala prihlášku spolu s 1 exemplárom práce do súťaže. Práca študentky Katedry turizmu a hotelového manažmentu pod vedením doc. Ing. Š. Kiretu, CSc., a hlavne po viacnásobných odborných konzultáciách s PhDr. D. Matušíkovou je dôkazom toho, že kvalitné teoretické, no hlavne praktické skúsenosti pedagógov FM PU sú na vysokej profesionálnej úrovni sprostredkovávané poslucháčom fakulty a následne efektívne využité v ich ďalšom profesionálnom živote. Podiel na úspechu majú zahraničné i domáce praxe študentov, ktoré boli súčasťou ich študijného plánu a priniesli im mnoho profesionálnych poznatkov, na ktorých môžu stavať aj v budúcnosti.

PhDr. Daniela Matušíková, Fakulta manažmentu

Fakulta manažmentu PU v Prešove, Slovenská republika

verzus

Spojený ústav jadrového výskumu v Dubne, Ruská federácia

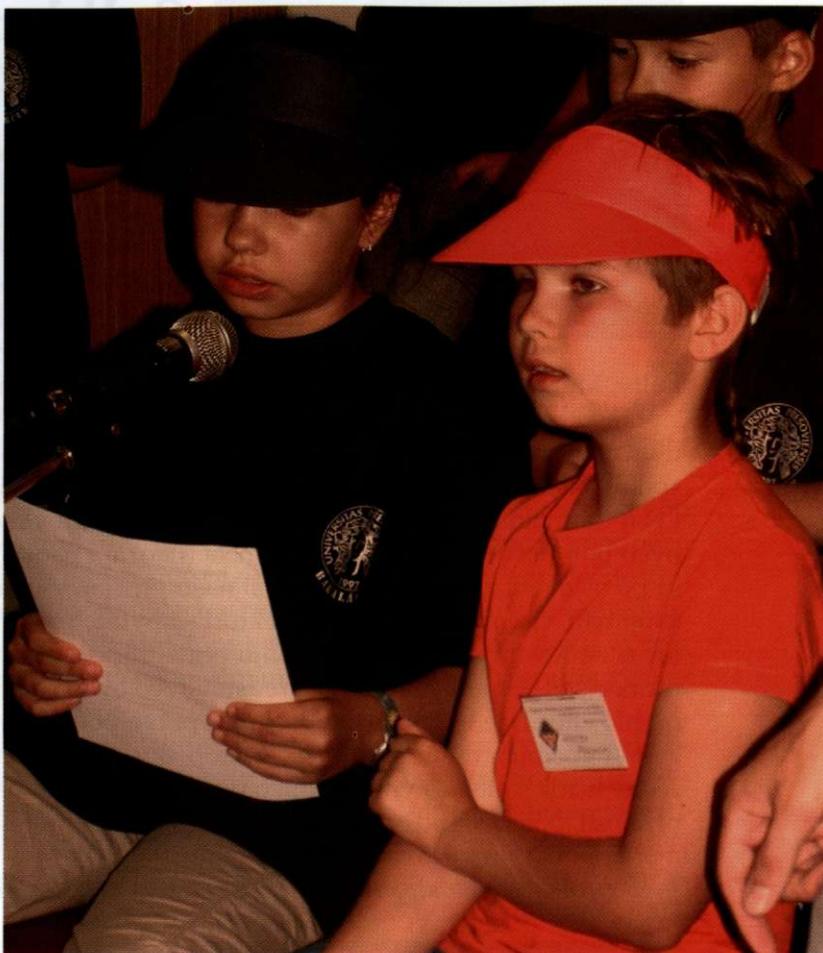
Začiatkom marca 2009 bola podpísaná zmluva zo spolupráci medzi Fakultou manažmentu PU v Prešove v zastúpení pána dekana fakulty, prof. Ing. Dr. Róberta Štefka, PhD., a Spojeným ústavom jadrového výskumu v Dubne v zastúpení riaditeľa SÚJV, prof. Alexeia N. Sissakiana, DrSc. Súčasťou zmluvy je aj projekt N005-6-1060-2005/2010, v ktorom sa pracovníci Fakulty manažmentu PU v Prešove zameriavajú na dve oblasti: „Výskum vnímania a postojarov verejnosti k výskumu a využitiu jadrovej fyziky“ (prof. Ing. Dr. Róbert Štefko, PhD., doc. PhDr. Miroslav Frankovský, CSc.), a „Environmentálny manažment“ (prof. Ing. Dr. Róbert Štefko, PhD., prof. h.c. prof. Ing. Ondrej Hronec, CSc., doc. RNDr. Miron Pavluš, CSc., Ing. Martin Rovnák, PhD.). Fakulta manažmentu PU v Prešove takto otvorila spoluprácu s novým zahraničným partnerom.

Mestečko Dubna sa nachádza v rozľahlom priestore ruských brezových a ihličnatých lesov, 120 km na sever od Moskvy. Počtom obyvateľov je toto mestečko také veľké ako Prešov. Tu bol v roku 1956 založený Spojený ústav jadrového výskumu, SÚJV, alebo Joint Institute for Nuclear Research, JINR, <http://www.jinr.ru/>, ktorý je po CERNu pri Ženeve v súčasnosti druhým najvýznamnej-

ším pracoviskom v oblasti jadrovej fyziky v Európe. V pracoviskách SÚJV sa stretávajú nielen odborníci z oblasti fyziky, ale aj z iných oblastí - matematiky, chémie či informatiky. SÚJV si neustále udržuje vysokú odbornú úroveň. Svedčí o tom napríklad pred pár rokmi odhalený nový chemický prvak, ktorý má v Mendelejevovej periodickej sústave chemických prvkov atómové číslo 105. Prvak bol pomenovaný „Dubnium“ podľa mestečka Dubna. V SÚJV bol vypracovaný projekt „Cyklotrónového centra“ na výrobu rádionuklidov pre lekárske účely. Cieľom tohto projektu je výroba krátkodobých (2 - 6 hodín) rádionuklidov, pomocou ktorých sa dajú odhaliať v tele človeka zhoubné nádory. „Cyklotrónové centrum“ sa dokončuje v Bratislave a SÚJV sa tiež podieľa na príprave projektu „Protónového centra“ v Ružomberku. Cieľom tohto projektu je prostredníctvom protónového lúča s vysokou presnosťou odstrániť v tele človeka zhoubný nádor. SÚJV veľmi úzko spolupracuje s CERNom, a to najmä po spustení najväčšieho na svete urýchľovača častic (Large Hadron Collider) v septembri 2008. Spolupráca sa zameriava hlavne na spracovanie a vysvetlenie nameraných údajov v rôznych špeciálnych projektoch ATLAS, CMS, LHCb, ALICE, TOTEM, LHCf atď. Využívajú sa pritom najnovšie matematické, numerické, grafické a informatické postupy. Ročne SÚJV usporiada desiatky konferencií z oblasti jadrovej fyziky alebo z blízkych oblastí. Napríklad v dňoch od 7. do 11. 7. 2009 SÚJV organizoval konferenciu „Matematické modelovanie a výpočtová fyzika 2009“ (Mathematical modeling and computational physics 2009, <http://mmcp2009.jinr.ru>), na ktorej spomedzi 230 zaregistrovaných účastníkov mali účastníci zo Slovenska jedno z najpočetnejších zahraničných zastúpení. Organizačne sa na tomto podujatí podieľal aj Ústav experimentálnej fyziky Slovenskej akadémie vied v Košiciach a Technická univerzita v Košiciach.

Dubna, 20. 7. 2009
doc. RNDr. Miron Pavluš, CSc.

Druhý ročník Prešovskej detskej univerzity

V čase od 6. júla do 10. júla 2009 sa brány fakúlt Prešovskej univerzity už druhýkrát otvorili pre mimoriadnych študentov – deti a mládež vo veku 7 až 14 rokov. Hoci tohtoročný model PDU zostal v základnej štruktúre podobný tomu minuloročnému, v porovnaní s minulým ročníkom PDU prešla aj viacerými zmenami. V prvom rade sme pre mimoriadny záujem zo strany detí a ich rodičov zdvojnásobili počet priatých malých a mladých študentov – k 90 adeptom bakalárčekovského štúdia pribudlo 90 adeptov magisterčekovského štúdia. Takto rozčlenené letné štúdium si prirodzene vyžiadalo aj zdvojnásobenie počtu prednášok, seminárov, tvorivých dielní či exkurzií. Svojim študentom PDU ponúkla prednášky z oblasti literárneho, hudobného, mediálneho umenia, kultúry, architektúry, histórie, geografie, biológie či religionistiky. Niektoré z uvedených prednášok boli spojené aj s exkurziou, na mnohé nadvázovali rovnako tematicky zamerané semináre a veľkej obľube sa opäť tešili aj tvorivé dielne. V tomto roku organizátori PDU dopriali deťom aj viac (koordinovaného) pohybu v tanečnom a olympijskom festivale.

Bohaté univerzitné štúdium, ktoré sa začalo slávnostnou imatrikuláciou za prítomnosti prvého prorektora Prešovskej univerzity prof. PhDr. P. Kónyu, PhD., a riaditeľa Centra celoživotného a kompetenčného vzdelávania PU PhDr. M. Javora, PhD., a skončilo sa slávnostnou promóciou za prítomnosti rektora PU prof. RNDr. R. Matloviča, PhD., a de-

kana PF PU doc. PaedDr. M. Portika, PhD., okrem organizátorov pomáhali zabezpečiť predovšetkým mnohé osobnosti z Prešovskej univerzity i z iných slovenských univerzít. Popri univerzitných pedagógoch sa na programe PDU zúčastnili aj členovia Soľnobanského čipkárskeho cechu či občianskeho združenia Žabky na prameni. K hladkému priebehu celej akcie, ktorá bola pre vysoký počet detí (180) i množstvo aktivít (16 prednášok a 96 seminárov či tvorivých dielní za týždeň) organizačne mimoriadne náročná, významne dopomohli aj študenti PF PU – ako tútori.

Druhý ročník PDU navštívili aj kolegovia z poľského mesta Trzebinia nedaleko Krakova, ktorí si ako naši partneri v rámci medzinárodného projektu Európskej siete detských univerzít (EUCU.NET) prišli porovnať svoje skúsenosti s organizovaním detskej univerzity s tými našimi. A hoci sa naše projekty v mnomom líšia, základnú myšlienku máme spoločnú – sprostredkovať bystrým, poznaniachivým a tvorivým deťom poznatky z oblasti vedy, umenia i kultúry fundovaným a zároveň zrozumiteľným spôsobom.

Veríme, že tento zámer sa nám podarilo naplniť a deti si okrem diplому či spomienky na veľmi príjemné vystúpenie hudobného hosťa Roba Miklu odnesú množstvo podnetných zážitkov a inšpirácií, ktoré možno časom prerastú i do záujmu o štúdium na niektoré z fakúlt Prešovskej univerzity. Dovtedy sa môžeme tešiť na ďalšie letné stretnutie o rok.

Markéta Andričíková

Solidarita nielen pred Vianocami

AK STE 5. MÁJA prechádzali vestibulom VŠA, mohli ste stretnúť redaktorky časopisu Na PULze v trocha nezvyklej úlohe. Oslovovali okoloidúcich, a nebolo to preto, že by robili rozhovor alebo anketu. Tí, čo sa pristavili a mali čas aj na pár slov, sa dozvedeli, že počas celého dňa prebieha zbierka trvanlivých potravín pre Krízové centrum v Košiciach a tiež to, že myšlienka akcie vznikla počas nahrávania rozhovoru s absolventom odboru sociálnej práce Pravoslávnej fakulty, Mgr. Miroslavom Firdom, ktorý je jeho riaditeľom. Podujatie malo na jednej strane praktický rozmer – pomôcť ľuďom v krízovom centre, ale zároveň chcelo inšpirovať k premýšľaniu o solidarite. Mohli sme sa dozvedieť niečo o svojom potenciáli byť empatickí, spolučítiači, mohli sme pozorovať, či je v nás schopnosť spoluúčasti na osude iného človeka, odkiaľ v nás vyviera a či sme ochotní ten pocit nasledovať skutkom.

Lebo darovaním sa nemení situácia iba pre obdarovaného, ale aj pre darcu. Reakcie okoloidúcich i oslovených boli pestré. Od ponáhľajúcich sa (naozaj i naoko), bočiacich a s nedôverou gániacich, cez tých, ktorí sa po oslovení zastavili, vypočuli si našu prosbu, výzvu a sľúbili prispieť, až po tých, ktorí sa sami aktívne zaujímali, čím môžu pomôcť. Niektorí sa pýtali, prečo nezbierame peniaze. Pri finančných zbierkach často hrozí nedôvera voči ich ozajstnému použitiu. Ale existoval aj iný dôvod. Priniesť potraviny je niečo oveľa osobnejšie, potrebujete si totiž predstaviť, čo by ten druhý mohol potrebovať, možno sa zamyslite, čo by mu mohlo chutiť, je to, akoby ste sa s ním práve podelili o kúsok z vlastného stola. Budete si pamätať, ako ste jedlo vyberali a doniesli ho. Všetci, ktorí si v ten deň našli na to všetko čas a dobrú vôľu, dostali od nás farebný lístok s niekoľkými citátmi o pomoci a vzájomnosti. Na jeho konci bolo podákovanie: „Jedlo, ktoré ste priniesli, pomôže ľuďom v núdzi, ale skutkom samotným ste zmenili aj seba. Dopriali ste si novú skúsenosť a premenili tým kúsok svojho vnútra.“

P. S. Zoznam a množstvo vyzbieraných potravín najdete v elektronickej verzii časopisu.

redakcia Na PULze

Slávnostné otvorenie akademického roka na GTF PU v Prešove

PONDELOK 21. SEPTEMBRA sa v Katedrále sv. Jána Krstiteľa v Prešove konalo slávnostné otvorenie akademického roka 2009/2010 na GTF PU v Prešove. Slávnosť sa začala archijerejskou svätou liturgiou, ktorej predsedal prešovský arcibiskup a metropolita J. Babjak, SJ, ktorý je veľkým kancelárom GTF PU. Koncelebrovali kňazi, ktorí sú pedagógmi na fakulte, a predstavení Gréckokatolíckeho kňazského seminára bl. biskupa P. P. Gojdiča v Prešove.

V homílii vladyka povzbudil študentov k horlivej práci v novom akademickom roku aj týmito slovami: „Máte to šťastie, že vám Pán Boh dáva čas na formáciu, že na to máte všetky potrebné predpoklady prirodzené i nadprirodzené. Nie všetci mladí ľudia na svete majú takúto možnosť. Získavanie nových vedomostí by nám malo otvárať aj zrak našej duše, aby sme lepšie videli a spoznávali seba samých, druhých a Boha. Aby ste žili múdro a sväto a tak pomáhali v dozrievaní našej spoločnosti.“ Po skončení liturgickej slávnosti vladyka Ján odovzdal pedagógom kánonické poslanie (Missionem canonicam) a poverenie učiť (Veniam docendi). Nasledovala imatrikulácia študentov prvého ročníka. Prorektorka PU pre rozvoj, informatizáciu a hodnotenie kvality doc. Ing. J. Burgerová, PhD., vo svojom príhovore odovzdala pozdrav rektora PU prof. RNDr. R. Matloviča, PhD., a zdôraznila jedinečnosť GTF vo zväzku PU. Vyzdvihla kvalitu tejto fakulty, ktorá má vysoký morálny a profesionálny kredit. Vo vzťahu k študentom vyjadriła presvedčenie, že na tejto fakulte sú v dobrých rukách. Dekan fakulty prof. P. Šturák, PhD. v hlavnom príhovore povedal, že fakulta ponúka „bohatý diapazón študijných programov v jednotlivých odboroch v bakalárskom, magisterskom a doktoranskom stupni v obidvoch formách vzdelávania.“ Pripomenul aktuálne prebiehajúci Rok kňazov, v ktorom si fakulta „zvlášť uvedomuje, že jej osobitným poslaním je teologická príprava tých, ktorí sa formujú ku kňazskej službe.“ Ďalej uviedol, že fakulta má v súčasnosti „solídnu sieť v medzinárodných kontaktoch v stredoeurópskom priestore, ktoré je potrebné intenzifikovať.“ Priority vidí predovšetkým „v ďalšom permanentnom zvyšovaní kvality vzdelávacieho procesu, výraznejšom etablovaní fakulty v národnom výskumnom priestore medzi fakultami s podobným zameraním, a to zapojením sa do široko koncipovaných národných a medzinárodných výskumných úloh a projektov.“

V utorok 22. septembra bol v Mestskej hale v Prešove slávnostne otvorený akademický rok na celej univerzite. Pri tejto slávnosti bol odborný asistent GTF PU Mgr. K. Kardis, PhD., za svoju zahraničnú publikáciu ocenený Cenou rektora PU.

Ľubomír Petrik

Prešovská univerzita je členom EuReSIS NET

Vďaka dlhoročnej aktívnej spolupráci medzi PBF PU a Teologickou fakultou Aristotelovej univerzity v Tessalonikách (Grécko) sa naša univerzita stala riadnym členom programu medzinárodnej spolupráce EuReSIS NET. Je to trojročný Socrates Thematic Network program, ktorého hlavným cieľom je prispieť k vytváraniu európskeho vzdelávacieho systému vedúceho mladých ľudí – univerzitných študentov – k vzájomnej úcte, tolerancii, rešpektovaniu náboženskej rozmanitosti, odmietanju predsudkov a fanatizmu a zároveň pripravujúceho akceptovať nevyhnutnosť pokojného spolunažívania vo svete „európskej náboženskej mozaiky“. Tento projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Program Socrates European Thematic Network je zameraný na mapovanie a podporu vysokoškolského vzdelávania, na rozvoj medzinárodnej spolupráce v multikultúrnej a multináboženskej Európe, na podporu vytvárania synergie medzi vyučovaním a výskumom, na budovanie väzieb medzi vzdelaním a spoločnosťou a na vytváranie vzťahov medzi kontinentmi založených na aktivitách v rámci projektov Thematic Networks, ktorých cieľom je pomôcť vysokoškolským inštitúciám vytvárať fóra na analýzu a štúdium stavu vývoja rôznych vzdelávacích a tréningových oblastí v Európe, aby sa v konečnom dôsledku zlepšila kvalita poskytovaného vysokoškolského vzdelávania.

V dňoch 26. – 28. 6. 2009 sa na akademickej pôde Teologickej fakulty Aristotelovej univerzity v Tessalonikách konalo druhé medzinárodné valné zhromaždenie programu EuReSIS NET – European Studies on Religion and State Interaction. Na tomto valnom zhromaždení sa za PBF PU v Prešove zúčastnil dekan fakulty prof. ThDr. J. Zozuľák, PhD., prodekan pre rozvoj doc. ThDr. Š. Šak, PhD., a Mgr. V. Zozuľáková, PhD., ktorá vystúpila s prednáškou pod názvom The relationship between state and Church at Slovak universities, ktorá mala mimoriadny ohlas.

Mgr. Viera Zozuľáková, PhD.

V Prešove sa skončila medzinárodná konferencia Sacrum a príroda

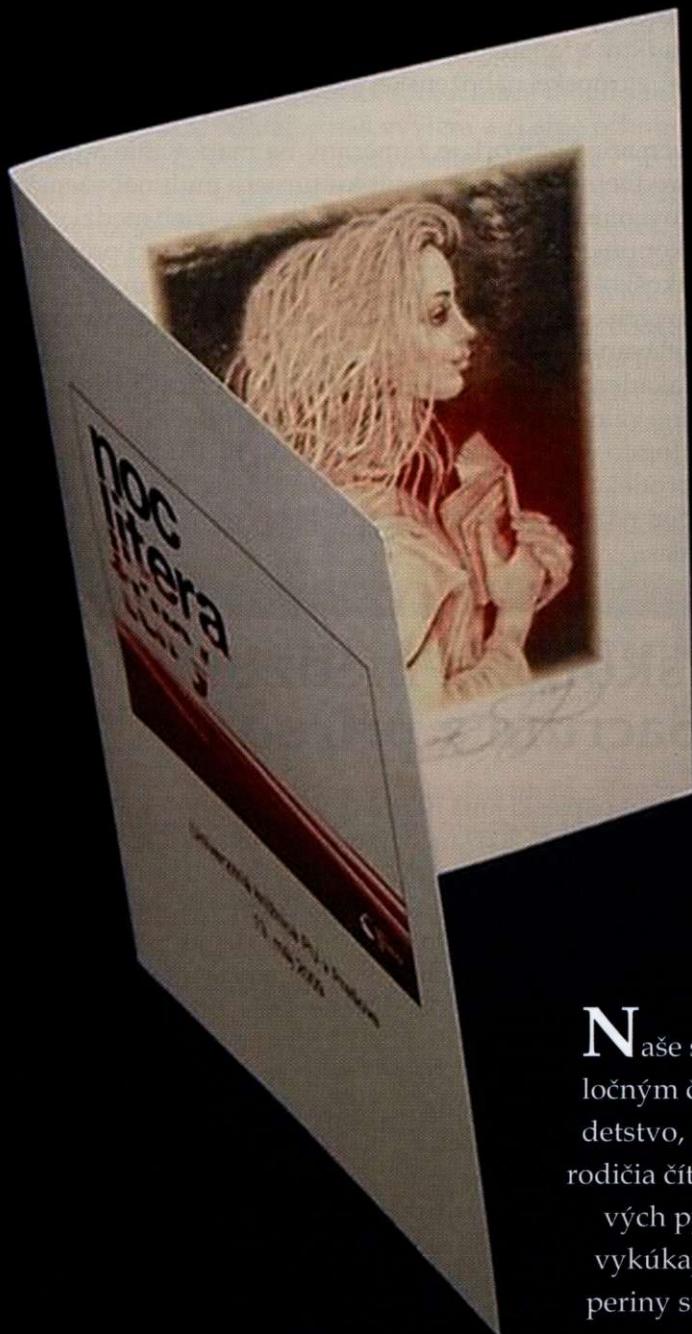
GTF PU V PREŠOVE a Uniwersytet papieski Jana Pawła II. w Krakowie – Katedra Teologii Pastoralnej Szczegółowej zorganizovali v dňoch 25. a 26. 9. 2009 medzinárodnú vedeckú konferenciu Sacrum a príroda. V piatok 25. 9. 2009 v úvode prednáškového dňa s príhovorom vystúpil rektor PU prof. RNDr. R. Matlovič, PhD. Okrem iného povedal, že aj táto konferencia dokazuje neustále zvyšovanie kvality GTF, o čom hovorí aj komplexná akreditácia. „Som rád, že aj zahraniční hostia potvrdzujú vysoký medzinárodný kredit tejto fakulty.“ Prešovský arcibiskup a metropolita J. Babjak, SJ, veľký kancelár fakulty, vyzdvihol aktuálnosť konferencie v čase mnohých ekologických zmien na našej planéte. Ďalej povedal, že „príroda bola stvorená pre ľadu. Ľad a príroda idú spolu. Príroda nás v každom ročnom období volá na návštevu, aby sme v nej utíšili naše srdce. Jej ticho lieči našu dušu.“ Dekan GTF PU prof. ThDr. P. Štúrak, PhD., vyjadril presvedčenie, „že táto medzinárodná vedecká konferencia zapadá do permanentnej snahy fakulty o neustálu internacionálizáciu vysokoškolského štúdia.“ Prof. T. Jelonek z Poľska poukázal na skutočnosť, že vo Svätom písme sa nehovorí o ochrane prírody, pretože vtedy neexistoval problém s ničením prírody. V prednáške Mgr. J. Kamianskeho z Environmentálnej subkomisie KBS zaznelo ubezpečenie, že katolícka cirkev nezakazuje uznávať evolúciu, ale zároveň verí a učí, že dušu ľadu stvoril Boh priamo. Ďalšia prednáška bola napr. o rodine, ktorá má byť podľa hlavného organizátora za poľskú stranu prof. M. Ostrowskeho aj miestom ekologickej výchovy. Nechýbali prednášky o Slovenskom raji, o morálnej povinnosti ochrany životného prostredia, o prírode ako meditačnom prostredí a iné, v ktorých bol napr. zdôraznený fakt, že kresťanstvo a židovstvo veľmi jasne rozlišujú medzi stvorenstvom a Stvoriteľom. Prednášatelia tiež konštatovali, že ľad má právo na zdravé životné prostredie a že ekologická kríza nie je iba záležitosťou ekonomickej, ale predovšetkým morálnej. Preto sa hovorí o potrebe ekológie ducha.

Popoludní si poľskí hostia prezreli Katedrálu sv. Jána Krstiteľa, arcibiskupskú rezidenciu a mesto Prešov a zúčastnili sa na archijerejskej svätej liturgii. V sobotu 26. septembra 2009 za krásneho počasia konferencia pokračovala návštevou Národného parku Slovenský raj, ktorá bola spojená s túrou na Kláštorisko, kde vladika J. Babjak, SJ, spolu so 100 účastníkmi slávil ďakovný akatist. Pred modlitbou doc. PhDr. M. Slivka, CSc., poskytol účastníkom veľmi zaujímavý archeologický a historický výklad o kartuziánskom kláštore na Kláštoriske. Dvojdňová konferencia bola veľkým obohatením pre pedagógov a študentov GTF PU, o čom svedčí aj ich záujem a diskusia, ako aj vynikajúcou motiváciou k zodpovednému prístupu k prírode.

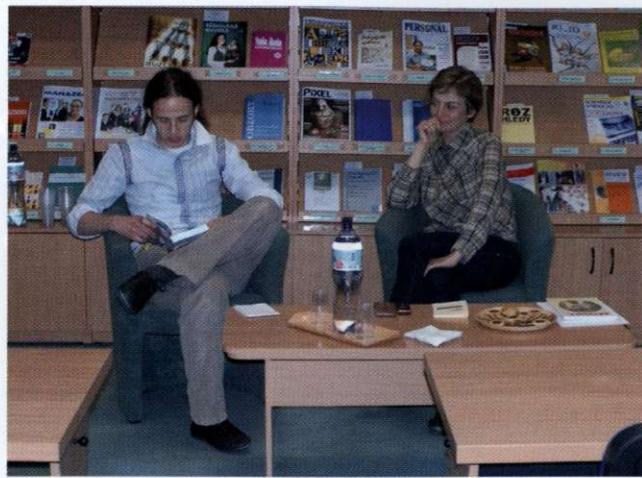
Ľubomír Petrik

„Najkrajšie na svete nie sú veci,
ale okamihy“. (K. Čapek)

N o c l í t e r a t ú r y

Naše spomienky súvisiace so spo-
ločným čítaním sa obyčajne viažu na
detstvo, keď nám večer pred spaním
rodičia čítavali rozprávky. Vo flanelo-
vých pyžamách, s hlavou zvedavo
vykukajúcou spod ťažkej páperovej
periny sme počúvali otcov či mamin
pritlmený hlas
a v predstavách sme s princom
Babajom stírali drače hlavy.

Inokedy sme sa túlali lesom s Jankom a Marienkou, utekajúc pred zlou macochou, alebo sme sa roztopašne naháňali s lesnými vĺiami a hriali sa pri ohni s dvanásťimi mesiačikmi. Spoločne a nahlas čítané príbehy mávali zvláštnu moc otvárať brány do tajuplných svetov. Rodinné večery strávené s knihou boli magickými okamihmi... Neskôr, v živote dospelých, býva takých okamihov vzácne malo. Zväčša na nás ticho čakajú v skrytých uličkách vybočujúcich z hlavnej trate každodenného života a - dýchajú sviatočnosťou. Práve preto sa myseľ o ne vždy ľahko potkne, keď blúdime spomienkami.

Takým okamhom, v ktorom sme vybočili z hlavnej cesty každodennej rutiny a vrátili sa do čias detsky úprimnej fascinácie umeleckým textom, bol tohto-

„Teória o efekte motýľich krídel však presvedča, že jeho moc je zázračná...“

ročný májový večer venovaný literárnej akcii Noc literatúry. Cieľom podujatia, ktoré zorganizovali České centrum v Košiciach, Univerzitná knižnica PU a Katedra slovenskej literatúry a literárnej vedy FF PU, bolo nielen pripomenúť verejnosti tvorbu K. Čapka prostredníctvom čítania vybraných ukážok z jeho diel, ale aj vytvoriť priestor na prezentáciu prác pochádzajúcich z autorských diel samotných študentov. Podujatie bolo o to zaujímavejšie, že koláž prezentovaných textov dopĺňali umelecké kreácie z pera pedagógov a pracovníkov univerzity. Účastníci akcie tak mali možnosť zoznámiť sa s intimou poéziou A. Valcerovej (v autorskom čítaní) či spoznať „študentskú tvár“ začínajúcej tvorby J. Gavuru, ktorý sa publiku priblížil čítaním svojich starých textov. Živý záujem (a následné diskusie v študentských „kuloároch“) nesporne vzbudil mystifikačný text M. Forgáča a (vcelku pozoruhodné) vystúpenia študentov z tunajšieho gymnázia. Na iskrivosti či dynamike podujatia pridával fakt, že program bol viac-menej voľný: komukoľvek z účastníkov sa otváral priestor prihlásiť sa „tu a teraz“ a podeliť sa verejne, priamo na mieste, o záži-

tok z čítania vlastného textu. Predstavované básne a prozaické práce tak boli pre nás spojené s príjemným prekvapením z objavenia (neraz i netušeného, skryto tlejúceho) talentu našich známych či priateľov.

Striedajúc prezentáciu vlastných textov s čítaním Čapkovej tvorby, spoločne sme v priebehu večera poskladali pestrú mozaiku Čapkovo obdivuhodne bohatého umeleckého diela. Cez čítanie vybraných poviedok, dramatických ukážok, novinových fejtónov a úryvku z rozprávkovej knihy sa podarilo autentickým spôsobom predstaviť K. Čapka ako vynikajúceho prozaika, dramatika a novinára. Herecky presvedčivá interpretácia dramatických textov v podaní študentského tria slovenčinárok, ale i všeobecne humorná, odľahčená tonalita Čapkovej textov prispeli k tomu, že večerná dvojhodinovka sa niesla v znamení pochody a uvoľnenej nálady. Búrlivé vlny smiechu, ozývajúceho sa počas (vskutku väsnivého) čítania ukážky z Čapkovej prózy Povídka o stracené noze, sa v závere programu plynule pre-

liali do kolísajúceho rytmu rozprávky na dobrú noc, čítanej M. Součkovou.

Napokon treba dodať, že osviežujúcim spestrením podujatia boli hudobné vstupy, v rámci ktorých sme mohli počuť hudobníka Lukáša Hirka, ktorý tiež ponúkol čosi zo svojej tvorby.

Keď sme sa nedávno s priateľmi vracali v spomienkach k okamhom prežitým počas Noci literatúry, v mysli sa nám vybavila vtipná Poviedka o stratenej nohe - a všetci sme sa zasmiali. Spomenuli sme si na báseň našej spolužiačky - a každý zotrval v uznanlivom tichu. Okamih... Mihnutie oka... Trvá azda tak krátko ako mánutie motýľieho krídla. Teória o efekte motýľich krídel však presvedča, že jeho moc je zázračná...

Veronika Paulišinová & Miroslava Kyseľová

Centrá excelentnosti na Prešovskej univerzite

Prešovská univerzita v Prešove významnou mierou ovplyvňuje predpoklady a podmienky vzdelávania, výskumu a vývoja na východnom Slovensku. Jej aktívny vzdelávací a výskumný potenciál v mnohých prípadoch dosahuje medzinárodný rámec. V súčasnosti je to moderná, dynamicky sa rozvíjajúca inštitúcia s výskumno-pedagogickými pracoviskami, vybavená modernými informačno-komunikačnými systémami.

Centrum excelentnosti ekológie živočíchov a človeka na Prešovskej univerzite

Agentúra Ministerstva školstva SR pre štrukturálne fondy EÚ vyhlásila v máji 2008 výzvu v rámci operačného programu Výskum a vývoj, s prioritou osou pre podporu výskumu a vývoja vytvorením sietí excelentných pracovísk výskumu a vývoja, ako pilierov rozvoja regiónov a podpory nadregionálnej spolupráce.

Predpokladom prihlásenia návrhu projektu bolo splnenie piatich kritérií, a to vykonávanie činnosti v základnom výskume s dôrazom na zdravie a kvalitu života, na ochranu a reprodukciu biologických zdrojov, na ochranu životného prostredia, ďalej zapojenosť do riešenia medzinárodných projektov v období za posledných päť rokov, využívanie výsledkov základného výskumu vo vysokoškolskom vzdelávaní. Dôležité bolo splniť personálne zloženie s vysokou odbornou kvalifikáciou zamestnancov s dôrazom na doktoranské štúdium a v neposlednom rade rozhodoval aj stav technickej infraštruktúry základného výskumu a kvalitné, medzinárodne uznávané výstupy vedeckej práce.

Reakciou Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity na predmetnú výzvu bol vypracovaný návrh projektu na zriadenie Centra excelentnosti ekológie živočíchov a človeka. Spracovali ho vybraní výskumní pracovníci, ktorí na fakulte svoju kompetenciu doteraz preukázali budovaním laboratórií, riešením významných medzinárodných a domácich projektov a prezentáciami na medzinárodných fórách. Svoju erudovanosť potvrdili aj svojou publikáčnou činnosťou, v ktorej významnú úlohu zohrali monografie vydané v zahraničných vydavateľstvách, pôvodné práce v medzinárodných databázach vedeckých ča-

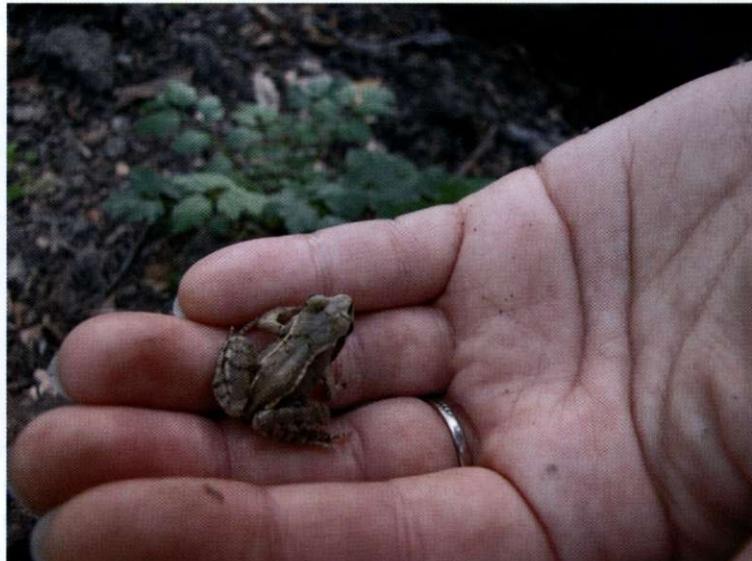
sopisov s vysokou citovanosťou, články v zborníkoch vydaných celosvetovo uznávanými vedeckými inštitúciami a spoločnosťami.

Koncom roka 2008 bol návrh projektu na Centrum excelentnosti ekológie živočíchov a človeka na Prešovskej univerzite v Prešove MŠ SR schválený s výškou nenávratných finančných prostriedkov 1 320 tis. EUR (39 750 tis. Sk), čím

a ďalšie. Na základe tohto vybavenia sa vytvoria laboratória pre (1) ekofyziológiu živočíchov a rastlín, (2) molekulárnu ekológiu živočíchov a ich biodiverzitu, (3) molekulárnu ekológiu človeka a (4) laboratórium informačno-komunikačných technológií. Pilotné spustenie prevádzky všetkých laboratórií v oblasti výskumu ekológie živočíchov a človeka je plánované začiatkom roka 2011.

Vybudovaním Centra excelentnosti ekológie živočíchov a človeka sa zvýší kvalita infraštruktúry a materiálno-technického zabezpečenia výskumného pracoviska pôsobiaceho na Prešovskej univerzite v Prešove. Realizácia základného výskumu umožní sústrediť infraštruktúru, čo podporí vytvorenie realizačného priestoru pre tvorivé osobnosti a ich synergické zapojenie sa do 7.

Rámcového programu EÚ. Pre mladých výskumných pracovníkov, doktorandov a študentov sa vytvoria príležitosti uskutočňovať výskum na experimentálnych zariadeniach, ktorími disponujú európske a svetové výskumné inštitúcie. Expertízna báza bude predstavovať potenciál na krovanie rôznych foriem vzdelávania, ktoré môžu pružne reagovať na požiadavky praxe.

sa potvrdila kvalita jeho prípravy a realizačného tímu.

Konkrétny postup prác začal v máji 2009 a je zameraný na vybudovanie formálnej štruktúry Centra excelentnosti, zabezpečenie dlhodobej udržateľnosti, zaradenie do štruktúry Prešovskej univerzity a definovanie dlhodobého strategického plánu rozvoja. Cieľom ďalších aktivít sú stavebné úpravy priestorov, v ktorých sa bude inštalovať špičková prístrojová technika s príslušným softvérom, ako sú genetické analyzátor, termocykléry, spektrofotometre, plynové a kvapalinové chromatografy, automatický mikromanipulátor

**prof. RNDr. Ivan Bernasovský, DrSc.
hlavný koordinátor
Centra excelentnosti
a dekan FHPV PU**

Lingvokulturologické a prekladateľsko-tlmočnícke centrum excelentnosti na Prešovskej univerzite

V posledných rokoch sa filologické výskumy realizujú aj prostredníctvom lingvokulturologie, v rámci ktorej sa jazyk skúma ako najdôležitejšia zložka etnokultúry. Potreba novej výskumnej paradigmy vo filologických výskumoch je priamo podmienená spoločenskými javmi, predovšetkým výrazným nárastom medzinárodných a medzikultúrnych kontaktov, ktorých efektívnosť si vyžaduje syntetický prístup ku skúmaniu a ovládaniu jazyka v čo najširšom komunikačnom a kultúrnom kontexte.

Na katedrách cudzích jazykov (anglického, nemeckého, francúzskeho, španielskeho, ruského, ukrajinského a slavistiky) Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove sa vedecké snaženia sústreďujú v značnej mieri na porovnávanie výskumy na pozadí slovenského lingvokultúrneho kontextu. Za posledné desaťročie významné miesto zaujmajú translatologické hľadania prostredníctvom uměleckého, publicistického a odborného textu. Získavajú a analyzujú sa odborné skúsenosti v simultánnom a konzukutívnom tlmočení. Všetky tieto vedeckovýskumné aktivity vyústili do návrhu projektu na zriadenie centra excelentnosti, ktoré by poskytlo zázemie pre takto orientovaný výskum. Po splnení náročných kritérií, napr. publikačných jednotiek medzinárodného významu, Agentúra Ministerstva školstva SR pre štrukturálne fondy EÚ schválila v roku 2008 projekt *Lingvokulturologického a prekladateľsko-tlmočníckeho centra excelentnosti (LPTCE)*.

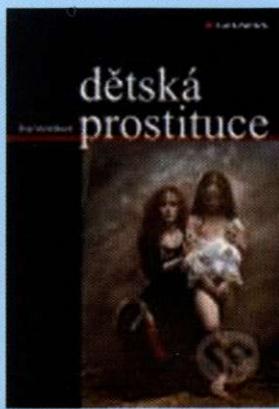
Projekt pre uvedené centrum bol vypracovaný v rámci operačného programu Výskum a vývoj, 2. Prioritnej osi: Podpora výskumu a vývoja, opatrenia: 2.1 Podpora sietí excelentných pracovísk výskumu a vývoja ako pilierov rozvoja regiónu a podpora nadregionálnej spolupráce pod názvom *Vybudovanie lingvokulturologického a prekladateľsko-tlmočníckeho centra* s celkovými výdavkami vo výške 18,6 mil. Sk. Ide o investičný projekt v trvaní 2 rokov (2009 - 2010).

Kedže PU je jediným akademickým vedeckovýskumným pracoviskom v Prešovskom kraji, realizácia uvedeného projektu má vysoký potenciál zvýšiť možnosti v oblasti prípravy mladých prekladateľsko-tlmočníckych kádrov z vlastného regiónu, v ktorom sa vhodne a reálne prelínajú tradície slovanských a západných jazykov a kultúr. Zároveň by sa v projektovanom centre na odbornej báze vyrábali textové a audiovizuálne materiály najmä o Prešovskom kraji vo viacjazyčnej verzii, čo by napomáhalo jeho propagácií, rozvoju cestovného ruchu a celkovému rozširovaniu jeho kontaktov so zahraničím. V rámci tohto projektu je plánovaná spolupráca s Prešovským samosprávnym krajom a mestom Prešov. V súčasnosti je v schvaľovacom procese ďalší nadväzujúci projekt vo výške viac ako 2,6 mil. EUR (80 mil. Sk), ktorého zámerom je rozšíriť pôvodný

projekt aj o ďalšie aktivity. Konkrétnie je naplánovaná spolupráca so Strojníckou fakultou Žilinskej univerzity, kde by centrum poskytlo filologické zázemie pre jej výstupy z 3D skenovania významných kultúrnych pamiatok - fundovaný komentár v slovenskom jazyku pod gesciou kolegov z Inštitútu estetiky, vied o umení a kulturológie a jeho jazykové mutácie k jednotlivým videosekvenciám.

V súčasnom období prebiehajú stavebné úpravy miestnosti č. 91 spolu s príhláškami miestnosťami s cieľom vybudovať prekladateľsko-tlmočnícke a masmediálne laboratórium. V tlmočníckom laboratóriu sa budú simulovať reálne prekladateľsko-tlmočnícke situácie (medzinárodné konferencie, videokonferencie, medzinárodné rokovania, medzinárodné tlačové konferencie a pod.), v ktorých sa budú používať postupy s vedecky prepracovanou metodikou s možnosťou odbornej analýzy výkonov a ich následnej korekcie. Lingvokulturologická metodológia sa bude aplikovať v prekladateľskej a tlmočníckej činnosti, ku ktorej sa budú pripravovať texty v masmediálnom laboratóriu najmä prostredníctvom audiovizuálnych sietí v jednotlivých jazykových verziach. Súčasťou tohto laboratória bude strižňa a nahrávacie štúdio, v ktorých sa budú technicky spracúvať spomínané texty. V rámci projektu sa počíta i s dobudovaním fonologického laboratória na výskum zvukovej roviny jazyka, ktorý plánujeme rozšíriť a využiť na zvyšovanie rétorickej zložky komunikačnej prezentácie v prvom rade v konzukutívnom a simultánnom tlmočení. Spolu s uvedenými pracoviskami, ich informačno-technologickým vybavením (hardvér a softvér) a ich následným prepojením vysokopriepustnou sieťou a databázovým serverom tak vznikne integrované centrum, ktoré bude poskytovať vedeckovýskumné zázemie pre všetky filologické pracoviská.

**Mgr. Martin Blaho, PhD.,
manažér publicity projektu
prof. PhDr. Jozef Sipko, PhD.,
hlavný koordinátor LPTCE a prodekan FF PU**

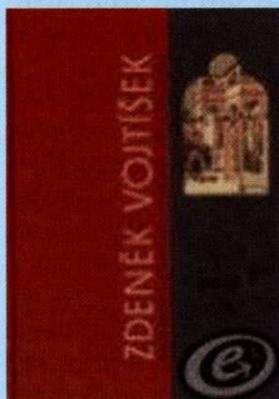

EVA VANÍČKOVÁ: Dětská prostituce.

Praha: Grada 2005. 135 s.

Na jednom z tohoročných podujatí osláv MDD bola zaregistrovaná poznámka aj o detskej prostitúcii. To ma motivovalo opäťovne zalistovať v uvedenej publikácii. V nej totiž autorka okrem iného konštatuje, že všetky deti majú právo na svoje detstvo, zdravie a život. Vyslovuje názor, že súčasný svet je svedkom tretieho rozmachu obchodovania s ľuďmi a že svetové organizácie monitorujúce podmienky na život detí a ich problémy vyhlasujú nezmieriteľný boj všetkým formám sexuálneho zneužívania a komerčného sexuálneho využívania detí... Podľa autorky teda nastal čas oprávnené položiť otázku: Kto je zodpovedný za sociálnu traumu niektorých členov našej spoločnosti, kto je zodpovedný za nezmazateľnú stigmatizáciu detských osôb prevádzajúcich prostitúciu a kto zodpovedá za marginalizáciu tejto sociálnej subkultúry? Práca logicky a erudovane prezentuje dejiny prostitúcie, komerčné sexuálne zneužívanie detí, sociálno-patologické správanie detí, sociálne toxíny, detskú prostitúciu na prahu tretieho milénia... Osobitne treba oceniť postoj autorky k reálnemu pomenovaniu príčin detskej prostitúcie (napr. chudoba, osobná skúsenosť so sexuálnym zneužíváním detí, deficit v napĺňovaní základných potrieb detí, rodinná disfunkcia, domáce násilie...). Do charakteristiky a foriem detskej prostitúcie sú adekvátne implikované napr. práva dieťaťa, trestné činy, účel sexuálnej turistiky, nerešpektovanie Charty sexuálnych a reprodukčných práv, psychická manipulácia a iné, pravda, s akcentom na účinnosť prevencie. Autorka neopomína ani problematiku dievčenskej a chlapčenskej detskej prostitúcie s osobitným zreteľom na závažnosť dlhotrvajúcich následkov. Relevantnými sa javia tiež časti práce venované právnym aspektom prostitúcie, prevencii detskej prostitúcie, detskej prostitúции očami dospelej populácie... Práca môže byť vhodným informačným a poučným prameňom pre každého, komu záleží, aby aj deti v SR prežili svoj život zdravo, slobodne a v bezpečnom prostredí.

doc. JUDr. Ján Roháč, CSc.

ZDENĚK VOJTIŠEK: Pastorační poradenství v oblasti sekt a sektářství.

Brno: L. Marek 2005. 233 s.

Česká religiózna scéna je ukážkovým modelom mnohopočetnej polarity v hľadari transcendentie. Je popretkávaná rôznymi duchovnými smermi, ktoré ukájajú dopyt po takejto skúsenosti. Jej formy sú konfrontované spoločnosťou, ktorá ich vníma marginálne, respektíve ich prijíma počas dlhšieho časového obdobia za svoje alebo ich považuje za priateľné. V roku 2005 vyšla zaujímavá monografia s podporou grantu GAUK č. 423/2005/A-TEP/HTF, analyzujúca práve takýto fenomén. Jej autorom je odborný asistent na katedre psychosociálnych vied a etiky Husitskej teologickej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe PhDr. Zdeněk Vojtíšek, Th. D. Kniha pozostáva zo siedmich kapitol. V prvej kapitole autor zadefinoval pastoračné poradenstvo v oblasti siek a sektárstva ako nevyhnutnú súčasť pastoračného poradenstva. Druhá kapitola reflektouje historický vývin sekulárneho poradenstva v tejto oblasti. Zaujímavou sa javí tretia kapitola, ktorá sa venuje sociológii náboženstva, pojmu sekta v tomto kontexte, typológiu náboženských skupín, vývoju sekty cez nové náboženské hnutie, denomináciu až k cirkevi, rovnako poukazuje na prekážky tejto denominácie. Vo štvrtej kapitole autor rieši problematiku siek v kontexte psychológie náboženstva, religiozity a duchovnej zrelosti. V piatej kapitole autor ponúka konštrukciu teórií pastoračného poradenstva v oblasti siek a sektárstva, predstavuje jej klientelu, ciele, metodiku. Posledné dve kapitoly sú týkajú praktického využitia pastoračného poradenstva typu „PRÍBUZNÝ“ v šiestej kapitole a typ „ODPADLÍK“ v kapitole siedmej. Posledné kapitoly sa dotýkajú praktického využitia poradenstva pre príbuzné odbory psychológiu a teológiu, ktoré pri vzájomnom sklbení prinášajú pozoruhodné výsledky. Celá koncepcia práce autora v tejto oblasti kvalifikované pojednáva o formách poradenstva, ktoré pomáhajú členom a bývalým členom snažiacim sa o spoločenskú akceptáciu a asimiláciu. Samotný autor vysvetľuje deprogramovanie v oblasti siek a sektárstva ako fenomén minulej doby a jeho extrémny prístup voči klientom považuje za nesprávny. Preto vo svojej práci vychádza z humánnejšej antropologickej koncepcie „prístupu zameraného na klienta“ podľa psychoterapeutickej školy C. Rogersa. Vojtíšek vychádza zo zdravej nepatogénnej religiozity, a aj preto sa zameral na toto bližšie špecifikovanie skrze sociologický a psychologický status. Po preštudovaní knihy sa čitateľ, či už ako sekundárne zainteresovaný v tejto problematike, alebo ako vyškolený odborník, psychológ, psychoterapeut, kňaz, dozvie metodiku možného prístupu ku klientovi, usilujúcemu sa koexistovať v našej spoločnosti, ktorú predtým možno vnímal čiernobielo. Vojtíškova práca je jedinečná svojho druhu a určite by ju mohli využiť tak teologické školy, ako aj sociálne a pastoračné pracovníci.

Mgr. Maroš Šip, PhD., Katedra systematického bohoslovia PBF PU v Prešove

Centrum excelentnosti ekológie živočíchov a človeka na Prešovskej univerzite

Agentúra Ministerstva školstva SR pre štrukturálne fondy EÚ vyhlásila v máji 2008 výzvu v rámci operačného programu Výskum a vývoj, s prioritou osou pre podporu výskumu a vývoja vytvorením sietí excelentných pracovísk výskumu a vývoja, ako pilierov rozvoja regiónov a podpory nadregionálnej spolupráce.

Predpokladom prihlásenia návrhu projektu bolo splnenie piatich kritérií, a to vykonávanie činnosti v základnom výskume s dôrazom na zdravie a kvalitu života, na ochranu a reprodukciu biologických zdrojov, na ochranu životného prostredia, ďalej zapojenosť do riešenia medzinárodných projektov v období za posledných päť rokov, využívanie výsledkov základného výskumu vo vysokoškolskom vzdelávaní. Dôležité bolo splniť personálne zloženie s vysokou odbornou kvalifikáciou zamestnancov s dôrazom na doktoranské štúdium a v neposlednom rade rozhodoval aj stav technickej infraštruktúry základného výskumu a kvalitné, medzinárodne uznávané výstupy vedeckej práce.

Reakciou Fakulty humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity na predmetnú výzvu bol vypracovaný návrh projektu na zriadenie Centra excelentnosti ekológie živočíchov a človeka. Spracovali ho vybraní výskumní pracovníci, ktorí na fakulte svoju kompetentnosť doteraz preukázali budovaním laboratórií, riešením významných medzinárodných a domácich projektov a prezentáciami na medzinárodných fórách. Svoju erudovanosť potvrdili aj svojou publikáčnou činnosťou, v ktorej významnú úlohu zohrali monografie vydané v zahraničných vydavateľstvách, pôvodné práce v medzinárodných databázach vedeckých ča-

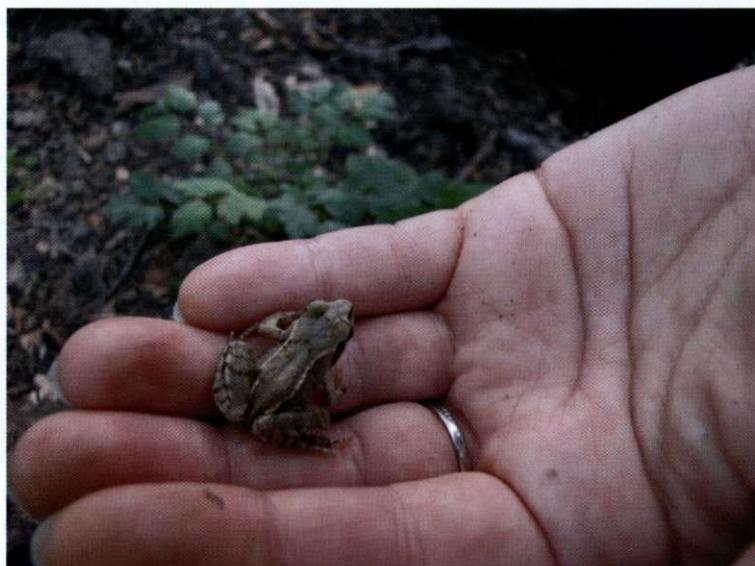
sopisov s vysokou citovanosťou, články v zborníkoch vydaných celosvetovo uznávanými vedeckými inštitúciami a spoločnosťami.

Koncom roka 2008 bol návrh projektu na Centrum excelentnosti ekológie živočíchov a človeka na Prešovskej univerzite v Prešove MŠ SR schválený s výškou nenávratných finančných prostriedkov 1 320 tis. EUR (39 750 tis. Sk), čím

a ďalšie. Na základe tohto vybavenia sa vytvoria laboratóriá pre (1) ekofyziológiu živočíchov a rastlín, (2) molekulárnu ekológiu živočíchov a ich biodiverzitu, (3) molekulárnu ekológiu človeka a (4) laboratórium informačno-komunikačných technológií. Pilotné spustenie prevádzky všetkých laboratórií v oblasti výskumu ekológie živočíchov a človeka je plánované začiatkom roka 2011.

Vybudovaním Centra excelentnosti ekológie živočíchov a človeka sa zvýší kvalita infraštruktúry a materiálno-technického zabezpečenia výskumného pracoviska pôsobiaceho na Prešovskej univerzite v Prešove. Realizácia základného výskumu umožní sústredit infraštruktúru, čo podporí vytvorenie realizačného priestoru pre tvorivé osobnosti a ich synergické zapojenie sa do 7.

Rámcového programu EÚ. Pre mladých výskumných pracovníkov, doktorandov a študentov sa vytvoria príležitosti uskutočňovať výskum na experimentálnych zariadeniach, ktorími disponujú európske a svetové výskumné inštitúcie. Expertízna báza bude predstavovať potenciál na krovanie rôznych foriem vzdelávania, ktoré môžu pružne reagovať na požiadavky praxe.

sa potvrdila kvalita jeho prípravy a realizačného tímu.

Konkrétny postup prác začal v máji 2009 a je zameraný na vybudovanie formálnej štruktúry Centra excelentnosti, zabezpečenie dlhodobej udržateľnosti, zaradenie do štruktúry Prešovskej univerzity a definovanie dlhodobého strategického plánu rozvoja. Cieľom ďalších aktivít sú stavebné úpravy priestorov, v ktorých sa bude inštalovať špičková prístrojová technika s príslušným softvérom, ako sú genetické analyzátor, termocikléry, spektrofotometre, plynové a kvapalinové chromatografy, automatický mikromanipulátor

prof. RNDr. Ivan Bernasovský, DrSc.
hlavný koordinátor
Centra excelentnosti
a dekan FHPV PU

Ľudská reč sa rodí a rozvíja v dialógu

Štúdium detskej reči pripomína skúmanie jazyka neznámeho kmeňa. K čomu by si ho prirovnala ty?

Podľa mňa je to skôr objavovanie skrytej, možno čiastočne zabudnutej, ďalšími vrstvami jazyka dospelých zahalenej reči vlastného kmeňa. Pre bádateľa, rovnako ako azda pre každého rodiča, predstavuje skúmanie či len pozorovanie detskej reči v stave zrodu jedno veľké dobrodružstvo. V podstate akoby z ničoho sa vynárajú kontúry slov a viet, aby postupne – a obdivuhodne rýchlo – nadobudli zrozumiteľné a rozvinuté podoby. Pravda, to posledné platí, len ak sa reč vyvíja bezproblémovo.

Tvoje prvé práce mapujúce oblasť detskej reči a reči orientované na dieťa sa spájajú so začiatkom 90-tych rokov. Ako si ťa táto téma našla?

K tejto téme som sa dostala viac-menej náhodou cez sociolingvistiku. Koncom 80. rokov minulého storočia sa vynorila potreba sociolingvistickeho výskumu na Slovensku. A keďže v tom čase som mala doma ešte škôlkopovinnú dcéru, okrem iných sociolingvistických tém sa mi zdalo zaujímavé pozrieť sa na to, v akom

jazykovom prostredí žijú deti v materských školách. Preto som svoju pozornosť upriamila na register reči učiteľiek materských škôl. Veľmi skoro som si uvedomila, že dialóg učiteľky s deťmi sa nedá skúmať bez toho, aby sa do úvahy nebral aj rečový prejav detí.

Jedna z prvých grantových úloh sa dotýkala vývinu detskej reči slovensky hovoriacich detí. G. Altmann používa ako metaforu osvojovania si reči metaforu výstupu na babylonskú vežu. Čo ste zistili, ked' ste ako bádatelia nazreli cez okná tejto babylonskej veže?

Metafora o výstupe na babylonskú vežu má pre mňa dvojaký význam. Výskum detskej reči je skutočne namáhavým výstupom. Na Slovensku o to viac, že sa mu z jazykovedného hľadiska do spomínaného začiatku 90. rokov takmer vôbec nevenovala pozornosť. Pritom vo svete ide o široko rozvinutú výskumnú oblasť, ktorej sa venujú početné tímy. K dispozícii sú stovky monografií, tisícky štúdií a viaceru špecializovaných časopisov. U nás aj teraz možno počet tých, ktorí v tejto oblasti systematicky pracujú, spočítať na prstoch dvoch rúk – deje sa

tak v podstate len spojenými silami kolegýň z Prešovskej univerzity (doc. Kesselová, Dr. Bónová, Mgr. Zajacová) a Univerzity Komenského v Bratislave (Mgr. Kapalková, doc. Mikulajová). Je po tešiteľné, že k výskumu si našli cestu viacerí študenti – v okruhu nášho výskumného kolektívu už vznikol rad dizertačných, rigoróznych, diplomových a bakalárskych prác. Všetci, ktorí majú skúsenosť s výskumom detskej reči, mi iste dajú za pravdu, že je to činnosť vyžadujúca si nasadenie, trpežnosť, hodiny a hodiny „čiernej“ práce, ktorá svoje ovocie prináša len postupne. A tu sme pri druhom rozmere metafory: vývin detskej reči je tiež stúpaním – raz v skokoch, raz po krôčikoch. Deti niekedy stúpajú pomalšie, inokedy sa priam ženú. Robia kratšie či dlhšie prestávky. Začiatky výstupu niekoľkých z nich sa nám podarilo odhaliť. Cez okná sme videli detailný pohyb od detského gesta k vete, od prvého slova k súvislému textu, od džavotania k artikulovanej reči, od mrnčania po otázku – a to sme sa dostali len na hranicu druhého roka života.

Pri tomto výskume bolo základou metódou longitudinálne pozorovanie dieťaťa. Vstupo-

Systematický výskum detskej reči sa na PU začal koncom deväťdesiatych rokov v kooperácii s Katedrou logopédie PF UK v Bratislave. Bádateľské úsilie výskumného tímu (D. Slančová, J. Kesselová, I. Bónová, S. Zajacová) našlo výraz vo viacerých grantových úlohách. Aktuálny grant APVV pod vedením S. Kapalkovej z PF UK sa zameriava na vytvorenie skríninového testu, ktorý by mal slúžiť ako vedecky podložené východisko diagnostiky stupňa rečového vývinu a stanovenia terapie v prípade narušeného vývinu. V slovenskom kontexte ide o unikátny projekt.

vali ste tak do veľmi intímneho priestoru rodiny. Ako sa vám v tomto zmysle s jednotlivými rodičmi spolupracovalo?

Bez pochopenia rodičov sledovaných detí, ktorí nám maximálne vychádzali v ústrety, by sa takýto výskum nedal uskutočniť. Treba spomenúť, že z komunikácie detí s rodičmi, prevažne s mamou, sa raz do mesiaca vyhotovoval hodinový videozáZNAM a že toto pozorovanie trvalo skoro šesť rokov! Za ten čas sme sa skutočne stali akoby externými členkami rodín „našich“ detí.

Aktuálny grant APVV je zameraný na štúdium verbálneho a neverbálneho správania sa detí ako základu vytvorenia skríninového testu. Jedným z jeho výstupov je Test komunikačného správania, ktorý je prvým svojho druhu na Slovensku. Čo je cieľom tohto testu a ako prebiehal a prebieha zber materiálu?

Test komunikačného správania (TEKOS) je slovenskou adaptáciou amerického testu CDI, čo je skratka pre Communicative Development Inventory. Ten bol publikovaný v USA začiatkom 90. rokov a postupne sa jeho adaptácie objavili v 40 jazykoch. Ide o skríninový nástroj, to zna-

mená, že je zameraný na vyhľadávanie detí, u ktorých sa z hľadiska vývinu reči môžu objaviť rizikové faktory. Má dve časti v podobe dotazníka zameraného na porozumenie a produkciu reči. Prvá je pre deti od 8 do 16 mesiacov a druhá pre deti od 17 do 30 mesiacov. Vyplňajú ho rodičia, pretože sa ukázalo, že rodičovská reflexia reči detí je veľmi spoľahlivá. Adaptácie CDI môžu vznikať len vtedy, ak existuje v príslušnom jazyku longitudinálny výskum detskej reči, čo v slovenčine bolo splnené. Obidve časti testu sú hotové, momentálne sme uzavreli zber materiálu pre prvú časť a finišujeme so získavaním dotazníkov od rodičov pre druhú časť. K dispozícii budeme mať údaje od zhruba 1500 detí, čo je vzorka, na základe ktorej budeme môcť zároveň vypracovať normy vývinu reči detí hovoriacich po slovensky. Všetci, ktorí by nám pri tomto výskume vedeli a chceli pomôcť, nájdú informácie na webovej stránke www.detskarec.sk.

Existujú už prvé výsledky Testu komunikačného správania, ktoré by mapovali ontogenézu reči dieťaťa? Potvrdzujú sa napríklad predpoklady o veku, s ktorým sa spája začiatok rečovej produkcie, o vzťahu medzi pohlavím a začiatkom rečovej činnosti, o prvých slovach v reči dieťaťa?

Áno, predbežné výsledky už sú, okrem iného dúfame, že pomôžu odstrániť niektoré mýty spojené so všeobecne rozšíreným chápáním vývinu detskej reči, napríklad jeden z najčastejších, že dievčatká sú z hľadiska jazykového správania akoby šikovnejšie než chlapci. Práve TEKOS ukazuje, že vývin komunikačných schopností v ranom veku nie je rodovo diferencovaný natoľko, ako sa to v laickej verejnosti predpokladá.

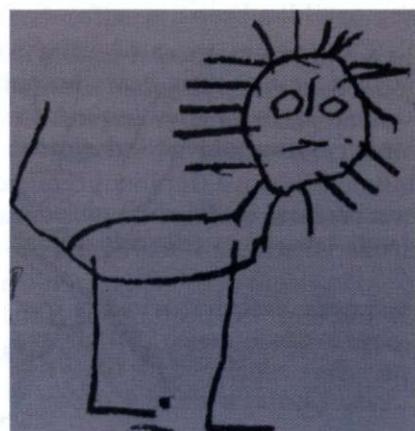
V Zborníku Štúdie o detskej reči sa objavuje skúmanie pragmatických funkcií a ich úloh vo vývine rečovej činnosti. Je to potvrdenie tézy o sociopragmatickom základe osvojenia si reči?

Náš výskum sa radí k tým lingvistickej prúdom, ktoré predpokladajú a dokazujú sociálnu podmienenosť osvojovania si jazyka a ktoré sú presvedčené, že vývinu reči v raných štádiach dominuje pragmatika. Inými slovami a zjednodušene povedané, že ľudská reč sa rodí a rozvíja v dialogu detí a ich najbližších.

Aký je podľa teba význam štúdia detskej reči pre prax a pre samotnú jazykovedu? Akým spôsobom výskum detskej reči potvrdzuje jednoduchú definíciu lingvistiky ako vedy o jazyku, teda o tom, čo je človeku najvlastnejšie?

Z hľadiska lingvistiky prináša výskum vývinu detskej reči informácie o jednej z prapodstát jazyka – o tom, ako jazyk vzniká, o jeho začiatkoch, o primárnych formách jeho existencie. Je fascinujúce si napríklad uvedomiť, že prvé detské naratívia sa správajú v rudimentárnej podobe tak, ako sa správa rozvinutá románová konštrukcia. Výskum detskej reči má zároveň ako málokterá oblasť lingvistiky celkom praktické využitie. V preambule európskeho výskumného projektu COST - Action 33, zameraného na komparatívny výskum vývinu detskej reči v jazykoch Európskej únie, do ktorého sme boli s kolegyňou Kapalkovou prizvané, sa napríklad hovorí, že v každej európskej triede sedia priemerne dve deti s narušeným vývinom reči. Bez poznania zákonitosti vývinu detskej reči v príslušnom jazyku sa im dá len veľmi ľažko pomôcť.

Zhovárala sa Martina Ivanová

XV. ročník plážovej hádzanej a XI. Majstrovstiev SR

Olympijský klub regiónu Prešov zorganizoval už pätnásť raz turnaj v plážovej hádzanej, ktorý boli súčasťou majstrovstiev Slovenskej republiky v kategórii mužov. Najstaršie podujatie v tomto športe v strednej Európe sa odohralo v šarišskej metropole Prešov na letnom kúpalisku Sídliska III. v dňoch 11. 7. a 12. 7. 2009 za účinnej pomoci skupiny zanietencov (V. Šofranko, M. Gruca, P. Urban, Š. Tarkovič, J. Dorčák, I. Jurič, M. Uliáš, Š. Tomašík a predseda organizačného výboru V. Lafko). Za účasti desiatich družstiev a 90 hráčov sa v sobotu odohralo 20 zápasov v dvoch päťčlenných základných skupinách. Z každej skupiny postúpili dve družstvá do nedeľňajšieho semifinále a víťazi hrali finálové stretnutie. Do nedeľňajších bojov o medaily sa presadili štyri najlepšie družstvá. Prekvapujúco medzi nimi chýbali favoriti aj na celkové umiestnenie Pelikáni, družstvo zložené prevažne zo skúsených hráčov Tatrana Prešov, ktorí si odskočili na plážovku zo sústredenia na Štrbskom Plese. V priamom boji o postup do semifinále prehrali po rozstrele s družstvom Lusk 3B, ktoré tvorili starší dorastenci Prešova. Ostatní favoriti nezaváhali a postúpili podľa očakávania. Prvé semifinále bolo reprízou vlaňajšieho finále a prinieslo výborný zápas. Junior Košice vyhral prvý polčas proti obhajcovi prvenstva, Fakulte športu PU, v druhom sa zrodil nerovný výsledok a musela rozhodovať „rýchla smrť“ v predĺžení. Prvý gól dali akademici, a keďže uspeli aj v záverečnom rozstrele, mohli obhajovať titul. Košičanom, ktorí majú bohaté skúsenosti z predchádzajúcich rokov na piesku a hrali dovtedy suverénny spôsobom, napokon ostal len bronz po víťazstve nad Lusk 3B 2:0. Druhým finalistom sa stala skúsená partia Piceria Koruna, kde hrali prevažne bývalí prešovskí hráči, kombinovaní s mladíkmi. Finále bolo dôstojným vyvrcholením turnaja pred veľkou diváckou kulisou. Fakulta športu PU, kde hrali prevažne študujúci mladší extraligisti Prešova doplnení reprezentantom Tomášom Urbánom a brankárom Popčákom, vyhrali prvý polčas. V druhom sa družstvá striedali vo vedení, ale akademici si vynútili tesne pred koncom opäť nadstavenie a v ňom opakovane zvládli „rýchlu smrť“. Fakulta športu PU obhájila prvenstvo z vlaňajška a dosiahla už tretí triumf v rade. Zároveň si vybojovala titul majstrov Slovenska.

PaedDr. Vincent Lafko, PhD.

Diagnostika v športe

V dňoch 24. a 25. 6. 2009 sa na pôde Prešovskej univerzity v Prešove konala medzinárodná vedecká konferencia Diagnostika v športe 2009. Organizátorom konferencie bola Fakulta športu PU v Prešove v spolupráci s Fakultou telesnej výchovy Rzeszowskej univerzity v Rzeszove, Slovenskou vedeckou spoločnosťou pre telesnú výchovu a šport a Národným športovým centrom. Rokovanie na konferencii prebiehalo v troch sekciách: Diagnostika v školskej telesnej výchove, Diagnostika vo výkonnostnom a vrcholovom športe, Diagnostika nešportujúcej populácie. V prvý deň konferencie odznel pozvaný hlavný referát, referaty a koreferaty vo všetkých troch sekciách. Prednáškami obohatilo konferenciu deväť odborníkov z oblasti telesnej výchovy a športu z univerzít v Prešove, Bratislave, Banskej Bystrici, Prahe a Olomouci. Hlavný referát *Diagnostika predpokladov pre športový výkon* prednesol prof. Ing. V. Bunc, CSc., z Českej republiky. V rámci referátov odzneli príspevky *Multidimensionálna diagnostika a hodnotenie v školskej telesnej výchove* (prof. PhDr. K. Frömel, DrSc., Česká republika), *Uplatnenie diagnostických postupov vo výkonnostnom a vo vrcholovom športe* (doc. PhDr. E. Laczo, PhD., Slovenská republika), *Motorické, sociálne a psychické aspekty pohybovej aktivity seniorov* (prof. PaedDr. J. Junger, PhD., Slovenská republika). Koreferaty boli venované nasledujúcim tématam: *Monitorovanie pohybovej aktivity na vyučovacích hodinách telesnej a športovej výchovy na 2. stupni základnej školy* (doc. PaedDr. V. Bebčáková, PhD., Slovenská republika), *Úloha génov pri identifikácii športových talentov* (RNDr. A. Sovičová, PhD., Slovenská republika), *Praktické skúsenosti z oblasti diagnostiky trénovanosti a zdravotnej stavostlivosti vo vrcholovom športe* (PaedDr. V. Bielik, PhD., Slovenská republika), *Je pohybová inaktivita najväčším problémom verejného zdravotníctva v súčasnosti?* (doc. MUDr. M. Brtková, PhD., Slovenská republika), *Súvislosti medzi dĺžkou života, kultúrnymi činiteľmi a životným štýlom starších žien zaoberajúcich sa rekreačným športom* (prof. PaedDr. K. Görner, PhD., Slovenská republika). Deň plný noviniek z oblasti diagnostiky v športe bol zavŕšený prijemným spoločenským večerom v Šariš Parku. Počas druhého dňa v dopoludňajších hodinách prebehla prehliadka posterov a rokovanie v jednotlivých sekciách. Dúfame, že dva konferenčné dni, ktoré splnili odbornú, ako aj spoločenskú funkciu, postavili pevné základy na pravidelné organizovanie konferencie „Diagnostika v športe“ v 3- až 4-ročných cykloch.

**Mgr. Terézia Slančová, PhD.
Fakulta športu PU v Prešove**

Rezonovali otázky volieb do Európskeho parlamentu

PRÁVO EURÓPSKEJ ÚNIE (EÚ) je obligatórnou súčasťou študijného programu Charitatívna a sociálna služba (CHSS) v študijnom odbore sociálna práca, ktorý sa realizuje na PBF PU. Jeho poznanie, pre svoju širokospektrálnosť, obohacuje teoretické vedomosti študentov aj prostredníctvom iných predmetov, napr. sociálna politika, sociálne služby, nezamestnanosť a trh práce. V letnom semestri akademického roka 2008/2009 študenti 3. ročníka študijného programu CHSS získali adekvátne informácie napr. zo Zmluvy o EÚ a zmluvy o založení Európskeho spoľačenstva v dimenziah Lisabonskej zmluvy, ktorou sa tieto zmluvy podstatne menia a dopĺňajú. Ide predovšetkým o zmeny a doplnenie v Preamble o demokratických zásadách EÚ, v inštitúciach Únie, vo vonkajšej činnosti Únie vrátane spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky atď. Osobitná pozornosť bola venovaná rozšírenému fénoménu nediskriminácie a občianstva EÚ, ale aj vnútorného trhu, voľného pohybu pracovníkov a služieb. Neopomíiali sa tiež otázky týkajúce sa priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, azylu a prístaholectva, justičnej spolupráce v občianskych i v trestných veciach, approximácie právnych predpisov, pravda, s akcentom na študijný odbor sociálna práca. Z hľadiska profilu absolventov študijného odboru CHSS bola značná pozornosť zo strany vyučujúcich sústredená na aktuálne problémy zamestnanosti, odborného vzdelávania mládeže, kultúry, verejného zdravia, ochrany spotrebiteľa, hospodárskej, sociálnej a územnej solidarity.

Študenti pozitívne hodnotili interpretácie úprav ľudských práv a slobôd a postavenie, resp. pôsobnosť inštitúcií EÚ. V tomto kontexte rezonovali otázky týkajúce sa blížiacich sa volieb do Európskeho parlamentu (6. 6. 2009). V neposlednom rade sa študenti oboznámili aj s kompetenciami Ombudsmana EÚ, ktoré porovnávali s postavením Verejného ochrancu práv (ombudsmana) v SR. Summa summarum, aj v tomto akademickom roku sa potvrdila správnosť rozhodnutia vedenia PBF PU zaradiť do študijného programu CHSS problematiku komunitárneho práva EÚ formou samostatného predmetu. Dokazom toho bolo tiež pozitívne hodnotenie študentov v intenciach interných predpisov fakulty.

**doc. JUDr. Ján Roháč, CSc.,
PhDr. Jozef Vorobel**

Katedra gréckeho jazyka a kultúry - Skúšobné centrum gréckeho jazyka

KATEDRA GRÉCKEHO JAZYKA A KULTÚRY na PBF PU v Prešove ponúka študentom aj verejnosti jedinečnú možnosť vzdelávania sa v novogréckom jazyku. Fakulta bola uznaná gréckym ministerstvom školstva za oficiálne skúšobné centrum novogréckeho jazyka, jediné na Slovensku.

Skúšobné centrum gréckeho jazyka pri Katedre gréckeho jazyka a kultúry na Pravoslávnej bohosloveckej fakulte Prešovskej univerzity v Prešove po svojom úspešnom štarte v akademickom roku 2008/2009, keď sa na štúdium gréckeho jazyka v oboch semestroch prihlásilo viac ako 50 študentov, vstupuje do nového akademického roku 2009/2010. V minulom akademickom roku z viac ako 50 študentov 7 študentov využilo možnosť získať certifikát znalosti gréckeho jazyka. Všetci študenti, ktorí prejavili záujem o skúšky, boli gréckym lektorm systematicky pripravovaní, aby ich v deň skúšok nič neprekvapilo. V máji 2009 sa všetci prihlásení študenti zúčastnili na skúškach organizovaných Centrom gréckeho jazyka v Tesaloníkach pri Ministerstve školstva Gréckej republiky. 23. septembra 2009 Skúšobné centrum pri Katedre gréckeho jazyka a kultúry na PBF PU v Prešove dostalo zásielku z Tesaloník s výsledkami skúšok, ktoré priniesli radosť nielen siedmim študentom gréckeho jazyka, ale aj samotnej Katedre gréckeho jazyka a kultúry. Výsledky skúšok vykázali stopercentnú úspešnosť práce novej Katedry na PBF PU v Prešove. PBF má teda prvých držiteľov jazykových certifikátov.

Do výzvy vykonať skúšky z gréckeho jazyka sa zapojil aj dekan PBF prof. ThDr. Ján Zozuľák, PhD. Vybral si, zatiaľ ako jediný Slovák, štvrtý, najvyšší stupeň – delta, ktorý umožňuje uchádzať sa o miesto riadneho profesora na akejkoľvek univerzite v Grécku. Tento stupeň svedčí o výbornej znalosti jazyka. Pán dekan dostal 22. septembra certifikát so známkou „arista“ – výborný. Tento veľký úspech ohodnotil skromne a s úsmevom: „Chcel som motivovať študentov.“ Katedra gréckeho jazyka a kultúry aj v novom akademickom roku 2009/2010 otvára kurz gréckeho jazyka pre všetkých študentov a zamestnancov Prešovskej univerzity, ako aj pre širokú verejnosť s možnosťou získať potvrdenie (certifikát) znalosti gréckeho jazyka v štyroch úrovniach (A, B, C, D). Bližšie informácie o kurze gréckeho jazyka, ktorý sa začína 29. septembra 2009, ako aj informácie, spojené s organizovaním, obsahom a priebehom skúšok z gréckeho jazyka, sú zverejnené na webovej stránke Katedry gréckeho jazyka a kultúry Pravoslávnej bohosloveckej fakulty Prešovskej univerzity v Prešove.

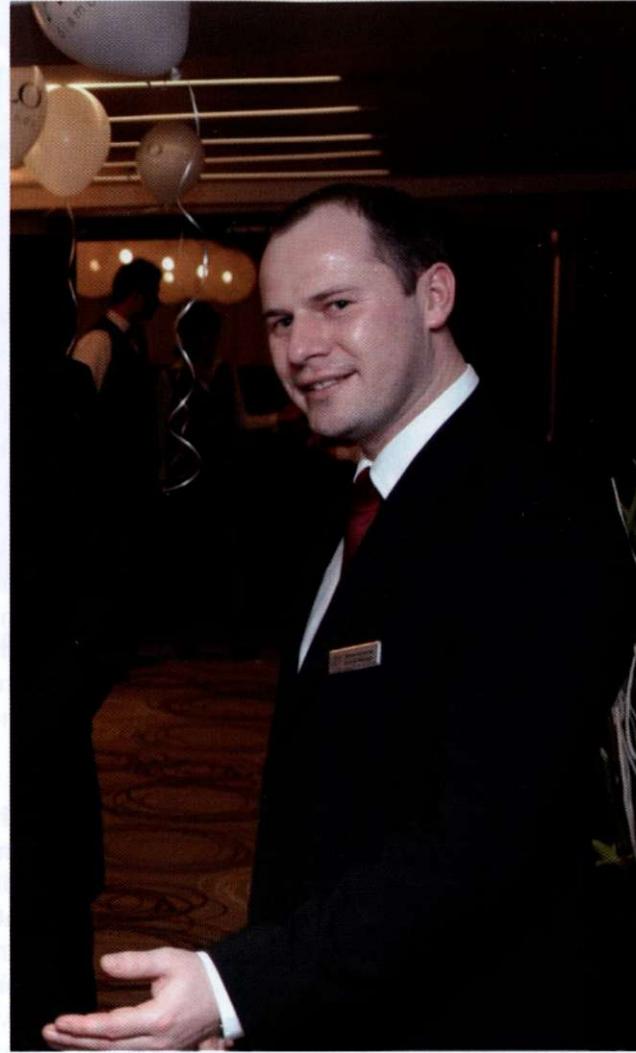
**doc. ThDr. Štefan Šak, PhD.
vedúci katedry**

Centrum gréckeho jazyka:
<http://unipo.sk/6018>,

Centrum gréckeho jazyka Helénskej republiky:
<http://www.greek-language.gr/greekLang/certification/10.html>

Tomáš Bálint

Marek Harbuľák

Absolventi manažmentu – úspešní biznismeni

Útulná izba s moderným dizajnom, priestraná pracovná plocha s ergonomickou stoličkou, vysokorýchlosné pripojenie na internet, unikátny „sweet dreams“ program, rádiobudík s MP3 výstupom, denná tlač každý pracovný deň, rýchlovarná kanvica s ponukou kávy a čaju zdarma, fitness, sauna, whirlpool.... Čo viac si biznismen môže priať? Odpoveď na túto otázku sme hľadali u absolventa manažmentu na Prešovskej univerzite v Prešove, generálneho riaditeľa hotela DoubleTree by Hilton Košice Mgr. Mareka Harbuľáka (MH), a marketingového poradcu hotela Hilton Košice PhDr. Tomáša Bálinka (TB), čerstvého absolventa rigoróznej skúšky na Fakulte manažmentu PU v Prešove.

Tak teda, čo okrem spomínaných služieb ponúkanaých vo Vašom hoteli si dnes biznismen môže priať?

MH: Prevažná väčšina našich hostí prichádza do Košíc z pracovných dôvodov, to znamená, že potrebujú mať kontakt so svojimi partnermi, či už na obchodných schôdzkach, konferenciách, alebo pracovných obedoch. Po splnení pracovných povinností ocenia, ak im v hoteli vytvoríme priestor na oddych a relax.

TB: Pri takto vytvorených podmienkach už hotel biznismenovi veľa priestoru na ďalšie želania nedáva. Ak máte kvalitnú loď a priaznivé okolnosti, záleží už len na vašej zručnosti pri kormidle. Hotel vám takýmito podmienkami pochopiteľne praje „šťastnú plavbu“. Vždy dobre padne, ak máte pocit, že je za vami niekto – niečo, čo vám dáva pocit istoty. DoubleTree by Hilton Košice takýto pocit biznismenom rozhodne dáva. A nielen im.

Ako sa z Vás stal biznismen, manažér?

MH: Spresnil by som, že sa cítim viac manažér, pretože riadenie a organizácia spoločnosti a hotela je podstatou mojej práce. Samozrejme, robiť obchod je neoddeliteľnou súčasťou tejto pozície. Študoval som na hotelovej akadémii v Kežmarku a moje smerovanie bolo od začiatku jednoznačné. Následne som absolvoval magisterské štúdium manažmentu na Prešovskej univerzite v Prešove. Manažment v oblasti hotelierstva mi učaroval. Škola mi dala dobrý základ, ale musím povedať, že som mal aj šťastie na ľudí, s ktorými som pracoval, či už to bola obyčajná školská prax, alebo zamestnania. Tvrďim, že prá-

ca je ďalšou formou štúdia, pretože každý deň vám môže priniesť nové situácie, ktoré musíte zvládnuť. S tým rozdielom, že v práci nedostanete hodnotenie učiteľa, ale dostanete možnosť kariérneho rastu, možnosť ďalšieho vzdelávania a iné finančné alebo nefinančné benefity. Kedysi mali veľké hotelové siete vypracovaný špeciálny program na výchovu manažerov, ktorý často trval aj niekoľko rokov. Situácia sa za posledné roky veľmi zmenila. Samozrejme, každý manažér potrebuje určitú prípravu, musí prejsť určitým vývojom, avšak čas, ktorý na to potrebuje, záleží na okolnostiach, pracovných príležitostiach a pod. Ako som už spomenul, mal som možnosť pracovať so zaujímavými a úspešnými ľuďmi, od ktorých som sa veľa naučil a ktorí mi aj v mnohých situáciách poradili. A zvyšok spočíva v stanovení si cieľov a ochote venovať práci väčší priestor.

TB: Ked' si ako nejaká malá ryba v akváriu sedem niekde pod umelú mušľu a zapnem televíziu, ťuknem do rádia, prebehnem dennú tlač, kliknem na internet a ešte aj cez sklo vidím von popri ceste billboardy s vizuálmi projektu, ktorý som vymyslel a dotiahol do takejto fázy, pár dní si v takejto vode plávam s pocitom „áno, som veľká ryba – biznismenka“. Patrím do kategórie ľudí, ktorí radi pozorujú, vnímajú a jednoducho využívajú dianie v škole života na vlastnú edukáciu. Ak stretnete múdreho človeka, je hriech mu skákať do reči, tobôž ho obísť. Škola vás nemusí vždy pripraviť na dennodenný pracovný kolotoč. Môže to fungovať aj opačne. Ja som sa vrátil do vysokoškolských lavíc ako zrelý a skúsený človek. Dokonca rigoróznu skúšku zakončenú titulom „PhDr.“ som si na Fakulte manažmentu doslova s chuťou doprial začiatkom júla tohto roka, ako 32-ročný „študák“. Verím, že aj skúšajúcim dobre padne, ak stojí pred nimi adept, ktorý rozumie svojej téme, a akademická diskusia je skutočne vecnou a hodnotou.

Ktoré poznatky z vyskej školy ste uplatnili pri svojej práci?

MH: Štúdium manažmentu na PU v Prešove mi dalo skutočne veľa. Najviac som asi uplatnil vedomosti z oblasti psychológie. Dobrý manažér musí mať okolo seba dobrých spolupracovníkov, ktorých si musí vedieť vybrať. Práca manažéra nie je len zadávať úlohy a kontrolovať ich plnenie. Ide o správnu motiváciu zamestnancov, vytvorenie vhodných podmienok, ktoré sa nespájajú len s finančným hodnotením a komfortom. Kto denne pracuje s ľuďmi, musí byť komunikatívny (nie málo, nie príliš veľa), musí sa vedieť prispôsobiť novým situáciám, vnímať a plniť požiadavky klienta, ale aj svojho „bossa“.

TB: Mal som šťastie na skvelých pedagógov. Ak cítite vzájomný rešpekt a pochopíte, že uši nie sú len na nosenie náušníc a slúchadiel s MP3, máte šancu premeniť čas strávený v rozhovoroch s takýmto človekom na vnútorné obohatenie. Je to klišé ako hrom, ale hádam to vystihuje pointu. Škola mi výrazne rozšírila hranice teórie, ktoré v spojení so skúsenosťami z praxe dávajú dobrú pozíciu na orientáciu. V momenite odbore sú to skutočne dve spojené nádoby.

Čo je náplňou Vašej práce a čo Vás na nej napĺňa?

MH: Zabezpečujem plynulý chod spoločnosti a chod hotela, chodím na obchodné stretnutia so stálymi i potenciálnymi partnermi, komunikujem s majiteľmi, so zástupcami hotelovej siete (spoločnosť Interhouse Košice, a. s., prevádzkuje hotel Doubletree by Hilton Košice na základe franchisovej zmluvy) a v neposlednom rade so zamestnancami. Snažím sa vytvárať také podmienky, aby personál zabezpečil maximálne kvalitné služby pre našich hostí. Napĺňa ma, ked' robia ľudia svoju prácu s nadšením, ked' sú naši klienti spokojní a vracajú sa k nám, ked' je v hoteli všetko v poriadku.

TB: Reklama, marketing, kampane. Ale zo všetkého mi je najbližšia kreatíva, public relations a krízová komunikácia. V posledných rokoch mám to šťastie, že práve týmto delikatesám sa môžem venovať. Veľakrát je to beh na dlhú trať, ale niekedy musíte trpeživo a krvopotne kopať pod zemou, aby ste neskôr z tej jamy vystavali obrovský mrakodrap. Pohľad z takej strechy potom napĺňa. O okrem iného, máte z neho výhľad na ďalší kúsok zeminy, kam sa so svojou motýčkou môžete vybrať...

Sledujete dianie na Fakulte manažmentu PU v Prešove i v súčasnosti?

MH: Samozrejme. Teší ma, že FM PU v PO sa sľubne vyvíja a rastie – akreditované má bakalárske, magisterské a doktorandské štúdium (PhD.) popri práve udeľovať doktoráty na báze rigoróznych konaní. Má práva udeľovať tituly docent, ba aj univerzitný profesor v manažmente. To všetko v ekonomickom odbore Manažment. Viem, že teraz má Fakulta manažmentu spolu približne 20 interných profesorov a interných habilitovaných docentov a vyše 40 interných nositeľov PhD. a vo vývoji stále napreduje. Práve preto v blízkej budúcnosti plánujeme s Fakultou manažmentu PU v Prešove spoluprácu kvôli odbornej praxi jej študentov v našom zariadení. Ak ponúknu svoje služby, ochotu, pracovitosť a kreativitu, dáme im možnosť nadobudnúť skúsenosti už počas vysokoškolského štúdia a následne i možnosť uplatnenia po jeho ukončení. Myslím si, že v našom regióne je to skutočne dobrá a silná kombinácia s perspektívou do budúcnosti.

TB: Jednoznačne. O Fakulte manažmentu som mal skvelé referencie ešte prv, než som sa uchádzal o štúdium na tejto škole. Občas sa pristihnem, ako si len tak preklikávam webovú stránku fakulty a čítam si rôzne témy. Rád sa vraciam na niektoré miesta, kde som sa cítil príjemne a kde ma strávený čas obohatil.

Rozhovor pripravila

PhDr. PaedDr. Martina Ferencová, PhD.

Prednášky o austrálskej a americkej literatúre na FHPV PU

Prednášky pozvaných zahraničných odborníkov na vysokých školách prispievajú tak k utváraniu komplexnejšieho pohľadu na študovanú problematiku, ako aj k obohateniu vysokoškolského štúdia a výskumu prostredníctvom možnosti konfrontácie rozličných pohľadov a názorov na rôzne oblasti štúdia a výskumu.

Na Katedre anglického jazyka a literatúry sa už niekoľko rokov takmer pravidelne uskutočňujú prednášky amerických, austrálskych a iných odborníkov na americkú, britskú a austrálsku literatúru, ktoré sú často dopĺňané autorským čítaním samotných autorov pochádzajúcich z uvedených krajín. Jednou z posledných takýchto zaujímavých prednášok bola prednáška amerického profesora a odborníka na americkú literatúru profesora Davida Jenkinsa z USA, ktorý v súčasnosti pôsobí na Univerzite Paiisi Hilendarski v Plovdivi v Bulharsku. Na Fakulte humanitných a prírodných vied Prešovskej univerzity 29. 4. 2008 predniesol prednášku o súčasnej americkej poézii a kombinované pásmo na spôsob montáže vedeckej prednášky, autobiografie, cestopisného rozprávania, eseje a fotografie. Prostredníctvom prvej prednášky oboznámil študentov s vývinom súčasnej americkej poézie a v druhej montáži zaujímavým a presvedčivým spôsobom, a sice formou prednášky a parodických postrehov v štýle poetiky súčasnej postmodernej prózy, prakticky ilustroval podstatu postmodernej poetiky v literatúre. Podobne ako v postmodernom literárnom diele aj v prednáške profesora Jenkinsa sa prelínil fakt, fikcia, akademický, vedecký štýl prednášky s hovorovým štýlom autobiografických postrehov a zážitkov, ktoré boli sprevádzané fotografiami autora.

Zaujímavým obohatením štúdia voliteľného predmetu austrálska literatúra, ktorý sa ako jediný na Slovensku vyučuje na FHPV PU v Prešove, bola prednáška austrálskej profesorky Anne Brewsterovej z Univerzity Nového Južného Walesu v Sydney v Austrálii dňa 6. 4. 2009, ktorá bola zorganizovaná Katedrou anglického jazyka FHPV PU v Prešove. Profesorka Brewsterová je významnou austrálskou odborníčkou na austrálsku literatúru, autorkou viačerých vedeckých monografií a minulého roku bola súčasne predsedníčkou regionálnej poroty pre udelenie prestížnej medzinárodnej ceny za literatúru za rok 2008 pre anglicky písucích autorov zahrnujúcich oblasť Južného Pacifiku a Austrálie – Ceny spisovateľov Spoločenstva národov (Commonwealth Writers' Prize), ktorej výsledky vyhlasovala v Sydney v Austrálii samotná Anne Brewsterová. Nie len odborné, ale aj pedagogické schopnosti Anne Brewsterovej sa prejavili v jej využívaní zrozumiteľného a prístupného neintelektualizovaného jazyka pri prednáške o Poézii protestu súčasnej austrálskej domorodej spisovateľky Romaine Moretonovej, prednesenej 6. 4. 2009, ale súčasne aj v seminári a podnetnej diskusii so študentmi anglického jazyka a literatúry na KAJL FHPV PU. Tento seminár tvorí súčasť voliteľného predmetu austrálska literatúra a jeho tému bola práza súčasného austrálskeho domorodého spisovateľa Alfa Taylora, ktorého dielom sa autorka zaoberala v rámci svojho literárnovedeného výskumu. Literatúra austrálskych domorodcov sa začína objavovať a výraznejšie presadzovať v samotnej Austrálii až v 60-tych rokoch 20. storočia a aj jej výskum je aj v európskom kontexte stále relatívne novým fenoménom. Aj z tohto dôvodu je potrebné oceniť ochotu profesorky Brewsterovej prednieť takúto prednášku, ktorá sa konala v rámci jej prednáškovej cesty po európskych univerzitách, a súčasne viesť seminár z oblasti unikátnej kultúry a umenia. Podobné prednášky budú na KAJL po kračovať aj naďalej. Podľa predbežných dohôd by sa v najbližšom semestri mal na pôde KAJL FHPV PU objaviť jeden z najvýznamnejších súčasných teoretikov postkolonialnej literatúry – profesor Bill Ashcroft z Univerzity Nového Južného Walesu v Sydney a literárny vedec a pedagóg, odborník na austrálsku literatúru na University of Sydney v Sydney, ale súčasne aj významný austrálsky spisovateľ David Brooks, ktorého román Vytetované papradie (The Fern Tattto, 2007) bol nominovaný do užšieho výberu autorov najprestížnejšej austrálskej ceny za literatúru – Ceny Miles Franklinovej za rok 2008.

úvanie prestížnej medzinárodnej ceny za literatúru za rok 2008 pre anglicky písucích autorov zahrnujúcich oblasť Južného Pacifiku a Austrálie – Ceny spisovateľov Spoločenstva národov (Commonwealth Writers' Prize), ktorej výsledky vyhlasovala v Sydney v Austrálii samotná Anne Brewsterová. Nie len odborné, ale aj pedagogické schopnosti Anne Brewsterovej sa prejavili v jej využívaní zrozumiteľného a prístupného neintelektualizovaného jazyka pri prednáške o Poézii protestu súčasnej austrálskej domorodej spisovateľky Romaine Moretonovej, prednesenej 6. 4. 2009, ale súčasne aj v seminári a podnetnej diskusii so študentmi anglického jazyka a literatúry na KAJL FHPV PU. Tento seminár tvorí súčasť voliteľného predmetu austrálska literatúra a jeho tému bola práza súčasného austrálskeho domorodého spisovateľa Alfa Taylora, ktorého dielom sa autorka zaoberala v rámci svojho literárnovedeného výskumu. Literatúra austrálskych domorodcov sa začína objavovať a výraznejšie presadzovať v samotnej Austrálii až v 60-tych rokoch 20. storočia a aj jej výskum je aj v európskom kontexte stále relatívne novým fenoménom. Aj z tohto dôvodu je potrebné oceniť ochotu profesorky Brewsterovej prednieť takúto prednášku, ktorá sa konala v rámci jej prednáškovej cesty po európskych univerzitách, a súčasne viesť seminár z oblasti unikátnej kultúry a umenia. Podobné prednášky budú na KAJL po kračovať aj naďalej. Podľa predbežných dohôd by sa v najbližšom semestri mal na pôde KAJL FHPV PU objaviť jeden z najvýznamnejších súčasných teoretikov postkolonialnej literatúry – profesor Bill Ashcroft z Univerzity Nového Južného Walesu v Sydney a literárny vedec a pedagóg, odborník na austrálsku literatúru na University of Sydney v Sydney, ale súčasne aj významný austrálsky spisovateľ David Brooks, ktorého román Vytetované papradie (The Fern Tattto, 2007) bol nominovaný do užšieho výberu autorov najprestížnejšej austrálskej ceny za literatúru – Ceny Miles Franklinovej za rok 2008.

Jaroslav Kušnir,
KAJL, FHPV PU v Prešove

Dvojité jubileum významnej opernej speváčky Idy Kirilovej

V roku 2009 si pripomíname dvojité výročie významnej slovenskej opernej speváčky mezzosopranistky, prešovskej rodáčky Idy Kirilovej, rodenej Jedľovej – 60. výročie jej narodenia (6. 5. 1949) a 5. výročie jej predčasného úmrtia (21. 7. 2004).

Ida Kirilová bola vzácna umelecká a ľudská osobnosť, ktorú charakterizovala skromnosť – tá jej vari najviac bránila presadiť sa ešte výraznejším spôsobom na svetových operných scénach, aj keď úspechov zaznamenala veľmi veľa – a pokora voči umeniu, ako aj mimoriadna umelecká náročnosť voči sebe. Jej spevácky prejav charakterizovala dokonalá spevácka technika, hĺbka vnútorného prežitia a mimoriadna schopnosť hlasovým prejavom vystihnúť psychologickú podstatu stvárnenej postavy a dejovej situácie.

Ida Kirilová bola absolventka Pedagogickej fakulty univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Prešove (1971), kde študovala kombináciu slovenský jazyk – hudobná výchova. Vzhľadom na nástupníctvo terajšej Katedry hudby FHPV PU v Prešove považujeme túto výnimočnú osobnosť slovenského a európskeho operného umenia za našu nesporne najvýznamnejšiu absolventku. Po absolvovaní štúdia na PdF pôsobila jeden rok na Strednej pedagogickej škole na Kmeťovom Stromoradí v Prešove, kde vyučovala hru na akordeón a hudobnú teóriu. Štúdium operného spevu absolvovala v roku 1976 na Konzervatóriu v Sofii v triede svetoznámeho pedagóga Ilju Josifova, kde získala na základe prijímacích pohоворov štipendium. Svoju opernú kariéru začala v roku 1976 v Opere Štátneho divadla v Košiciach. Laureátske tituly z významných sveto-

vých speváckych súťaží – Barcelona (1976), Toulouse (1977), Vercelli (1980) a Rio de Janeiro (1981) – a mimoriadny talent jej otvorili dvere nielen na našu prvú opernú scénu SND v Bratislave, kde sa stáva v roku 1979 sólistkou, ale aj na zahraničné operné scény. V rokoch 1982 – 1985 pôsobí ako sólistka v Bonne, kde účinkovala po boku svetoznámych operných spevákov, ako boli P. Capucilli, J. Carreras, M. Zampieri, R. Raymondi a ďalší.

Počas svojej kariéry stvárnila Ida Kirilová desiatky operných postáv, avšak ľažisko jej repertoáru spočívalo vo verdiovskom repertoári: Eboli v Donovi Carlosovi, Ulrica v Maškarnom plese, Azucena v Trubadúrovi, Abigail v Nabuccovi. Hosťovala s nimi nielen na domácich pódia, ale aj v zahraničných významných operných domoch – napríklad Amneris spievala v roku 1987 aj vo viedenskej Štátnej opere. Ida Kirilová reprezentovala slovenské operné

umenie na významných operných scénach v mnohých krajinách sveta: v Španielsku, Taliansku, Rakúsku, Holandsku, Japonsku, Číne, Švajčiarsku, Rusku, Izraeli, Grécku a Francúzsku. Popri opernému spevu sa Ida Kirilová venovala veľmi intenzívne aj interpretácii oratoriálnej a kantátovej tvorby, ako aj koncertnej činnosti. Radila sa medzi najlepšie interpretky mezzosopránových partov vo Verdiho Requiem a v Dvořákových oratoriálnych dielach. Pamätná je videonahrávka Dvořákovho Requiem pre Bayerische Rundfunk s Českou filharmóniou pod taktovkou Václava Neumanna v spolupráci s Gabrielou Beňačkovou v pražskom chráme sv. Víta. Je v tom určite symbolický moment, že posledné zahraničné

vystúpenie Idy Kirilovej bolo v španielskom meste Oviedo, kde 11. apríla 2003 s tamojším orchestrom pod taktovkou Maximiana Valdésa a za spoluúčinkovania tamojšieho zboru spievala mezzosopránový part v Dvořákovom Stabat Mater op. 58. Stojí za zmienku, že basový part predniesol ďalší významný slovenský operný umelec basista Ján Galla. Ida Kirilová bola nielen najvýznamnejším absolventom KHu FHPV PU v Prešove, ale jej umelecká cesta a ľudský profil ju radia medzi najvýznamnejších prešovských rodákov. Chráime si jej pamiatku a odovzdávajme ju ďalším generáciám.

doc. Mgr. art. Karol Medňanský, PhD.

Súťaženie má svoje zvláštne čaro...

Universita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem sa na dva májové dni (12. – 13. 5. 2009) stala hostiteľkou Interpretáčnej súťaže pedagogických fakúlt Českej republiky s medzinárodnou účasťou, čím prevzala štafetu po minuloročnej Prahe.

Organizačný tím Katedry hudební výchovy Pedagogické fakulty UJEP súťaž svedomito pripravil a snažil sa vytvoriť priateľné podmienky na realizáciu uměleckých výkonov súťažiacich študentov v daných hudobných odboroch a kategóriach. Využil priestorové možnosti v širšom rámci mesta (základná umělecká škola, základná škola) s funkčnými klavírmi, ktoré by spĺňali vysoké zvukové i mechanické kritériá. Klavír bol totiž potrebný nielen ako sólový súťažný nástroj, ale aj ako sprevádzajúci nástroj vo všetkých ostatných odboroch (spev, sláčikové nástroje, ostatné – dychové nástroje). Tohto roku Ústí hostilo účastníkov z univerzít v Prahe, Plzni, Českých Budějovicach, Brne, Hradci Králové, Olomouci, Ostrave, Bratislave, Nitre, Banskej Bystrici a Prešove. Dôležité je spomenúť rozdelenie odborov do dvoch kategórií, čomu zodpovedali aj odlišné súťažné podmienky: I. kategória – študenti špecializovaných pedagogicko-uměleckých typov štúdia s dôrazom na hlavný hudobný nástroj alebo spev, Podmienky: Hra na nástroji – dve štýlovo kontrastné skladby v rozsahu 15 – 20 minút; Sólový spev – tri charakterovo kontrastné skladby v rozsahu 10 – 15 minút; II. kategória – študenti odboru Hudobná výchova a záujemcovia z ostatných i nehudobných odborov, Podmienky: Hra na nástroji – to isté v rozsahu 6 – 10 minút; Sólový spev – to isté v rozsahu 6 – 10 minút; Absolventom a študentom konzervatória či hudobných akadémii sa odporúča účasť v I. kategórii. Tu treba podotknúť, že táto kategorizácia nevymedzuje konkrétné podmienky na účasť absolventa konzervatória, ktorý študuje nešpecializovaný program Hudobná výchova, teda má oproti špecializovanému štúdiu oveľa nižšiu dotáciu vyučovacích hodín pre nástroj. De facto sa môže prihlásiť do obidvoch kategórií, avšak nižšia mu logicky nezodpovedá konkurenciou. Zdá sa, že tento problém ostáva nadálej otvorený.

Prešovskú univerzitu na danom fóre úspešne reprezentovala študentka 2. ročníka Katedry hudby na FHPV Jana Krajčiová (kombinácia hudobná výchova – anglický jazyk). Ako absolventka konzervatória sa rozhodla prihlásiť do vyšej – I. kategórie tejto súťaže. Napriek štúdiu všeobecnej Hudobnej výchovy s nízkou dotáciou hodín husľovej hry si zvolila náročnejšiu cestu v príblížení sa k uměleckému parnasu. Napokon sa jej podarilo získať v od-

Rozhovor s Janou Krajčiovou

Na aké momenty zo súťaže spomínaš najradšej?

Jana Krajčiová: Súťaženie má svoje zvláštne čaro, pretože všetci zúčastnení predstavujú vzájomnú konkurenciu a viac než výborných výkonov ostatných súťažiacich sa človek zvykne báť toho svojho. Tak to vždy prežívam aj ja, a preto si obzvlášť vychutnávam pocit, keď mám svoj boj za sebou a najmä, keď sa vydarí. Na tieto momenty veľmi rada spomínam, pretože sa spájajú s pocitom zadostučinenia a radosti z krásnej hudby, s ktorou môžem tieto chvíle prežívať.

Vedela by si stručne popísť svoju prípravu na súťaž?

Prípravu na súťaž sme spolu s mojím husľovým pedagógom MgA Petrom Sklenkom začali realizovať už niekoľko mesiacov dopredu, pretože každá skladba si vyžaduje dôkladnú prípravu, a to jednak z hľadiska technického, ako aj výrazového a pamäťového, keďže jednou z podmienok účasti na súťaži je hra naspamäť. Ďalšou významnou súčasťou prípravy bol nácvik skladieb s klavírnym sprievodom. S pani korepetitorkou – odbornou asistentkou L. Kistyovou – sme venovali pozornosť najmä vzájomnej súhre a jednotnému spôsobu interpretácie jednotlivých skladieb. Nájsť dostatok času a síl na cvičenie (individuálne aj spoločné) nebolo vždy jednoduché, keďže sme museli zvládnuť aj ostatné školské povinnosti, no radosť z hudby bola pre nás najkrajšou odmenou.

Rozhovor s Petrom Sklenkom

Opísal by si nám svoje dojmy z celkového priebehu súťaže v Ústí nad Labem?

Na začiatok chcem povedať, že sa na každú takúto súťaž celkom teším – z dvoch dôvodov. Jeden je ten, že sa stretnem s priateľmi, a druhý dôvod je samotná súťaž, kde môžem konfrontovať výsledky svojej práce a práce mojich žiakov s úrovňou ostatných súťažiacich. K samotnej súťaži: myslím, že organizačne bola zvládnutá veľmi dobre. Úroveň súťažiacich v kategórii sláčikových nástrojov bola dosť rozdielna, ale väčšinou chýbala vyváženosť medzi čistým zvládnutím nástrojovej hry a hudobno-emocionálnym vkladom u jednotlivých interpretov. Je pravdou, že títo študenti sa nepripravujú na drahú profesionálnych umelcov a z tohto pohľadu väčšina výkonov splňala parametre a zameranie súťaže.

Tvoja študentka Jana Krajčiová získala 3. miesto. Čo tomuto krásnemu výsledku predchádzalo? Aká bola príprava?

Jana Krajčiová bola ohodnotená porotou na treťom mieste s tým, že prvá cena nebola udelená. Odohrala veľmi výrovnaný výkon, po huslistickej stránke jednoznačne najčistejší (čo vyzdvihol aj p. prof. J. Tomášek z Akadémie muzických umení v Prahe, ktorý sice nebol členom poroty, ale počul všetkých súťažiacich v tejto kategórii). Takže z tohto pohľadu a s prihliadnutím k nie veľmi kritickému hodnoteniu niektorých členov poroty smerom k vlastným žiakom som s výkonom J. Krajčiovej veľmi spokojný.

Dotknem sa krátko ešte našej prípravy na túto súťaž. V porovnaní so študentmi v Čechách, kde majú jednooborové – špecializované štúdium, sme boli dosť znevýhodnení, pretože oficiálne jedna 45-minútová hodina týždenne v žiadnom prípade nemôže stačiť na prípravu a nácvik takého náročného programu, akým sa J. Krajčiová prezentovala. Znamenalo to zvýšiť počet odučených hodín o 100 %, niekedy aj viac, a pre J. Krajčiovú aj L. Kistyovú mnoho ďalších hodín navyše pri spoločnom cvičení. Len profesionálny umelec dokáže s plnou vážnosťou doceniť úsilie a námahu, ktoré tieto hudbou nadchnuté interpretky dokázali vynaložiť, aby sa čo najlepšie a najzodpovednejšie pripravili na toto podujatie.

Na záver by som rád obidvom ešte raz podľačoval za predvedený výkon aj za veľmi výraznú reprezentáciu PU (bola jediná súťažiaca z tejto školy). J. Krajčiovej prajem, aby aj v budúcnosti rozdávala radosť a krásu svojim interpretačným umením čo najväčšiemu počtu hudbymilovných ľudí.

bore Sláčikové nástroje výborné 3. miesto, čím čestne obhájila vlaňajší titul z Prahy. Z pohľadu jej partnerky – klaviristky – môžem povedať, že jej zanietenosť, usilovnosť a skromnosť pri našej spoločnej umeleckej príprave repertoáru boli obdivuhodné. Bez týchto vlastností by hádam ani nebolo možné odohrať také závažné diela svetovej husľovej literatúry, ako bol Koncert G dur W. A. Mozarta – I. časť a Sonáta A dur C. Francka – IV. časť. Nemalý podiel na celkovom vyznení skladiet zohral už spomínaný husľový pedagóg, externe pôsobiaci na KHu – MgA Peter Sklenka.

Spracovala: Mgr. art. Ľubica Kistyová, PhD.

Významné ocenenie muzikologickej práce doc. Mgr. Art Karola Medňanského, PhD.

Rada Hudobného fondu v Bratislave udelila doc. Mgr. Art K. Medňanskému, PhD., cenu Jozefa Kresánka za významnú vedeckú, kriticko-publicistickú, pedagogickú, organizačnú a interpretačnú činnosť v oblasti starej hudby na Slovensku a výskum dejín slovenskej hudby 1. polovice 20. storočia s prihliadnutím na dve knižné publikácie, *Passiones Bachianae* (Prešov, 2007) a *Komorná tvorba Mikuláša Moyzesa* (Prešov, 2008). Cenu odovzdal v Bratislave dňa 25. 9. 2009 predsedu Rady prof. V. Bokes spolu s riaditeľom Hudobného fondu M. Kociánom. Ceny aj v iných oblastiach hudobnej kultúry udeľuje Rada Hudobného fondu každoročne na základe návrhov profesijných združení a hodnotiacich komisií. Cena je pomenovaná po významnom slovenskom muzikológovi Jozefovi Kresánkovi, ktorého hudobno-vedecké diela tvoria základ slovenskej muzikológie.

(Zdroj: TA SR)

Komu sa nelení, tomu sa zelení

TRÁVA SA ZAČIATKOM MÁJA nielen zelenala, narastla už aj do výšky a pri letmom pohľade na brehy Torysy vyzeralo všetko jarne idylicky. No v tej zdanlivej idyle bol malý háčik. Všimol si ho kedysi aj M. Válek, keď vo svojej básni napísal: „Tráva všetko zakryje.“ Tráva naozaj všetko zakryla. Všetok odpad ľudského sveta, ktorý lemoval rieku celé týždne po roztopení snehu. A práve v onom predjarnom čase násť príbeh začal. V marci sa stretli niekoľkí ľudia, ktorých spája možno donquijotská neľahostajnosť k prostrediu, v ktorom žijú, a náklonnosť k prírode. Povedali si, že ak neporiadok ostane, bude lákať prihodiť k už vzniknutej kope ďalší kus a tiež že oddychovo-rekreačná zóna, ktorou pobrežie Torysy pre Prešov nesporne je, sa míňa účinkom, ak takto vyzerá. A začali premýšľať, či by so svojimi skúsenosťami vedeli nespokojnosť premeniť na myšlienku a myšlienku na čin.

BOLO JASNÉ, že môžu rátať najmä s vlastnými silami, a predsa bolo potrebné zabezpečiť aspoň základný materiál ako ochranné rukavice či vrecia na odpad. Všetko potrebné sa napokon podarilo pokrýť prostriedkami získanými z grantu, ktorý podal Prešovčan, študent Fakulty ekológie a environmentalistiky TU vo Zvolene M. Bibko. Projekt Mladí mladí Komunitnej nadácie Prešov zahŕňal okrem upratovania brehov Torysy i druhú časť, anketový prieskum prístupu mládeže k životnému prostrediu, ktorý bol realizovaný v ďalších mesiacoch Š. Adamčíkom.

KEDY SA NELENILO? 2. mája 2009. Bola súčasť slnečná sobota, no pozornosť umelecky ladenných pútal Akademický Prešov a tých ostatných zamestnával blížiaci sa začiatok zápočtového

týždňa. Napriek tomu sa pri pešom moste stretlo 12 ľudí a do samotného čistenia sa pustilo 8 dobrovoľníkov.

ČO SME NACHÁDZALI? Plastové a sklenené fľaše, plechovky, najrôznejšie obaly, ale aj kurióznejšie exempláre – staré sako, zvyšky plastovej stoličky, elektrosúčiastky. Dokopy sa na oboch brehoch medzi Prešovskou univerzitou a Duchnovičovým námestím nazbieralo a na zberný dvor TS odviezlo 13 veľkých vriec odpadu, z toho v 6 vreiciach bol odpad separovaný 4 – plast, 1 – sklo, 1 – VKM.

ČO SME ĚSTE VIDELI? že hoci rieka preteká mestom a musí čeliť jeho vplyvu, plávajú v nej ryby, na brehoch rastie okrem trávy viacero kvetín, že ak zídate z chodníka k hladine, objavíte vtáky, ktoré sa prišli napíť vody, na chvíľu sa môžete započúvať do vln a bude vám príjemne.

NA ČO SME PRIŠLI? že najväčšia koncentrácia odpadu bola vždy v okolí lavičiek a poriadku by určite prospelo viacero odpadkových košov na oboch brehoch Torysy.

O ČOM SME PREMÝŠĽALI? Prečo človek prestane vnímať, že odpad, ktorý zahodil, vytvára nesúlad, že ruší harmóniu vody, brehov, trávy. Čo sa udialo v ľud'och, ktorí sa takto prejavujú. Škola nás pripravuje na život, čo ale neznamená, že naše konanie začne, až keď z nej odídeme.

TÁTO MINIREPORTÁŽ súčasťne nehovorí o veľkom a reprezentatívnom podujatí, o to viac chce byť námietom a povzbudením pre všetkých odvážnych, ktorí by si svoje školské znalosti chceli obohatiť aj praktickou činnosťou, ktorí by sa sami chceli pokúsiť meniť svet. Začať sa dá od malých vecí.

Soňa Pariláková

Na PULze • Časopis zaregistrovaný na MK SR pod číslom EV 2836/08 • ISSN 1337-9208 • Ročník II / 2009, číslo 3 •
 Vydavateľ: Prešovská univerzita v Prešove • Redakcia: Mgr. M. Ivanová, PhD. (šéfredaktorka), Mgr. S. Pariláková, PhD.,
 Mgr. A. Mitrová, PhD., Z. Kováčová • Redakčný kruh: doc. PhDr. I. Kovalčíková, PhD., PhDr. L. Adamová, prof. PhDr. P. Kónya, PhD.,
 ThDr. PaedDr. Ing. G. Paľa, PhD., PhDr. PaedDr. M. Ferencová, PhD., Mgr. R. Rusňák, PhD., Mgr. P. Kochan, PhD., Mgr. P. Durkáč, PhD.,
 PhDr. I. Ondriová, PhD., Mgr. M. Marcinová, PhD.
 Design obálky: Juraj Kresila • Sadzba: Ing. Ladislav Nagy • email: redakcia@unipo.sk • Nepredajné •
 Tlač: Tlačiareň Kušnír Prešov
 Niektoré príspevky sú redakčne upravené. Plné znenie príspevkov nájdete na adrese časopisu: <http://napulze.unipo.sk>
 Univerzitný časopis Na PULze je pokračovaním časopisu akademickej obce PU v Prešove.

KÚPELE VYŠNÉ RUŽBACHY, a.s.

Pobyty:

Komplexný liečebný pobyt

Relax pobyt

Seniorský pobyt

Wellness víkend

Tréning zvyšovania výkonnosti

Silvestrovský a Veľkonočný pobyt

Lyžiarsky pobyt

Atlantída

Kúpele:

V areáli kúpeľov Vyšné Ružbachy sa nachádza komplex kúpeľných zariadení rôznych kategórií. Švajčiarske domčeky a Travertín I. a II. sú v kategórii 3-hviezdičky a Grand hotel Strand má 4 hviezdičky. V kúpeľoch vyvierajú prírodné liečivé minerálne vody s teplotou od 20 do 24°C s priaznivými účinkami na kardiovaskulárny systém, onkologické ochorenia, ženské a psychické poruchy. Liečivá voda pôsobí na organizmus celkovo - vo forme pitnej kúry a aj lokálne vo forme kúpeľa. Je to vďaka vysokému obsahu CO₂ a lítia.

KÚPELE VYŠNÉ RUŽBACHY, a.s., 065 02 Vyšné Ružbachy 48

tel.: 00421 52 4266 111 - recepcia, 560 - informácie

fax.: 00421 52 42 66 570

ruzbachy@ruzbachy.sk, www.ruzbachy.sk

ISSN 1337-9208

10